

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Postsocialistická transformace horské boudy v Krkonoších

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Robin Macek**
Osobní číslo: **H22230**
Studijní program: **B0288A250002 Humanitní studia**
Specializace: **Humanitní studia – Specializace v sociologicko-antropologických vědách**
Téma práce: **Postsocialistická transformace horské boudy v Krkonoších**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Tato bakalářská práce se bude věnovat proměně přístupu k turistice na příkladu horské boudy v Krkonoších. Předmětem mé práce bude zachytit stručný historický vývoj horských bud a turismu v Krkonoších od doby druhé světové války po současnost. Tento proces bude ilustrován v rámci případové studie na konkrétním rekreačním objektu, a to horské boudě Klínovka, ležící v nadmořské výšce 1227 m. Výzkumný přístup bude založen na kvalitativním výzkumu, během něhož budou využity metody sběru dat prostřednictvím interview a zúčastněného pozorování. Cílem této práce je analýza transformace horského rekreačního objektu z období socialismu po současný stav, a to v kontextu proměn turismu.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HOLUBEC, Stanislav. České a polské Krkonoše 1945-1963: Mezi ochranou přírody a modernizací. Český časopis historický. 2022, 120(3-4), 777-833. ISSN 0862-6111.

FLOUSEK, Jiří (ed.). Krkonoše: příroda, historie, život. Praha: Baset, 2007. ISBN 978-80-7340-104-7.

NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ, Magdaléna (ed.). Metody výzkumu ve společenských vědách. Praha: FHS UK, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.

STRONZA, Amanda. ANTHROPOLOGY OF TOURISM: Forging New Ground for Ecotourism and Other Alternatives. Annual Reviews. 2001, 30, 261-283. ISSN 0084-6570.

BARTOŠ, Martin Historie krkonošských bud. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016. ISBN 978-80-7535-029-9.

DUŠEK, Libor. Krkonošští rodáci vzpomínají 5. Víkend, 2023. ISBN 978-80-7433-367-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Libor Dušek, Ph.D.**

Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání bakalářské práce: **4. dubna 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **4. dubna 2025**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu

Prohlašuji:

Práci s názvem Postsocialistická transformace horské boudy v Krkonoších jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20.3.2025

Robin Macek v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych vyjádřil upřímné poděkování svému vedoucímu práce, panu Mgr. Liboru Duškovi, Ph.D., za cenné rady, odborné vedení, podněty k práci a pomoci při terénním výzkumu.

Dále bych rád poděkoval všem respondentům, kteří se podíleli na mém výzkumu. Jmenovitě paní Andree Svobodové, paní Editě Rumlerové, panu Františku Zálešákovi, panu Janu Schröderovi, paní Luise Zálešákové a paní Petře Pavlů. Zvláštní poděkování patří paní Zuzaně Rákosníkové, panu Jiřímu Rákosníkovi a panu Petru Jelínkovi za jejich účast ve výzkumu a poskytnutí cenných materiálů, které byly využity v této práci. Za poskytnutí cenných materiálů rovněž děkuji Správě Krkonošského národního parku – Krkonošskému muzeu Vrchlabí.

Všem zúčastněným děkuji za jejich ochotu a vstřícnost, díky nimž se každý rozhovor stal příjemnou a obohacující zkušeností.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá transformací horské boudy v Krkonoších v kontextu postsocialistických změn, přičemž jako případová studie slouží enkláva Klínových bud. Teoretická část poskytuje vhled do historického a geografického kontextu Krkonoš, včetně osídlování, budního hospodářství a historického vývoje enklávy Klínových bud do roku 1945. Praktická část mapuje proměny enklávy a jejího turistického centra od roku 1945 po současnost. Klíčovým prvkem analýzy jsou rozhovory s dlouholetými vlastníky tamních bud, provozovateli turistické boudy a návštěvníky, které přinášejí autentické svědectví o změnách v majetkových poměrech, způsobu provozování boudy a vývoji turistiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Budní hospodářství, horské boudy, Klínovka, Klínové boudy, Krkonoše, turismus

TITLE

Post-Socialist Transformation of a Mountain Chalet in the Krkonoše Mountains

ANNOTATION

This bachelor's thesis examines the transformation of a mountain chalet in the Krkonoše Mountains in the context of post-socialist changes, using the enclave of Klínové boudy as a case study. The theoretical part provides insight into the historical and geographical context of the Krkonoše region, including inhabitation, mountain chalet farming, and the historical development of the Klínové boudy enclave up to 1945. The practical part maps the changes at the enclave and its tourist center from 1945 to the present. A key element is the use of interviews with long-term property owners, lodge managers, and visitors, offering authentic testimonies about changes in ownership structures, lodge management, and tourism development.

KEYWORDS

Mountain chalet farming, mountain chalets, Klínovka, Klínové boudy, Krkonoše, tourism

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ	10
SEZNAM TABULEK.....	11
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	12
TERMINOLOGIE	13
ÚVOD.....	12
1 TEORETICKÁ ČÁST	14
1.1 Krkonoše – seznámení s lokalitou	14
1.1.1 Přírodní dominanty	14
1.1.2 Vodní toky a prameny	14
1.1.3 Podnebí a klimatické podmínky	15
1.1.4 Flóra, rašeliniště a horské louky	16
1.1.5 Fauna.....	17
1.1.6 Krkonošský národní park.....	18
1.1.7 Historie, rozloha a ochranné zóny parku	18
1.1.8 Klidová a zvláště chráněná území	19
1.2 Stručná historie Krkonoš	20
1.2.1 Geologický vývoj.....	20
1.2.2 Pravěké osídlení a počátky kolonizace (do 12. století).....	21
1.2.3 Těžba nerostného bohatství a vznik osad (12.-14. století).....	21
1.2.4 Rozvoj sklářství (14.-17. století).....	22
1.2.5 Důsledky intenzivní těžby dřeva (16.-17. století).....	23
1.3 Vývoj budního hospodářství (17.-19. století).....	23
1.3.1 Význam pojmu budní hospodářství	23
1.3.2 Podoba horské boudy.....	25
1.3.3 Tradiční hospodářské činnosti	26
1.4 Enkláva Klínových bud do roku 1945	28
1.4.1 Teorie o původu názvu Klínových bud.....	29
1.4.2 První zmínky o Klínové boudě	29
1.4.3 Vývoj hospodaření a proměna Klínových bud (17.-19. století)	30
1.4.4 Klínové boudy v období první republiky a druhé světové války.....	30
1.4.5 Vývoj Klínové boudy: Rozmach, turistika a tragické události.....	31
2 PRAKTICKÁ ČÁST	34

2.1	Metodologie výzkumu	34
2.1.1	Výzkumný cíl.....	34
2.1.2	Charakteristika výzkumného souboru	35
2.1.3	Etické aspekty výzkumu	35
2.1.4	Proces sběru dat	35
2.1.5	Výzkumné otázky	36
2.1.6	Vyhodnocení a interpretace výsledků	37
2.2	Klínové boudy mezi lety 1945-1970	38
2.2.1	Majetkové poměry Klínových bud v roce 1946	38
2.2.2	Vysídlení německého obyvatelstva.....	40
2.2.3	Klínové boudy po odsunu německého obyvatelstva.....	42
2.2.4	Klínovka.....	43
2.2.5	22. únor 1970	45
2.2.6	Nástup podnikové turistiky.....	47
2.3	Klínové boudy mezi lety 1970-2000	49
2.3.1	Majetkové poměry Klínových bud v roce 1968	50
2.3.2	Bouda č.p. 86, zvaná Tesla.....	51
2.3.3	Chod podnikové rekreační boudy Tesla.....	52
2.3.4	První bouda s elektrickou energií	55
2.3.5	Lyžování na Klínových boudách	56
2.3.6	Konec éry podnikové turistiky.....	57
2.4	Klínové boudy mezi lety 2000-2017	59
2.4.1	Majetkové poměry Klínových bud v roce 2000	59
2.4.2	Poslední Elektrifikované místo České republiky.....	60
2.4.3	Obnova Hospodářství	62
2.4.4	„Nová Klínovka“	64
2.4.5	Ubytování, restaurace a další služby.....	69
2.4.6	Výzvy spojené s provozem turistické boudy	70
2.4.7	Vývoj návštěvnosti a dopad lanové dráhy na turisty	71
2.5	Klínové boudy mezi lety 2016-2025	72
2.5.1	Majetkové poměry Klínových bud v roce 2025	73
2.5.2	„Bouda Klínovka“.....	74
2.5.3	Provoz a služby Boudy Klínovky	76

2.5.4	Nejvýše položená farma ve střední Evropě	79
2.5.5	Trendy současné turistiky na Klínových Boudách	81
2.5.6	Výzvy spojené s provozováním ranče a turistické boudy.....	83
2.5.7	Vztahy a konflikty	84
ZÁVĚR		88
POUŽITÁ LITERATURA.....		91
SEZNAM PŘÍLOH.....		95

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Povětrnostní podmínky na hřebeni Krkonoš v srpnu roku 2023	16
Obrázek 2: Nová managementové zonace platná od 1.7.2020	19
Obrázek 3: Hospodaření v okolí Luční boudy	28
Obrázek 4: Klínová bouda roku 1910	33
Obrázek 5: Klínové Boudy mezi lety 1910-1915.....	39
Obrázek 6: Klínová Bouda okolo roku 1960	44
Obrázek 7: Restaurace na Klínové boudě	45
Obrázek 8: Klínová bouda.....	46
Obrázek 9: Lanová dráha ze Špindlerova Mlýna na Paseky okolo roku 1960	48
Obrázek 10: Tesla roku 1959.....	52
Obrázek 11: Lyžování na Klínových boudách	57
Obrázek 12: Plaketa vytvořená na počest pana Zdeňka Jelínka.....	62
Obrázek 13: Tesla roku 2005.....	65
Obrázek 14: Přestavba Tesly	67
Obrázek 15: Nová Klínovka.....	69
Obrázek 16: Bouda Klínovka.....	76
Obrázek 17: Restaurace na Boudě Klínovce.....	78
Obrázek 18: Skotský náhorní skot v enklávě Klínových bud	81

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Majetkové poměry Klínových bud v roce 1946	38
Tabulka 2: Majetkové poměry Klínových bud v roce 1968	50
Tabulka 3: Majetkové poměry Klínových bud v roce 2000	59
Tabulka 4: Majetkové poměry Klínových bud v roce 2025	73

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČEZ – Česká energetická společnost

ČMOS PŠ – Českomoravský odborový svaz pracovníků školství

ČR – Česká republika

ČS – Nakladatelství Československý spisovatel

ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy

KČT – Klub českých turistů

KRNAP – Krkonošský národní park

MZCHÚ – Maloplošná zvláště chráněná území

NDR – Německá demokratická republika

OSP – Odborový svaz pracovníků školství

PP – Přírodní památka

RaJ – Restaurace a jídelny

ROH – Revoluční odborové hnutí

TMR – Tatry mountain resorts, a.s.

ZO – Základní organizace

TERMINOLOGIE

Enkláva: odlesněná oblast, která byla vytvořena za účelem chovu dobytka a je obklopena lesními porosty.

Endemit: druh rostliny nebo živočicha, který se vyskytuje pouze na jednom území

Geomorfologický celek: konkrétní část krajiny, která má určitý tvar nebo reliéf

Kar: okrouhlá, mísovitá deprese nacházející se v závěru horských údolí. V této oblasti se hromadí sníh, který se postupem času mění na led. Vlivem eroze se rozšiřuje a prohlubuje, přičemž velmi často zde vznikají ledovcová jezera.

Moréna: akumulace klastického minerálu, který byl transportován ledovcem nebo uložen v podobě různých valů či pahorků.

Natura 2000: soustava chráněných území, zřízená za účelem ochrany přírodních hodnot evropského významu. Hlavním cílem soustavy je zachování a ochrana významných a ohrožených druhů fauny a flory.

Potaš: uhličitán draselný, ve sklářství sloužil ke snížení teploty tavení.

Ramsárská konvence: Úmluva o mokřadech, majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva. Byla podepsána v roce 1971 v íránském městě Ramsar.

Vlach: historické označení pro obyvatel pocházejícího z italského kulturního kruhu, v českých zemích spojován především s horníky a dělníky

ÚVOD

Bakalářská práce se zaměřuje na transformaci horského objektu v enklávě Klínových bud v Krkonoších v kontextu postsocialistických změn a proměn cestovního ruchu. Cílem práce je analýza historického vývoje této lokality, identifikace klíčových faktorů její transformace a zasazení těchto změn do rámce socioekonomického vývoje po roce 1989. Prostřednictvím případové studie je zkoumán specifický horský objekt a jeho okolí, přičemž hlavní důraz je kladen na procesy spojené s turismem, hospodařením, provozem horské boudy a místním způsobem života.

Krkonoše představují jednu z nejvýznamnějších turistických destinací České republiky s každoročně rostoucím počtem návštěvníků – například v roce 2022 lokalitu navštívilo 3 564 966 osob.¹ Krkonoše však nejsou pouze turistickou lokalitou, ale také dechberoucím místem plným nepopsaných příběhů a bohatou historií, jejíž vývoj sahá až do období starohor a starších prvoroh.² Osobní motivace pro volbu tohoto tématu vychází z mého dlouholetého vztahu k této oblasti. Krkonoše navštěvuji od dětství a během let jsem zde urazil stovky kilometrů a strávil nespočet hodin na hřebenech – ať už s přáteli, rodinou nebo o samotě. Prošel jsem řadu míst a navštívil mnoho horských objektů, ale Klínové Boudy mě vždy fascinovaly. Dle mého názoru enkláva reflektuje historii Krkonoš, ať už jde o jejich počáteční osídlování, hospodaření, provoz turistických bud nebo celoroční osídlení, které je ve vrcholových partiích pohoří v dnešní době spíše neobvyklé. Považuji ji proto za ideální subjekt pro případovou studii, protože pro mě představuje zmenšený obraz této lokality.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První ze zmíněných je rozčleněna do čtyř hlavních kapitol. Počáteční kapitola poskytuje náhled do geografických a přírodních charakteristik Krkonoš, včetně prvků krajiny, klimatických podmínek, specifík místní fauny a flóry a správy národního parku. V druhé kapitole se zaměřuji na historický vývoj oblasti, přičemž se věnuji jejímu geologickému původu, počátkům osídlení a rozvoji tradičních řemesel. Třetí kapitola slouží k přiblížení budního hospodářství, které sehrálo klíčovou roli v historickém formování této lokality. V poslední kapitole teoretické části se snažím zmapovat

¹ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Analýza návštěvnosti Krkonošského národního parku (KRNAP) v roce 2022*. [online]. 2023. Dostupné z: https://www.krnep.cz/media/migd2min/analyza_navstevnosti_krkonos_rok_2022_31_3_2023-upraveno.pdf. [cit. 2025-03-07], s. 39.

² SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vývoj přírody*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vyvoj-prirody/>. [cit. 2025-01-26].

historický vývoj enklávy Klínových bud, s důrazem na její turistické centrum – Klínovou boudu, a to až do roku 1945.

Praktická část mé bakalářské práce se zabývá případovou studií. Výzkum měl kvalitativní charakter, přičemž metodami sběru dat byly polostrukturované a narativní rozhovory a zúčastněné pozorování. Formu polostrukturovaných rozhovorů jsem zvolil na základě dostupnosti kvalitních informátorů, kteří mají s danou lokalitou téměř 350 let kolektivních zkušeností. Rozhovory byly uskutečněny s dlouholetými vlastníky objektů nacházejících se v enklávě, provozovateli zdejší turistické boudy, návštěvníky lokality a odborníci ze správy Krkonošského národního parku. Hlavním cílem výzkumného šetření bylo analyzovat, jakým způsobem se lokalita, v čele s turistickou boudou, transformovala v kontextu turismu v období po roce 1989. Vzhledem k povaze mého výzkumu, který využíval jak synchronní, tak diachronní přístup, jsem značnou měrou pracoval také metodami orální historie.

Dále jsem se zaměřil na identifikaci změn v turistických trendech, které se v průběhu času projeví. Součástí výzkumu bylo rovněž posuzování vlivu jednotlivých historických období na vlastnické poměry jednotlivých bud. Stejnou měrou jsem se zabýval otázkou, zda a jak se měnily způsoby provozování turistické boudy a s jakými výzvami se museli její provozovatelé potýkat. Prostřednictvím rozhovorů jsem se rovněž pokusil zjistit, jak probíhalo hospodaření na Klínových boudách a jeho následná obnova. V neposlední řadě jsem se zaměřil na to, jakým způsobem došlo k metamorfóze dynamiky vztahů mezi zdejšími obyvateli.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Krkonoše – seznámení s lokalitou

Krkonoše představují významný geomorfologický³ celek a zároveň nejvyšší pohoří České republiky.⁴ Na mapě se nacházejí v severovýchodní části Čech, kde tvoří přirozenou hranici s Polskem. Na českém území se pohoří rozkládá ve dvou krajích, Libereckém a Královohradeckém, zatímco na polské straně spadají pod správu Dolnoslezského vévodství. Celková rozloha Krkonoš, včetně polské části činí 631 km², z toho 454 km² leží na území České republiky.⁵ V rámci českých národních parků, jsou Krkonoše svou rozlohou druhým největším, hned za Národním parkem Šumava, jehož plocha dosahuje přibližně 683 km².⁶

1.1.1 Přírodní dominanty

Na území Krkonošského pohoří se nachází nejvyšší hora České republiky, Sněžka (1603 m n. m.), společně s mnoha dalšími vrcholy, jejichž nadmořská výška přesahuje 1000 m n. m. Mezi nejvýznamnější patří Luční hora (1555 m n. m.), situovaná v blízkosti renomované Luční boudy, Vysoké kolo (1509 m n. m.) nebo Černá hora (1299 m n. m.), která je oblíbená především díky možnostem lyžování.⁷ Krkonoše, proslulé zejména svými vrcholy, však nabízejí také několik nížin a údolí. Mezi turisticky nejvýznamnější patří Údolí Bílého Labe, které je ceněné především pro své přírodní krásy. K dalším významným údolím patří Obří důl nebo údolí Sněžných jam.⁸

1.1.2 Vodní toky a prameny

Krkonoše zaujímají klíčovou pozici v rámci českého povodí, neboť na jejich vrcholcích pramení řada významných řek spadajících do povodí Labe. „Říční síť vznikla ve třetihorách a ve čtvrtohorách. Převážná část české části hor patří do povodí Labe.“⁹ Na české straně se nachází přibližně 140 říčních toků, zatímco na polské okolo 31.¹⁰ Podstatným tokem je Labe, které pramení na Labské louce ve výšce 1387 m n. m. Mezi další významné řeky, pramenící

³ Geomorfologický celek – konkrétní část krajiny, která má určitý tvar nebo reliéf.

⁴ PILOUS, V. *Atlas neživé přírody Krkonoš*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2023), s. 7.

⁵ SPRÁVA KRNAP. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2020*. Připravil kolektiv autorů Správy KRNAP. Redaktor: Radek Drahňý. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2021), s. 3.

⁶ JELÍNEK, F. *Nedoceněné bohatství*. (Praha: Ministerstvo životního prostředí, 1999), s. 35.

⁷ PILOUS, V. *Vrcholy krkonošské tundry*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016), ss. 8-30.

⁸ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 11.

⁹ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 9.

¹⁰ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vodopis*. [online]. Dostupné z: <https://old.krn timer.cz/vodopis/>. [cit. 2025-01-25].

na české straně, patří Jizera, Mumlava, Úpa nebo Bílé Labe. Na polské straně pramení například Kamienna, Jedlica nebo Wrzosówka.¹¹

1.1.3 Podnebí a klimatické podmínky

Podnebí v Krkonoších lze charakterizovat jako velmi rozmanité. „*Pohoří tvoří přirozený horský val, na který naráží vlhké a studené západní větrné proudění od Atlantského oceánu.*“¹² Pro tuto oblast klimatického mírného pásma je charakteristické výrazné střídání ročních období i významný vliv Atlantického oceánu. Velmi častá velkoprostorová výměna vzdušných mas různých vlastností přispívá k vysoké proměnlivosti počasí, a to převážně v krátkých časových intervalech.¹³ Tento jev lze pozorovat například prostřednictvím intenzity dešťových a sněhových srážek. Vzhledem k rozsáhlosti Krkonošského pohoří existují mikroklimatické rozdíly mezi údolími a hřebenovými oblastmi. Během letních měsíců dosahují teploty v nižších polohách Krkonoš mírných hodnot, zatímco na hřebenech bývá znatelně chladněji. V zimních měsících průměrné teploty výrazně klesají a během nejchladnějších dní dosahují hluboko pod bod mrazu. Významné teplotní výkyvy a drsné povětrnostní podmínky činí z Krkonoš nejnehostinnější pohoří na území České republiky.¹⁴ Tento fakt dokazuje i obrázek 1, který byl pořízen v letních měsících na jednom z hřebenů Krkonoš poblíž Wawelu a Sněžných jam. V oblasti panovalo nepříznivé počasí – foukal silný vítr, vydatné srážky a mlha omezovaly viditelnost na přibližně 20 metrů a teplota klesla až k hranici 10 °C, zatímco několik hodin předtím bylo počasí příznivé.

¹¹ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 16.

¹² SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Klima*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/klima/>. [cit. 2024-12-05].

¹³ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 18.

¹⁴ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Klima*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/klima/>. [cit. 2024-12-05].

Obrázek 1: Povětrnostní podmínky na hřebeni Krkonoš v srpnu roku 2023¹⁵

1.1.4 Flóra, rašeliniště a horské louky

Krkonošská flóra je mimořádně pestrá. Zahrnuje alpskou a subalpskou vegetaci, rozsáhlé smrkové a listnaté lesy, rašeliniště a mokřady. Složení rostlinstva ovlivňuje především nadmořská výška, orientace svahů, sněhová pokrývka, lavinová činnost, větrné proudění, geologický podklad a dlouholetá přítomnost člověka. Krkonoše jsou domovem více než 1 200 dosud popsáných druhů cévnatých rostlin.¹⁶ Ne všechny druhy lze však považovat za původní, část z rostlin byla do zdejšího biotopu představena člověkem.¹⁷ Mezi endemické¹⁸ druhy krkonošské flóry patří například zvonek český, jeřáb sudetský, lomikámen pižmový nebo ostrice pozdní krkonošská.¹⁹ Lesy pokrývají více než 80% rozlohy

¹⁵ MACEK, Robin. *Povětrnostní podmínky na hřebeni Krkonoš v srpnu roku 2023* [fotografie]. 2. srpna 2023. Krkonoše, vlastní archiv.

¹⁶ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Květena*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/kvetena/>. [cit. 2025-01-15].

¹⁷ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 24.

¹⁸ Endemit – druh rostliny nebo živočicha, který se vyskytuje pouze na jednom území.

¹⁹ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Květena*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/kvetena/>. [cit. 2025-01-15].

Krkonoš, přičemž na české straně zaujímají přibližně 37 000 ha, zatímco na polské straně pouze 4 000 ha.²⁰ Složení krkonošských lesů zahrnuje přibližně 60 druhů dřevin.²¹

Nejmladší formou Krkonošského reliéfu jsou rašeliniště a mokřady, která se nachází zejména na náhorních plošinách v rovinných oblastech s nízkou propustnou půdou. V Krkonoších bylo zaznamenáno přibližně 60 rašelinišť o celkové ploše 268 ha. Mezi nejvýznamnější z nich lze zařadit Úpské a Pančavské rašeliniště. V roce 1993 byla tato rašeliniště začleněna mezi plochy Ramsarské konvence²², zahrnující nejvýznamnější mokřady světa. V rámci fauny a flóry mokřadního reliéfu lze narazit například na rašeliník Lindbergův, ostružiník moruška nebo hraboše mokřadního.²³

Další charakteristickou složkou krkonošské krajiny jsou květnaté horské louky, jejichž rozšíření souviselo zejména s obdobím rozmachu budního hospodářství. Louky sloužily jako způsob obživy pro tehdejší horské hospodáře a jejich zvířata. V současné době poskytují útočiště vzácným a chráněným rostlinám. Mezi některé z nich se řadí violka sudetská, hořec tolitový nebo mochna zlatá.²⁴

1.1.5 Fauna

„Krkonošská fauna je druhově velmi rozmanitá. Její diverzita vyplývá především z přítomnosti několika vegetačních stupňů s odlišnými klimatickými podmínkami a pestré mozaiky rostlinných společenstev. Stejně jako u flory, i zde nejsou všechny druhy původní.“²⁵ V Krkonoších se vyskytuje přibližně 15 000 druhů bezobratlých, z toho je pouze u některých skupin publikovaný přehled jejich počtu. Například u měkkýšů se jedná o číslo 74, u brouků přibližně 1300 a u pavouků k 428 druhům. Počet typů obratlovců je odhadován na přibližně 320. Mezi velké svace typické pro krkonošské prostředí spadá jelen evropský, srnec obecný nebo prase divoké. K menším savcům lze zařadit lišku obecnou, zajíce polního či netopýra vousatého. Z řad ptactva jsou významnými zástupci fauny například ikonický tetřev obecný, rehek domácí nebo ohrožený sýc rousný. V posledních letech byl v Krkonoších opět potvrzen

²⁰ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Lesy Krkonoš*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/lesy-krkonos/>. [cit. 2025-01-25].

²¹ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Květena*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/kvetena/>. [cit. 2025-01-15].

²² Ramsarská konvence – Úmluva o mokřadech, majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva. Byla podepsána v roce 1971 v iránském městě Ramsar.

²³ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Rašeliniště a mokřady*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/raseliniste-a-mokrady/>. [cit. 2025-01-15].

²⁴ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Květnaté horské louky*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/kvetnate-horske-louky/>. [cit. 2025-01-15].

²⁵ RAPAŁA, R. *Zvířata Krkonoš*. (Jelenia Góra: Karkonoski Park Narodowy, 2020), s. 3.

výskyt vlka obecného. Důkazem, který vedl Správu parku k potvrzení jeho návratu do této oblasti, byly nalezené stopy a fotografie pořízené pomocí fotopastí.²⁶

1.1.6 Krkonošský národní park

Definice národního parku je uvedena v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon stanovuje, že za národní park lze považovat území s typickým reliéfem, geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem minimálně pozměněných ekosystémů. Za národní parky mohou být vyhlášeny lokality, které jsou jedinečné a významné z ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového hlediska, a to jak v národním, tak mezinárodním měřítku.²⁷ „Předmětem ochrany národního parku jsou přírodní ekosystémy vázané na přírodovědecky nejhodnotnější část horského celku Krkonoš.“²⁸

1.1.7 Historie, rozloha a ochranné zóny parku

Krkonošský národní park (KRNAP) je jedním ze čtyř národních parků České republiky. Společně s národními parky Šumava, Podyjí a České Švýcarsko tvoří soubor nejvýznamnějších chráněných přírodních území u nás. „V roce 1962 byl schválen územní plán rajónu Krkonoš. Dlouholeté úsilí ochranářů, biologů a mnoha nadšenců se tím přiblížilo k vytčenému cíli.“²⁹ KRNAP byl vyhlášen 17. května 1963, jako první národní park na našem území, zatímco v sousedním Polsku tomu tak bylo již o 4 roky dříve. Hlavním cílem vzniku Správy KRNAP byla ochrana unikátního přírody Krkonošských hor, zejména v reakci na rostoucí popularitu turismu, který ji začal negativně ovlivňovat. U zrodu parku stálo mnoho moudrých a prozíravých lidí. Mezi nimi například Harrach, Bakesch, Janhel, Schmid nebo Ambrož.³⁰

Na české straně se KRNAP rozkládá na ploše 363 km², zatímco rozloha polského protějšku činí pouhých 62 km². Území parku se dělí do několika ochranných zón vymezených principem managementové zonace, která představuje klíčový nástroj ochrany přírody sloužící k péči

²⁶ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Zvířena*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/zvirena/>. [cit. 2025-01-15].

²⁷ ELEKTRONICKÁ SBÍRKA ZÁKONŮ A MEZINÁRODNÍCH SMLUV. *Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Hlava 2, díl 1, § 15*. [online]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/114?zalozka=text>. [cit. 2024-12-05].

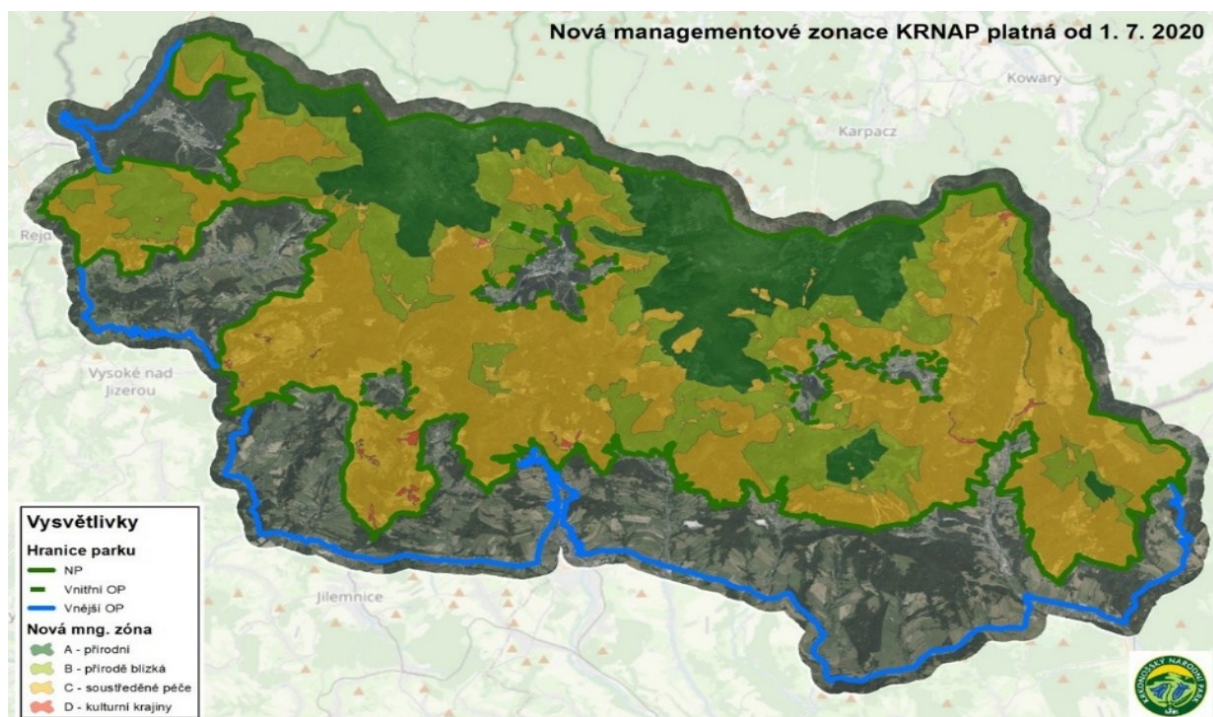
²⁸ ELEKTRONICKÁ SBÍRKA ZÁKONŮ A MEZINÁRODNÍCH SMLUV. *Příloha č. 2 k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo*. [online]. Dostupné z: https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/114?zalozka=text#pril_2. [cit. 2024-12-05].

²⁹ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 238.

³⁰ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Krkonošský národní park a jeho historie*. [online]. Dostupné z: <https://old.krnep.cz/krnep-a-jeho-historie/>. [cit. 2024-12-05].

o rozsáhlá zvláště chráněná území, charakteristická unikátními a citlivými ekosystémy.³¹ Současné členění parku na zóny je stanoveno vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 217/2015 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Krkonošského národního parku.³²

Stávající sektory ochrany tvoří zóna přírodní, přírodě blízká, soustředěné péče a kulturní krajiny. Účelem přírodní zóny (20,2 % území KRNAP) je udržení rázu krajiny bez lidského zásahu. Myšlenkou, která stojí za nově vytvořenou přírodě blízkou zónou (22,3 %) je návrat člověkem lehce pozměněných oblastí k přirozenému vývoji. Funkcí zóny soustředěné péče (57 %) je úprava lesů a luk se záměrem zachování vazby na rostlinné a živočišné druhy. Poslední neméně důležitou součástí zonace je zóna kulturní krajiny (0,5 %), jejímž cílem je trvale udržitelný rozvoj a zajištění kvality životního prostředí na území krkonošských obcí.³³

Obrázek 2: Nová managementové zonace platná od 1.7.2020³⁴

1.1.8 Klidová a zvláště chráněná území

Mezi další opatření, realizovaná Správou Krkonošského národního parku, která mají za cíl ochranu přírodního bohatství, patří vymezení klidových území. Hlavním účelem

³¹ ERBER, A. *Péče o lesy Krkonošského národního parku*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2022), s. 14.

³² FLOUSEK, J. (ed.). *Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038)*. (Vrchlabí: správa KRNAP, 2023), s. 48.

³³ Tamtéž, ss. 48-50.

³⁴ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Nová managementová zonace KRNAP platná od 1. 7. 2020*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnapp.cz/priroda/ochrana/zonace/>. [cit. 2025-03-03].

těchto území je ochrana nejzranitelnějších biotopů a druhů před negativními dopady neusměrněné turistické návštěvnosti. V rámci klidových území je od návštěvníků parku vyžadováno dodržování pohybu výhradně na vyznačených cestách. Tyto trasy protínající klidová území jsou označeny červeným pásovým značením a smaltovanými cedulemi. Na území Krkonošského národního parku je vymezeno celkem osm klidových zón, mezi něž patří například klidová území Tetřeví bouda, Lesní bouda nebo Lesní hřeben.³⁵

Významné jsou také nástroje ochrany jako Natura 2000³⁶ a maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ). Zákon č. 114/1192 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vymezuje v několika částech parku tato maloplošná území, která jsou zařazena do kategorie přírodních památek (PP). Mezi přírodní památky krkonošského národního parku patří například Slunečná stráž, Anenské údolí nebo Sklenářovické údolí.³⁷

1.2 Stručná historie Krkonoš

Krkonoše, společně s Králickým Sněžníkem a Hrubým Jeseníkem, tvoří horský masiv označovaný jako Vysoké Sudety. Tento masiv na západě navazuje na další geologicky stará prvohorní nevápencová pohoří střední Evropy, známá pod názvem Hercynidy.³⁸ „*Věvec hor, obepínající Čechy, tvoří v severovýchodní části západní křídlo horského systému Sudet pokračující od Králického Sněžníku přes Orlické hory, Sudetské mezihoří, Krkonoše a Jizerské hory k Lužickým horám. Krkonoše jsou jeho dominantou jak svou výškou, vysokohorským charakterem, jedinečností své přírody, tak i bohatou historií.*“³⁹

1.2.1 Geologický vývoj

Geologický vývoj Krkonoš, který představuje počátek jejich historie, započal již v období starohor a starších prvohor.⁴⁰ „*Krkonoše jsou vzácným zbytkem pradávných hor, které vznikly za časů, kdy Himaláje, Alpy či Kavkaz byly ještě na houbách. Zjistíte, že tato pohoří jsou o celé tři generace mladší.*“⁴¹ První vývojová podoba Krkonoš je označována

³⁵ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Klidová území*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/ochrana/klidova-uzemi/>. [cit. 2024-12-06].

³⁶ Natura 2000 – soustava chráněných území, zřízená za účelem ochrany přírodních hodnot evropského významu. Hlavním cílem soustavy je zachování a ochrana významných a ohrožených druhů fauny a flory.

³⁷ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Maloplošná zvláště chráněná území Krkonoš*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/ochrana/prirodni-pamatky/>. [cit. 2025-01-15].

³⁸ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vývoj přírody*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vyvoj-prirody/>. [cit. 2025-01-26].

³⁹ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 9.

⁴⁰ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vývoj přírody*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vyvoj-prirody/>. [cit. 2025-01-26].

⁴¹ HAVEL, J.; MACOUREK, M.; MOHYLA, O. a PŘEUCIL, F. *Krkonoše*. (Praha: Olympia, 1977), s. 2.

jako krkonošsko-jizerské krystalinikum. Během druhohor však Krkonoše podlehly erozi. Vlivem vody, větru, teplotních změn a dalších povětrnostních podmínek došlo k natolik výraznému porušení povrchu, že byly téměř srovnány se zemí. V období třetihor, během alpínského vrásnění, došlo k opětovnému vyzdvížení krkonošského pohoří. Dalšími změnami prošla oblast Krkonoš vlivem vodní eroze a čtvrtohorního zalednění.⁴² „*Poslední geologickou silou, která se výrazně podepsala na současném vzhledu Krkonoš, byly ledovce.*“⁴³ Pozůstatky glaciální činnosti jsou v Krkonoších patrné dodnes v podobě karů⁴⁴ a morén⁴⁵. Mezi významné kary patří Úpská jáma, Labská jáma nebo Kotelné a Sněžné jámy. Morény lze nalézt například ve formě hrází ledovcových jezer Wielky Staw a Mały Staw. Krkonošská krajina byla ledovci vytvarována téměř do dnešní podoby, avšak v posledním tisíciletí došlo k dalším výrazným změnám vlivem lidské činnosti.⁴⁶

1.2.2 Pravěké osídlení a počátky kolonizace (do 12. století)

Na základě archeologických nálezů je možné usuzovat, že první výskyt pravěkého člověka v oblasti Krkonoš se datuje již do starší doby kamenné.⁴⁷ První písemné zmínky o počátcích osídlování však pocházejí až z 12. století. V dané době byla krajina v podhůří ještě hustě zalesněná a představovala nevyužitě území, které bylo nutné zúrodnit. Prvotní osadníci začali region přetvářet pro zemědělské účely – lesy byly káceny, půda žďářena a mokřady vysoušeny. Nově získaná úrodná půda umožnila zakládání prvních osad. Mezi nimi byla například slovanská osada Úpa, o níž první zmínky pocházejí z přelomu 12. a 13. století. S postupem času počet osad vzrostl. Mezi významné osady, které vznikly v této době, patří Horní Maršov, Jilemnice nebo Vrchlabí.⁴⁸

1.2.3 Těžba nerostného bohatství a vznik osad (12.-14. století)

Počáteční etapu osídlování podhůří Krkonoš ve 12. až 14. století postupně ve středověku vystřídalo intenzivní dobývání nerostného bohatství. Zaměřovalo se zejména na těžbu

⁴² SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vývoj přírody*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vyvoj-prirody/>. [cit. 2025-01-26].

⁴³ VLČEK, R. a SKALKA, M. *Životopis Krkonoš*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2022), s. 35.

⁴⁴ Kar – okrouhlá, mísovitá deprese nacházející se v závěru horských údolí. V této oblasti se hromadí sníh, který se postupem času mění na led. Vlivem eroze se rozšiřuje a prohlubuje, přičemž velmi často zde vznikají ledovcová jezera.

⁴⁵ Moréna – akumulace klastického minerálu, který byl transportován ledovcem nebo uložen v podobě různých valů či pahorků.

⁴⁶ VLČEK, R. a SKALKA, M. *Životopis Krkonoš*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2022), s. 48.

⁴⁷ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2020), s. 6.

⁴⁸ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 16.

železných, měděných, arzenových či zlatých a stříbrných rud.⁴⁹ „Kolonisté, jejichž příliv byl ještě během 14. století intenzivní, znali různá řemesla. Jejich přítomnost v Krkonoších se projevila nejprve v okrajových partiích hor hledáním rud, drahých kamenů i menšími důlními pracemi, které započali již ve 12. a 13. století.“⁵⁰ Nerostné bohatství Krkonoš přilákalo mnoho horníků a zprávy o možnosti rychlého zbohatnutí se dostaly až do vzdálené Itálie. Tento fakt dokládají písemné záznamy o Vlaších⁵¹, kteří zde prováděli prospektorskou činnost. Mezi klíčové oblasti těžby patřil Obří důl, kde se těžilo železo, měď, stříbro, arzen, olovo a uran, Černý důl, ve kterém se dobývala měď, železo, stříbro, zlato a vápenec nebo doly Velké Úpy, v nichž se získávaly měděné, železné, stříbrné a olověné rudy. Středověká těžba nerostného bohatství významně přispěla k prosperitě a rozvoji zdejších sídel.⁵² K definitivnímu úpadku dolování v Krkonoších došlo až během třicetileté války. Její skončení sice vedlo k obnovení některých dolů, ty však již niky nedosáhly své někdejší slávy.⁵³

1.2.4 Rozvoj sklářství (14.-17. století)

Další významnou historickou kapitolou rozvoje řemesla v Krkonoších bylo sklářství. Rozsáhlé lesy a bohaté zásoby křemene vytvořily ideální podmínky pro jeho počátek a rozvoj. „První zprávy o skelných hutích pocházejí již z pol. 14. století. Názvy některých krkonošských osad – Sklenarice, Sklenářovice či Skelné Hutě – připomínají hlavní profesi jejich obyvatel.“⁵⁴ Období největšího rozmachu sklářství v Krkonoších nastalo během 16. a 17. století. Za hlavní středisko sklářské výroby šlo a stále lze považovat oblast západních Krkonoš. Nejvýznamnější hutě se nacházely v okolí Rokytnicka, Vítkovic, polské Szklarské Poręby a později také na území dnešního Harrachova.⁵⁵ „Skelné hutě měly vysokou spotřebu dřeva a své okolí dokonale odlesnily.“⁵⁶ Sklářská technologie té doby vyžadovala dřevo nejen pro vytápění pecí, ale také k výrobě potaše⁵⁷. Společně s těžbou dřeva pro doly a hutě se tak sklářství stalo jednou z hlavních příčin odlesnění krkonošské krajiny.⁵⁸

⁴⁹ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vlivy člověka*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vlivy-cloveka/>. [cit. 2024-12-07].

⁵⁰ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 19.

⁵¹ Vlach – historické označení pro obyvatel pocházejícího z italského kulturního kruhu, v českých zemích spojován především s horníky a dělníky.

⁵² ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2020), s. 14.

⁵³ NOVÁKOVÁ, M. *Krkonoše*. (Praha: Olympia, 2003), s. 15.

⁵⁴ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2020), s. 14.

⁵⁵ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 38.

⁵⁶ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 114.

⁵⁷ Potaš – uhlíčitán draselný, ve sklářství sloužil ke snížení teploty tavení.

⁵⁸ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 39.

1.2.5 Důsledky intenzivní těžby dřeva (16.-17. století)

Intenzivní těžba dřeva, vyvolaná vysokou spotřebou v hornickém a sklářském průmyslu, vedla k rozsáhlé devastaci krkonošských lesů.⁵⁹ V roce 1597 pracovalo v krkonošských lesích přibližně 400 dřevařů s rodinami. K těžbě se příležitostně připojovali i místní sedláci a chalupníci.⁶⁰ Během pouhé poloviny století bylo jen v lesích východních Krkonoš vytěženo přibližně 1,5 milionu kubíků dřeva. Horská příroda na tento zásah reagovala řadou přírodních katastrof, což v roce 1609 vedlo k rozhodnutí o zastavení dřevařské činnosti v Krkonoších a jejím přesunutí do sousedních Orlických hor.⁶¹ Na konci 17. století začala všechna krkonošská panství zajišťovat dozor nad dosud devastovanými lesy prostřednictvím specializovaného personálu. Současně byla vydávána nařízení a směrnice zaměřené na ochranu lesů, jejichž cílem bylo postupné obnovení původního stavu lesních porostů.⁶² Navzdory snahám o obnovu měly důsledky rozsáhlé těžby trvalý charakter. Rozloha lesů se natrvalo zmenšila a většina původních smíšených lesních porostů byla postupem času nahrazena smrkovými monokulturami.⁶³ Zastavení těžby dřeva kvůli devastaci přírodních zdrojů zároveň předznamenalo počátek éry budního hospodářství a současného období turismu.

1.3 Vývoj budního hospodářství (17.-19. století)

Pro Krkonošský národní park jsou typickým rysem horské boudy, jež představují nejhustší síť dnes již turistických bud v České republice. Rozkvět budního hospodářství na krkonošských hřebenech probíhal mezi 17.-19. stoletím a trvale změnil tvář tohoto pohoří.⁶⁴ Rozmach turismu na přelomu 19. a 20. století způsobil zánik některých objektů a přeměnu většiny dříve hospodářských bud na turistické.⁶⁵ Mezi nejvýznamnější boudy nynější doby lze zařadit Luční boudu, Klínovou boudu nebo Rennerovy boudy.⁶⁶

1.3.1 Význam pojmu budní hospodářství

Budní hospodářství představuje historický termín odkazující na tradiční způsob života obyvatel nehostinných horských oblastí střední Evropy.⁶⁷ „*V souvislosti s dolováním a těžbou dřeva*

⁵⁹ LINDROVÁ, T. *Turistika v Krkonoších*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2018), s. 1.

⁶⁰ ŠIMURDA, J. *Příběh lesa – devět století krkonošských hvozdů*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2022), s. 9.

⁶¹ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2020), s. 18.

⁶² ŠIMURDA, J. *Příběh lesa – devět století krkonošských hvozdů*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2022), s. 16.

⁶³ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2020), s. 18.

⁶⁴ Tamtéž, s. 27.

⁶⁵ LOKVENC, T. *Krkonošské hřebeny*. (Hradec Králové: Krajský dům osvěty, 1960), s. 90.

⁶⁶ LINDROVÁ, T. *Turistika v Krkonoších*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2018), s. 2.

⁶⁷ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 39.

vznikla v Krkonoších svérázná forma hospodaření, známá pod označením *budní hospodářství*. V první polovině 16. stol. sem přicházejí, většinou i se svými rodinami, odborníci i dělníci z ciziny.⁶⁸ Tento specifický model hospodaření byl zaveden především novými usedlíky z Korutan, Štýrska a Tyrol, kteří do Krkonoš přišli za prací.⁶⁹ „Bylo ale nutné zajistit dřevaře, kteří měli dostatečné zkušenosti s těžbou dřeva na horách a byli schopni si poradit s klimatickými podmínkami i vysokohorským terénem.“⁷⁰ Přinesli s sebou nejen vlastní kulturu a nářečí, ale zejména jedinečný způsob života typický pro nevyzpytatelné a nehostinné horské podmínky.⁷¹

Pojem „budní“ odkazuje na slovo „bouda“, které pravděpodobně pochází z německého termínu „Baude“. Zajímavostí je, že se ani v pozdější době neujal v Krkonoších český termín „chata“, a slovo „bouda“ je do dnes běžně užíváno.⁷² V počátku se v Krkonošských horách stavěly jednoduché dřevěné „budky“, které sloužily jako noclehárny pro dřevorubce pracující v odlehlých horských lesích. Ti se vždy na několik dní vzdálili od svých rodin, aby mohli v lesích vykonávat práci. „Budky“ zároveň sloužily jako úkryt před nepříznivými přírodními podmínkami, které jsou na horských hřebenech obvyklé.⁷³ „První boudy se ve vrcholových partiích krkonošských hor objevily na začátku 17. století. Vznikaly zde z několika příčin, buď jako primitivní obydlí prvních hledačů rud a drahých kamenů, jako útočiště prvních dřevorubců, nebo jako „úřední“ domy panských hlídačů, hajných a strážců hranic.“⁷⁴

V průběhu času se do těchto oblastí začaly stěhovat celé rodiny, k jejichž majetku velmi často patřila kráva nebo i koza, které pásly na mýtinách, a dokonce i nad hranicí lesa.⁷⁵ „V duchu tradic své alpské domoviny se kolonisté snažili zmírnit svou bídu chovem dobytka.“⁷⁶ Osadníci v této oblasti často žili ve skromných poměrech, což bylo způsobeno jejich závislostí na příjmu z dřevorubecké činnosti, jelikož hospodaření bylo pro nepříznivé přírodní podmínky téměř nemožné.⁷⁷ „Když v průběhu třicetileté války hornictví upadlo, stalo se hlavním zdrojem jejich obživy pastevectví a travaření.“⁷⁸ Po ukončení těžby a jejím přesunutí do Orlických hor

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 49.

⁷⁰ SMRČKA, A. *Tradiční horský transport*. (Brno: Masarykova univerzita, 2021), s. 43.

⁷¹ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 49.

⁷² DOSTÁL, J. *Krkonoše*. (Praha: Orbis, 1954), s. 90.

⁷³ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 49.

⁷⁴ BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016), s. 6.

⁷⁵ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 49.

⁷⁶ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 39.

⁷⁷ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 49.

⁷⁸ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 39.

nastalo pro osadníky z alpských zemí dilema, zda v nehostinné krajině Krkonoš setrvat nebo se vydat za prací do jiných krajů. Většina se rozhodla odejít, zatímco pro ty, kteří zůstali začala zcela nová životní etapa.⁷⁹

1.3.2 Podoba horské boudy

„V té době byly boudy kryté jen kůrou, bez kamen. Komise v roce 1644 však již konstatovala, že mnohé z bud se změnilly v dobře vystavěné domy s 15 až 20 kusy dobytka.“⁸⁰ Materiál pro konstrukce byl volen na základě dostupnosti v dané oblasti. V Krkonoších byly boudy zpravidla stavěny s jednoduchou konstrukcí převážně ze dřeva, přičemž kamenná podezdívka se zpočátku objevovala jen výjimečně.⁸¹ První verzi hospodářských bud byla jednoduchá stavení obdélníkového půdorysu o dvou komorách oddělených prostornou předsíní, kterou bylo možné mezi místnostmi procházet. Větší z nich sloužila k ustájení dobytka, zatímco menší, skromnější prostor sloužil k ubytování pastýřů a jejich rodin. Původně byly využívány pouze během letní pastvy, avšak postupem času došlo k jejich přestavbě na celoročně využívané objekty.⁸²

Boudy bývaly opatřeny sedlovými střechami, které byly pokryté šindelem jednoduchého pravoúhlého obdélníkového tvaru. Šindel se nepoužíval pouze na střechy, ale pokrýval také stěny světnic. Jediným narušením jednotvárné plochy byly dveře, jež sloužily k přímému ukládání sena na půdu. Ke dveřím vedl prkenný můstek, který na půdu zajišťoval přístup z venčí. Okna do světnic měla obvykle malé rozměry a byla dělená křížem na čtyři tabulky. Zápraží byla chráněna zábradlím a pavlačemi, které byly později kryty prkny nebo šindelem. Tím vznikaly kryté chodby, na jejichž konci býval záchod. Boudy byly zpravidla rozděleny na 4-5 prostor. Jejich součástí byl chlév, světnice s kamny, světnička určená ke spaní a síň, která byla přístupná z obou stran dveřmi. U některých bud se ve stráni za síní nacházel klenutý sklípek na mléko, kterým protékala studená voda do dřevěných nebo kamenných žlábků. V poslední čtvrtině 19. století se začaly využívat moderní střešní krytiny, například térová lepenka, eternit nebo plech.⁸³ „Koncem 18. století přicházejí do Krkonoš první návštěvníci, dychtící po zážitcích z krásné přírody. V 19. století se horské boudy pozvolna mění na turistické objekty, poskytující nové klientele zázemí pro pobyt v horách.“⁸⁴ Růst turistického ruchu přinesl

⁷⁹ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2020), s. 26.

⁸⁰ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 49.

⁸¹ ŠKABRADA, J. *Lidové stavby: architektura českého venkova*. (Praha: Argo, 1999), s. 246.

⁸² BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNP, 2016), s. 6.

⁸³ COGANOVÁ, V. *Lidová architektura Pojizeří a Krkonoš*. (Trutnov: Muzeum Podkrkonoší, 1984), ss. 11-12.

⁸⁴ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2020), s. 30.

provozovatelům bud nové pracovní příležitosti a alternativní způsob obživy.⁸⁵ Na počátku rozvoje turismu majitelé bud poskytovali turistům skromné přístřeší a pohostinství. Postupem času však většina prošla přestavbou, která odpovídala rostoucím potřebám návštěvníků.⁸⁶

Za zřejmě nejstarší, stále ještě funkční a zároveň nejvýše položenou boudou v Krkonoších je považována Luční bouda. Jejíž vznik se datuje do roku 1623 dle letopočtu vytesaném na kameni, nalezeném během pozdější přestavby. Je však velmi pravděpodobné, že v určité podobě existovala již v polovině 16. století.⁸⁷ Postupem času byly v oblasti vybudovány další boudy, Hamplova bouda, dnes známá jako Strzecha Akademicka, Krausovy boudy, nyní Labská bouda, boudy na Zadních Rennerovkách, Dvorská bouda nebo Hříběcí boudy. V období na přelomu 18. a 19. století dosahoval počet horských bud v Krkonoších přibližně 2600.⁸⁸

1.3.3 Tradiční hospodářské činnosti

V období rozmachu budního hospodářství osídlovali lidé stále vyšších nadmořské výšky. Na plochách vzniklých dřevařskou činností pásli svůj dobytek a věnovali se travení. Z generace na generaci se přitom předávaly nejrůznější praktiky, které horalé využívali s cílem optimálního hospodaření. Navzdory absenci odborného vzdělání byli schopni své či pronajaté pozemky efektivně obhospodařovat. Měli bohaté znalosti o správě půdy, potřebném počtu kusů dobytka, věděli, kde louky posít, a kde naopak nechat ladem, kterou část louky vysušit, a ke které naopak vodu přivést.⁸⁹ „*Nezbývá než obdivovat, jak dokonalými znalci horské přírody naši předci museli být.*“⁹⁰

Na rozkvět budního hospodářství však měl negativní vliv hraniční spor mezi vlastníky pozemků na české a slezské straně hor. K největšímu rozvoji tohoto způsobu obživy tak došlo až po jejich ukončení roku 1710, což umožnilo rozšířit hospodářskou činnost až do hřebenové oblasti, vhodné pro chov dobytka.⁹¹ V letních měsících byla stáda krav a koz vyháněna na pastvu na louky mezi klečí. Chov ovcí byl v Krkonoších méně rozšířený. Větší boudy obvykle hostily stáda deseti krav a dvanácti koz.⁹² Seno se sklízelo každým druhým až třetím rokem. Horalé

⁸⁵ NOVÁKOVÁ, M. *Krkonoše*. (Praha: Olympia, 2003), s. 15.

⁸⁶ LINDROVÁ, T. *Turistika v Krkonoších*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2018), s. 12.

⁸⁷ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 50.

⁸⁸ LINDROVÁ, T. *Turistika v Krkonoších*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2018), s. 2.

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2020), s. 28.

⁹¹ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 40.

⁹² COGANOVA, V. *Lidová architektura Pojizeří a Krkonoš*. (Trutnov: Muzeum Podkrkonoší, 1984), s. 11.

ho skládali do stohů vysokých až čtyři metry a ukládali ho na půdy svých bud. Na podzim seno snášeli z hor pomocí krosen a v zimě ho sváželi na saních, rohačkách.⁹³ Krkonošskou zvláštností byl velmi důmyslný systém hnojení pomocí plavení hnoje, označovaný jako „kejdování“.⁹⁴

Dalším způsobem přivýdělku a zmírnění špatné ekonomické situace byl prodej domácích výrobků. Mezi zboží patřily zvířecí produkty, jako máslo nebo sýry, a řemeslné výrobky, jako figurky, krabičky, fajfky z kosodřeviny a postavy Krakonoše. Postupem času se přidalo i zpracování lnu, tkaní plátna a korálkářství.⁹⁵

Období budního hospodářství mělo zásadní vliv na tvář Krkonoš.⁹⁶ Největší zásluhu měli trvale bezlesé enklávy⁹⁷, vytvořené kolem hřebenových bud, které sloužily k pastvě dobytka. Tím došlo k posunutí horní hranice lesa z 1250 m. n. m. až na 1000 m. n. m. Těmito enklávami prošlo v průběhu let přibližně 20 000 krav a 10 000 koz, přičemž méně bylo ovcí a koní.⁹⁸ Velká míra chovu dobytka si vyžádala svou daň – stáda ovlivňovala horské prostředí na tolik, že v roce 1852 a 1899 musely být vydány zákony zakazující pastvu v lese. „*Snaha velkostatků o likvidaci pastvy, vzímající se turistický ruch a možnost snazšího výdělku obyvatel v průmyslu vedly k úpadku budního hospodářství a k likvidaci některých bud.*“⁹⁹ Nastala éra turistiky, která svůj největší rozmach zažila na přelomu 19. a 20. století. Její neúměrný nástup měl za následek výrazné poškození Krkonošské přírody a krajiny.¹⁰⁰

⁹³ HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 40.

⁹⁴ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2020), s. 29.

⁹⁵ LINDROVÁ, T. *Turistika v Krkonoších*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2018), s. 5.

⁹⁶ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vlivy člověka*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vlivy-cloveka/>. [cit. 2024-12-07].

⁹⁷ Enkláva – odlesněná oblast, která byla vytvořena za účelem chovu dobytka a je obklopena lesními porosty.

⁹⁸ ŠIMURDA, J. *Příběh lesa – devět století krkonošských hvozdů*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2022), s. 15.

⁹⁹ LOKVENC, T. *Krkonošské hřebenky*. (Hradec Králové: Krajský dům osvěty, 1960), s. 90.

¹⁰⁰ ŠTURSA, J. *Krkonoše a lidé*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2020), ss. 30-31.

Obrázek 3: Hospodaření v okolí Luční boudy¹⁰¹

1.4 Enkláva Klínových bud do roku 1945

Klínové Boudy tvoří skupinou horských bud, rozkládajících se na jižních svazích Zadní planiny a Stohu. Leží v nadmořské výšce od 1111 m n. n. do 1276 m n. m., přičemž nejnižše položeným místem je bouda Petráška a nejvýše položeným místem lokalita původní Klínové boudy. Z hlediska výškového členění se nacházejí na rozhraní montánního a subalpínského pásma.¹⁰² Rozloha enklávy činí přibližně 60 hektarů.¹⁰³ Současná Bouda Klínovka, označovaná také jako „nová“ Klínovka, leží ve výšce 1227 m n. m. Enkláva je relativně strategicky umístěná ve srovnání s ostatními krkonošskými boudami z hlediska klimatických podmínek. Podle statistik meteorologů z roku 1980 je na této planině ročně zaznamenáno průměrně 93 slunečných dnů a pouze 33 dní s nepříznivými nebo nebezpečnými podmínkami. Na první pohled se to může zdát méně příznivé, avšak ve srovnání s jinými boudami jde o poměrně dobrou statistiku.¹⁰⁴

¹⁰¹ SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vlivy člověka*. [fotografie] [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vlivy-cloveka/>. [cit. 2024-12-07].

¹⁰² HORÁK, V.; LUDVÍK, M.; PILOUS, V.; STANĚK, J.; ŠVEC, J. et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. (Praha: Olympia, 1980), s. 24.

¹⁰³ BŘEZINA, S.; HÁJKOVÁ, O.; JANATA, T. a POHLODKOVÁ, K. *Putování po krkonošských loukách*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2010), s. 7.

¹⁰⁴ ŠVEC, J. Klínová bouda. *Krkonoše*. 1980, roč. 13, č. 9, s. 14.

1.4.1 Teorie o původu názvu Klínových bud

K původu jména Klínové boudy se vztahuje několik teorií. První z nich hovoří o tom, že za dob těžby nerostného bohatství ve Svatém Petru si dělníci v místě, kde stávala „stará“ Klínovka postavili dřevěný přístřešek, který je měl chránit před nepříznivým počasím. Podle této teorie si v tomto přístřešku nechávali a opravovali své pracovní náčiní, zejména železné klíny, které využívali při práci pod zemí. Odtud pravděpodobně pochází také pozdější název Klínová bouda (Keilbaude). Tato teorie je však často zpochybňována předpokladem, že klíny představovaly těžké nářadí, což by dělníkům komplikovalo cesty za prací. Pravděpodobnější je, že s sebou nosili lehčí nástroje, jako například želízko a mlátek.¹⁰⁵ Druhá teorie vychází z domněnky, že je název odvozen od podoby místa, na kterém bouda stála. V minulosti se této trvale bezlesé enklávě říkalo německy „Keil“, neboli klín, protože část lesa, která byla vykácena, svým tvarem připomínala jakýsi zásah klínem do krajiny. Tato teorie je považována za nejpravděpodobnější.¹⁰⁶ Třetí teorie se vztahuje k tradičnímu pojmenování krkonošských bud dle jména jejich majitele, například Krausovi boudy, založené bratry Krausovými, Martinova bouda založená Martinem Erlebachem nebo Davidovy boudy založené Davidem Krausem. Podle této teorie je tedy možné, že Klínové boudy založil nějaký pán jménem „Keil“.¹⁰⁷ Postupem času byly na vzniklé enklávě vybudovány další boudy pro rodiny horníků, a původní název Keilbaude – Klínová bouda se s postupem času změnil na Keilbauden – Klínové Boudy.¹⁰⁸

1.4.2 První zmínky o Klínové boudě

První zmínky o dřevěném přístřešku, ze kterého později vznikla Klínová bouda, pocházejí již z poloviny 16. století. V nedalekém Svatém Petru tehdy prosperovaly rudné doly. Vytěženou rudu však bylo nutné přemístit k dalšímu zpracování. Nosiči ji přepravovali v krosnách na zádech do Dolního Dvora, přičemž cesta vedla přes Stoh. Na svahové louce pod Stohem a Zadní planinou, v místě nejvyššího bodu jejich cesty, si zřídili jednoduchý přístřešek, který jim sloužil k odpočinku a ochraně před nepříznivými přírodními podmínkami.¹⁰⁹ Místo bylo velmi strategické nejen proto, že představovalo nejvyšší bod jejich trasy, ale také díky ochraně svahem zadní planiny před severními a severozápadními větry a možnosti občerstvení

¹⁰⁵ BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016), s. 82.

¹⁰⁶ BĚLOCHOVÁ, I. Klínová bouda in *memoriam. Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, s. 18.

¹⁰⁷ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), s. 51.

¹⁰⁸ BĚLOCHOVÁ, I. Klínová bouda in *memoriam. Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, s. 18.

¹⁰⁹ ŠVEC, J. Klínová bouda. *Krkonoše*. 1980, roč. 13, č. 9, s. 14.

z místního pramene.¹¹⁰ „V polovině 17. století byl prozatímní přístřešek přestavěn na obytný dům, ve kterém byl ustanoven jeden člověk pro obstarávání životních potřeb, noclehů a jiných záležitostí.“¹¹¹ O přesném roce vzniku Klínové boudy neexistují žádné záznamy, ale odhadem byla v určité podobě založena již v druhé polovině 16. století, pravděpodobně před rokem 1622, kdy byla ve Svatém Petru postavena nová tavící huť, a cesty s rudou do Dolního Dvora ustaly. První doložitelná zmínka o existenci Klínové boudy pochází až z roku 1676.¹¹²

1.4.3 Vývoj hospodaření a proměna Klínových bud (17.-19. století)

Vybudování nové tavící huti ve Svatém Petru v roce 1622 a třicetiletá válka přiměly horníky a jejich rodiny žijící na Klínových boudách hledat nové způsoby obživy. V této době se v Krkonoších začala rozvíjet nová forma hospodaření, známá jako budní hospodářství. Po úpadku hornictví se obyvatelé postupně přeorientovali na chov dobytka, travení a později i na práci v lesích.¹¹³ Přivydělávali si prodejem domácích výrobků, především živočišných produktů, jako másla a sýrů, a také řemeslných výrobků ze dřeva.¹¹⁴ Začátkem 19. století působil v oblasti první učitel, který vyučoval děti z Klínových bud, bud na Pláni a ze stavení v údolí Klínového potoka. Výsledky vzdělávání však byly omezené, protože zajištění obživy a práce mělo v té době pro rodiny přednost.¹¹⁵ „Během rozmachu turistiky na konci 19. století se na každé horské luční enklávě alespoň jedna chalupa přeměnila v horský ubytovací hostinec. Na Klínových boudách vyčerpali zdejší turistický potenciál Herrmann Buchberger s manželkou Wilhelminou. Na konci 19. století vlastnili dvě nejvýše položené chalupy u turistické cesty, tu horní přestavěli na brzy známou Klínovou boudu.“¹¹⁶ Na základě dochovaných pramenů z 18.-19. století lze usoudit, že Klínová bouda prošla postupnými přestavbami a úpravami, přičemž již v roce 1891 ji bylo možné považovat za jednoduchý hostinec nabízející noclehy a občerstvení.¹¹⁷

1.4.4 Klínové boudy v období první republiky a druhé světové války

Začátek 20. století a období první republiky nepřinesly obyvatelům Klínových bud žádné výrazné rozdíly v jejich způsobu života. Místní obyvatelé se i nadále věnovali hospodářství.

¹¹⁰ BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNP, 2016), s. 80.

¹¹¹ BĚLOCHOVÁ, I. Klínová bouda in memoriam. *Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, s. 18.

¹¹² ŠVEC, J. Klínová bouda. *Krkonoše*. 1980, roč. 13, č. 9, s. 14.

¹¹³ Tamtéž, ss. 14-15.

¹¹⁴ LINDROVÁ, T. *Turistika v Krkonoších*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2018), s. 5.

¹¹⁵ ŠVEC, J. Klínová bouda. *Krkonoše*. 1980, roč. 13, č. 9, s. 15.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 16.

¹¹⁷ BĚLOCHOVÁ, I. Klínová bouda in memoriam. *Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, s. 19.

Podle dostupných údajů chovali přibližně 50 kusů hovězího dobytka, kozy a několik koní.¹¹⁸ Nejvýznamnější změnou na počátku 20. století, kdy počet obyvatel v oblasti dosahoval téměř sta osob a počet chalup činil jedenáct, bylo založení jednotřídní školy. Tato škola sloužila nejen dětem z Klínových bud, ale i z širšího okolí. Dnes je tato chalupa nazývána „Kantorka“, což odkazuje na její historickou roli.¹¹⁹ Po vzniku Československa byla nejvýše položenou školou v republice a fungovala až do května roku 1945.¹²⁰ Pokud jde o složení obyvatelstva, podle zprávy ze Statistického lexikonu obcí v zemi České a výsledků sčítání lidu vydaných ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým k. 1. prosinci 1930 žilo v enklávě Klínových bud celkem 68 osob. Z toho 10 obyvatel československé národnosti a 58 německé.¹²¹ V období před druhou světovou válkou pravděpodobně došlo na Klínových boudách k jistému zhoršení atmosféry v důsledku přítomnosti československých vojáků, kteří zde měli za úkol bránit pohraničí. Během války se situace patrně stabilizovala, přičemž hlavní problém představovaly odchody německých mužů na frontu. Paní Božena Kavánková v rozhovoru pro knihu *Krkonošští rodáci vzpomínají* reflektuje přítomnost vojáků na Klínových boudách během druhé světové války tímto způsobem: „*Na boudu jezdili vojáci na lyže, bylo jich tam asi sto, rozlezlí po barákách, co tam byly, a u nás byli ti hlavní, „šileři“, co tam byli na celý půlrok, ti, co učili ty ostatní jezdit na lyžích.*“¹²² Konec druhé světové války měl na lokalitu zásadní dopad. V důsledku rozhodnutí postupimské konference o odsunu německého obyvatelstva a silně vzrostlé nenávisti vůči Němcům byli němečtí obyvatelé nuceni oblast opustit.¹²³

1.4.5 Vývoj Klínové boudy: Rozmach, turistika a tragické události

*„Vedle občerstvení toužili někteří poutníci i po noclehu – zpočátku museli sdílet obytnou místnost s pastýřem a ostatními, nejčastěji na zemi na slamníku, nebo na seně a na půdě. Od počátku 19. století začali nájemci hřebenových bud nabízet přespání ve společných noclehárnách, romantika původního ubytování se postupem doby vytrácela. Přesto ještě na konci 19. století například Klínová bouda, Liščí bouda, Hamplova bouda nebo Hrnčířské boudy nad Černým dolem tuto romantickou službu nabízely.“*¹²⁴ Podle zprávy

¹¹⁸ BŘEZINA, S.; HÁJKOVÁ, O.; JANATA, T. a POHLODKOVÁ, K. *Putování po krkonošských loukách*. (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2010), s. 7.

¹¹⁹ BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016), s. 83.

¹²⁰ KLIMEŠ, P. Klínové boudy. *Veselý výlet*. 2011, roč. 19, č. 35, s. 16.

¹²¹ Ministerstvo vnitra a Státní úřad statistický. *Statistický lexikon obcí v zemi České*. (Praha: Orbis, 1934), s. 395.

¹²² DUŠEK, L. *Krkonošští rodáci vzpomínají*. (Líbeznice: Víkend, 2017), s. 190.

¹²³ STANĚK, T. *Odsun Němců z Československa 1945-1947*. (Praha: Academia, 1991), s. 116.

¹²⁴ BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016), s. 9.

z roku 1912 uvedené v Richtersově turistickém průvodci měla bouda již dvanáct vytápěných místností s celkem třiceti lůžky. Byla vyhlášena svou kvalitní kuchyní a dostupnými cenami.¹²⁵ Vrcholné období rozkvětu boudy spadá do let 1920-1940, během kterého se ustálila její podoba, jež přetrvala až do roku 1963.¹²⁶ V této době došlo v oblasti Klínových bud také k rozvoji zimní turistiky. Důkazem je výstavba dvou skokanských můstků. „*Dva můstky „Am Plattenberg“ a „Am Friessberg“, stávaly v blízkosti Klínových bud. Oba umožňovaly skoky okolo 40-45 m. První z jmenovaných můstků byl též nazýván po Quido Rotterovi.*“¹²⁷

Do novodobé historie Klínové boudy se zapsaly tři významné tragédie. První se odehrála v roce 1912, kdy bouda poprvé vyhořela. Majitel Herrmann Buchberger nechal boudu znovu postavit a následně ji v roce 1913 prodal bratrům Bönschovým, tehdejšími vlastníky Luční boudy.¹²⁸ V roce 1926 bratři Bönschové pověřili správou Klínové boudy Johanna Brauna z Braunbergu (hnědý vrch) v Peci pod Sněžkou. Jeho rodina se věnovala nejen hospodářství se třemi krávami a párem tažných koní, ale také poskytovala hostům ubytování. Výjimečnou součástí hostince bylo posezení v autentickém prostředí s živou muzikou a tancem.¹²⁹ V květnu roku 1945 došlo k druhé tragické události spojené s Klínovou boudou. Paní Božena Kavánková ve svém rozhovoru pro knihu *Krkonošští rodáci vzpomínají* poskytla k této tragédii následující komentář: „*Měl někde schovanou zbraň. A když prý v květnu 1945 přišli český vojáci nebo partyzáni, tak mu říkali, ať se přizná, jestli má zbraň, že mu nic neudělají. On jim jí šel dát a oni ho zastřelili a pochovali u boudy.*“¹³⁰ Provozní Johann Braun byl před boudou zastřelen českými partyzány za údajné držení střelné zbraně. Zároveň byli sousední starousedlíci přinuceni vykopat mu hrob.¹³¹ Třetí a poslední tragédií, která poznamenala historii Klínové boudy, bylo opětovné vyhoření v roce 1970. „*Dnem 22. února 1970 skončila historie Klínové boudy, o jejím znovuvybudování se zatím neuvažuje...*“¹³²

¹²⁵ BĚLOCHOVÁ, I. Klínová bouda in memoriam. *Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, s. 19.

¹²⁶ ŠVEC, J. Klínová bouda. *Krkonoše*. 1980, roč. 13, č. 9, s. 15.

¹²⁷ SLAVÍK, J. a Slavík, S. *Naše skokanské můstky*. (Jilemnice: Gentiana, 2003), s. 99.

¹²⁸ BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016), s. 83.

¹²⁹ KLIMEŠ, P. Klínové boudy. *Veselý výlet*. 2011, roč. 19, č. 35, s. 16.

¹³⁰ DUŠEK, L. *Krkonošští rodáci vzpomínají*. (Líbeznice: Víkend, 2017), ss. 189-190.

¹³¹ ERBEN, P. a ADOLF, H. *Die Riesengebirgsgemeinde Pommerndorf mit ihren Ortsteilen*. (Marktoberdorf: Heimatkreis Hohenelbe/Riesengebirge, 2000), s. 78.

¹³² BĚLOCHOVÁ, I. Klínová bouda in memoriam. *Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, s. 19.

Obrázek 4: Klínová bouda roku 1910¹³³

¹³³ NEZNÁMÝ AUTOR. [*Klínová bouda*] [fotografie]. 1910. Správa Krkonošského národního parku – Krkonošské muzeum Vrchlabí, inv. č. F 960.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Metodologie výzkumu

Praktická část mé bakalářské práce je založena na případové studii. „*Případová studie se může zaměřit jak na popis, tak zodpovězení otázek JAK a PROČ. Vhodným předmětem zájmu jsou dynamické a komplexní procesy, pro jejichž pochopení je důležité znát reálný kontext.*“¹³⁴

Výzkum měl kvalitativní charakter, přičemž metodami sběru dat byly polostrukturované a narativní rozhovory a zúčastněné pozorování. „*Kvalitativní výzkum nelze chápat jako jednotlivý, homogenní celek, nýbrž že se jedná o paletu rozdílných postupů, které však vycházejí z jednoho základního principu – zkoumat určitý prvek, proces, fenomén ad. v přirozených podmínkách, snažit se mu porozumět a vytvořit pokud možno jeho komplexní obraz.*“¹³⁵ Formu polostrukturovaných rozhovorů jsem zvolil s ohledem na dostupnost kvalitních informátorů, kteří disponují rozsáhlými znalostmi a dohromady téměř 350 lety kolektivních zkušeností s danou lokalitou. „*Pro kvalitativní rozhovory se rozhodneme tehdy, když chceme porozumět vlastní perspektivě aktérů, tedy získat jedinečnou, subjektivní výpověď, pokud možno co nejméně předdefinovanou otázkou výzkumníka.*“¹³⁶ Zúčastněné pozorování doplnilo poznatky získané prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů.

2.1.1 Výzkumný cíl

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo analyzovat, jakým způsobem se lokalita, v čele s turistickou boudou, transformovala v kontextu turismu v období po roce 1989. Dále jsem se zaměřil na identifikaci změn v turistických trendech, které se v průběhu času projeví. Součástí výzkumu bylo rovněž zkoumání vlivu jednotlivých historických období na vlastnické poměry jednotlivých bud. Stejnou měrou jsem se zabýval otázkou, zda a jak se měnily způsoby provozování turistické boudy a s jakými výzvami se museli její provozovatelé potýkat. Prostřednictvím rozhovorů jsem se rovněž pokusil zjistit, jak probíhalo hospodaření na Klínových boudách a jeho následná obnova. V neposlední řadě jsem se zaměřil na to, jakým způsobem došlo k metamorfóze dynamiky vztahů mezi zdejšími obyvateli.

¹³⁴ NOVOTNÁ, H.; ŠPAČEK, O. a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, M. *Metody výzkumu ve společenských vědách.* (Praha: Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií, 2020), s. 274.

¹³⁵ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů.* (Praha: Grada, 2009), s. 62.

¹³⁶ NOVOTNÁ, H.; ŠPAČEK, O. a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, M. *Metody výzkumu ve společenských vědách.* (Praha: Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií, 2020), s. 320.

2.1.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvořilo 9 informátorů, kteří byli vybráni záměrně na základě jejich zkušeností s lokalitou. „*Výběrový soubor je tvořen podle poměrů četnosti výskytu jednotlivých variant vlastností/znaků v základní populaci. Těmito znaky bývají většinou některé tzv. sociodemografické ukazatele, jako pohlaví, věk [...] charakter povolání atp., ale i další charakteristiky. Volba znaků pochopitelně plyne ze zaměření výzkumného úkolu.*“¹³⁷ Soubor zahrnoval dlouholeté vlastníky objektů nacházejících se v enklávě, provozovatele zdejší turistické boudy, návštěvníky lokality a odborníci ze správy Krkonošského národního parku. Domnívám se, že prostřednictvím tohoto výběru jsem zajistil různorodost perspektiv a komplexní porozumění zkoumané problematice. Podrobné informace o respondentech, včetně jejich sociodemografických údajů a délky zkušeností s lokalitou, jsou uvedeny v Příloze B.

2.1.3 Etické aspekty výzkumu

Výzkum jsem uskutečnil v souladu s etickými pravidly. Všichni informátoři byli předem seznámeni s účelem práce a způsobem zpracování poskytnutých výpovědí. Zároveň jim bylo garantováno, že jejich výroky nebudou překrouceny ani žádným způsobem vytrženy z kontextu. Rozhovory byly realizovány a nahrávány pouze s vysloveným souhlasem respondentů.

Vzhledem k citlivosti některých témat bylo potřeba zaujmout neutrální postoj a zachovat objektivitu. Veškeré výpovědi byly zasazeny do hlubšího kontextu a analyzovány s důrazem na vyváženost perspektiv zúčastněných stran. Zároveň byla informátorům přislíbená diskrétnost u citlivých informací, jejichž zveřejnění by mohlo vést k hlubšímu narušení mezilidských vztahů v enklávě. „*V rámci výzkumu má výzkumník odpovědnost nejen vůči svému výzkumu, zadavateli či univerzitě, ale především vůči výzkumným partnerům, kteří se mu otevřeli, důvěřovali mu, věnovali mu svůj čas a někdy se dokonce stali jeho přáteli.*“¹³⁸

2.1.4 Proces sběru dat

Rozhovory byly vedeny polostrukturovanou formou s předpřipravenou sadou otevřených otázek, přizpůsobenou jednotlivým participantům. „*Jedná se o rozhovor, který má částečně*

¹³⁷ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. (Praha: Grada, 2009), s. 80.

¹³⁸ NOVOTNÁ, H.; ŠPAČEK, O. a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, M. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. (Praha: Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií, 2020), s. 61.

připravenou strukturu. V praxi to znamená, že si výzkumník připraví tematické okruhy či širší otázky, na něž se během rozhovoru ptá.¹³⁹ Informátory jsem vždy jejich výpověď nechal rozvinout a příliš do ní nezasahoval. „*Narativní rozhovor je takový typ rozhovoru, který spočívá ve vyprávění narátora s minimálním vstupováním tazatele do tohoto vyprávění.*“¹⁴⁰ Každý z rozhovorů probíhal v prostředí pohodlném pro respondenty, ať už se jednalo o jejich domov, chalupu či online hovor. Výpovědi byly zaznamenávány pomocí mobilního telefonu a následně zálohovány, aby byla zachována bezpečnost dat. Během výzkumu se prolínal synchronní a diachronní přístup, přičemž značnou roli sehrály i metody orální historie.¹⁴¹ Každé interview trvalo přibližně 45-90 minut, v závislosti na zkušenostech a otevřenosti informátorů. Otázky použité v rozhovorech jsou uvedeny v Příloze A.

Mimo rozhovory bylo součástí výzkumu i zúčastněné pozorování zaměřené na národnostní složení hostů restaurace na Boudě Klínovce. „*Vědecké pozorování je definováno jako technika sběru informací založená na zaměřeném, systematickém a organizovaném sledování smyslově vnímatelných projevů aktuálního stavu prvků, aspektů, fenoménů atd.*“¹⁴² Pozorování bylo neintervenci, což znamená, že jsem hosty nijak neovlivnil.

Domnívám se, že zvolené způsoby sběru dat přispěly k autentičnosti výpovědí a zkvalitnění analýzy.

2.1.5 Výzkumné otázky

„*Výzkumný problém a výzkumné otázky tvoří jádro každého výzkumu, tedy i výzkumu kvalitativního.*“¹⁴³ V souvislosti s výzkumným šetřením jsem si stanovil 3 hlavní a 3 sekundární výzkumné otázky, které mi umožnily téma lépe uchopit. „*Výzkumné otázky či cíle výzkumu upřesňují výzkumný problém. Jsou našimi průvodci v procesu výzkumu.*“¹⁴⁴

Na základě cílů práce jsem formuloval následující hlavní výzkumné otázky:

- HVO1: Jakým způsobem se lokalita Klínových bud, včetně turistické boudy, proměnila v kontextu turismu po roce 1989?

¹³⁹ Tamtéž, s. 322.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 328.

¹⁴¹ VANĚK, M. a MÜCKE, P. *Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie.* (Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007), s. 11.

¹⁴² REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních věd.* (Praha: Grada, 2009), s. 94.

¹⁴³ NOVOTNÁ, H.; ŠPAČEK, O. a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, M. *Metody výzkumu ve společenských vědách.* (Praha: Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií, 2020), s. 270.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 271.

- HVO2: Jaké změny v turistických trendech lze v průběhu času v této lokalitě pozorovat?
- HVO3: Jak se měnil způsob provozování turistické boudy v enklávě Klínových bud v různých obdobích?

Vedlejší otázky doplňující hlavní téma:

- VVO1: Jaké změny nastaly ve vlastnických poměrech objektů na enklávě Klínových bud po roce 1945?
- VVO2: Jakým způsobem se proměnila dynamika mezilidských vztahů na enklávě v průběhu let?
- VVO3: Jaké změny lze pozorovat v hospodaření v enklávě v jednotlivých historických etapách?

2.1.6 Vyhodnocení a interpretace výsledků

V průběhu výzkumu a sběru dat jsem jednotlivé rozhovory transkriboval a následně pomocí tematické analýzy provedl kódování. „*Kvalitativní údaje se urovnávají, pořádají a zčásti třídí nikoli všechny najednou, po ukončení terénních prací, nýbrž postupně, již při jejich průběhu. Pojem kódování zde má zde má trochu odlišný význam než při práci s kvantitativními daty. Jedná se o rozčleňování množin a souborů údajů na dílčí celky, segmenty a jejich následné pojmenování a třídění.*“¹⁴⁵ Při tomto procesu jsem identifikoval důležitá témata a text jsem systematicky rozdělil do několika kategorií, které se v jednotlivých výpovědích prolínaly. Jednalo se například o kód *turisté*, *hospodaření* nebo například *konflikt*. Zároveň jsem jednotlivé výpovědi uspořádal podle časového rámce, který odpovídal vývojovým etapám enklávy Klínových bud.

V poslední kapitole jsem provedl komparativní analýzu, pomocí které jsem porovnal rozdíly mezi jednotlivými obdobími na základě výpovědí respondentů. „*Data nehovoří sama za sebe, je potřeba je interpretovat, tedy vyložit, abychom ukázali jejich význam. Analýzu je pak možné chápat jako prostředek k dosažení interpretace, tedy jako nástroj, jehož pomocí se tohoto významu můžeme dobrat.*“¹⁴⁶ Výpovědi jsou klíčovým prvkem teoretické části mé práce, neboť představují dlouholeté zkušenosti informátorů a umožňují komplexní

¹⁴⁵ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. (Praha: Grada, 2009), s. 165.

¹⁴⁶ NOVOTNÁ, H.; ŠPAČEK, O. a ŠTOVIČKOVÁ JANTULOVÁ, M. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. (Praha: Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií, 2020), s. 419.

porozumění historickému a novodobému vývoji lokality. Validita analýzy byla zajištěna pomocí triangulace dat a reflexivity.¹⁴⁷

2.2 Klínové boudy mezi lety 1945-1970

Vývoj enklávy Klínových bud byl zpočátku výrazně ovlivněn vysídlením německého obyvatelstva. Po jeho odchodu zůstala stavení i hospodářství po určitou dobu opuštěná, což vedlo k dočasnému přerušení tradičního způsobu života v této oblasti. Obnova hospodaření zde nastala až na přelomu 20. a 21. století. Postupem času se jednotlivé objekty dostávaly do majetku různých podniků a byly přeměňovány na podnikové chalupy. Významná dominanta enklávy, Klínová bouda, v roce 1970 vyhořela, přičemž trvalo dalších 30 let, než její tradici převzala jiná bouda.

2.2.1 Majetkové poměry Klínových bud v roce 1946

Tabulka 1: Majetkové poměry Klínových bud v roce 1946¹⁴⁸

Č.p.	Enkláva	Bouda	Poslední majitel
78	Klínové boudy	-	Josef Kraus
79	Klínové boudy	Brandstelle	Karl Renner
80	Klínové boudy	-	Wenzel Kraus
81	Klínové boudy	-	Josef Erben
82	Klínové boudy	Gasthaus	Wenzel Zinckner
83	Klínové boudy	-	Stefan Renner
84	Klínové boudy	-	Jusef Lahr
85	Klínové boudy	-	Jusef Lahr
86	Klínové boudy	-	Wenzel Renner
87	Klínové boudy	Keilbaude	Bratři Bönschové
88	Klínové boudy	-	Gottstein z Kalkkoppe
89	Klínové boudy	-	Johan Renner
90	Klínové boudy	die Schule	-

¹⁴⁷ Tamtéž, ss. 282-285.

¹⁴⁸ ERBEN, P. a ADOLF, H. *Die Riesengebirgsgemeinde Pommerndorf mit ihren Ortsteilen*. (Marktobendorf: Heimatkreis Hoheneibe/Riesengebirge, 2000), ss. 75-78.

Autor knihy již v této době označuje č.p. 79 jako „spáleniště“ a za údajného posledního majitele uvádí jistého Karla Rennera. O boudě č.p. 82, která tehdy sloužila jako hostinec, píše, že ji v roce 1885 zasáhl blesk, který zabil 24letou Annu Zincknerovou. Dům zásah bleskem přežil, ale za neznámých okolností v roce 1900 vyhořel a již nikdy nebyl obnoven. Bouda č.p. 86, později nazývaná Tesla, Nová Klínovka a Bouda Klínovka, je rodným místem paní Edith Eichhorn, která se do dnešního dne na Klínové boudy ráda vrací. „Keilbaude“, neboli č.p. 87, je původní bouda označovaná jako Klínovka. Č.p. 88 pravděpodobně velmi dlouho patřilo ke Klínové boudě, a později si vysloužilo název Ranč. Podle autora se o boudě č.p. 89 dochovalo jen málo informací a jejím pravděpodobně posledním vlastníkem byl jistý Johan Renner. Bouda č.p. 90, později nazývaná Kantorská, sloužila do roku 1945 jako jednotřídní škola.¹⁴⁹

Obrázek 5: Klínové Boudy mezi lety 1910-1915¹⁵⁰

¹⁴⁹ Tamtéž

¹⁵⁰ ERBEN, Reinhard. *Klínové Boudy* [fotografie]. cca. 1910-1915. Správa Krkonošského národního parku – Krkonošské muzeum Vrchlabí, inv. č. F 5671.

2.2.2 Vysídlení německého obyvatelstva

Začátek poválečného období představoval pro Klínovou boudu a její okolí období temnoty a nejistoty. Podle výpovědi Eriky Huth, dcery tehdejšího správce tohoto horského objektu, byl její otec, Johann Braun, 31. května 1945 zastřelen před zraky sousedů, kteří byli navíc donuceni vykopat mu hrob. *„9. května 1945 – teprve krátce po návratu z válečného nasazení se u nás v boudě ubytovalo deset československých partyzánů. Téhož dne nás opustil český personál. [...] Všichni jsme byli pod dohledem. Můj otec své střelné zbraně, ke kterým měl velký citový vztah, neodevzdal, ale zabalil je do olejem nasáklých hadrů a hodil je do žumpy. [...] Vlastnictví zbraní bylo tehdy trestáno smrtí. Když poručík mému otci čestně přísahal, že se mu nic nestane, působil, jako by z něho spadlo těžké břemeno. Dne 30. května [...] vytáhl zbraně ze skryše a odevzdal je. Mysleli jsme si, že tím bylo všechno vyřešeno. Ráno 31. května 1945 však nechal poručík dům obklíčit. Otce vyvedli ven, matku, mě a dvě německé zaměstnankyně drželi v kanceláři pod dozorem. [...] Otec odmítl vykopat si vlastní hrob. [...] Později jsme viděli naše sousedy Wenzela a Stefana Rennera, jak vykopávají hrob, zatímco můj otec chodil před domem a pod dohledem se musel dívat. [...] Nutili sousedy, aby pracovali rychleji, bylo to těžké. [...] Kolem jedenácté ho zavedli zpátky do domu. Dali mu ještě hodinu. Byli jsme jen tři na verandě samotní. Na terase stáli sousedé. Všichni museli přijít a dívat se. [...] Pak ho odvedli. Než prošel dveřmi, pohladil matku, a ještě nám jednou kývl. Výstřely jsme neslyšely. [...] Dny potom byly těžké. [...] Přicházeli ženy a dívky partyzánů a zapojovaly se. Přicházely hlavně krást, batoh po batohu nosily naše oblečení, ložní prádlo, všechno, co se jim líbilo, do údolí. [...] Dne 16., 18. a 19. června 1945 byla většina rodin vysídlena, mezi nimi i ty, jejichž muži byli zavražděni. Já a matka jsme také byly mezi nimi.“¹⁵¹*

Takzvaný „divoký“ odsun německého obyvatelstva započal v červnu 1945. Již předtím se široce diskutovalo o nutnosti odchodu Němců z jejich domovů, což se od tohoto měsíce začalo skutečně realizovat.¹⁵² Vyhnání německého lidu z oblasti Krkonoš je rovněž popsáno ve zprávě Marie Pittermannové. *„V těchto dnech roku 1945/46 jsme přišli o vše, čeho naši předkové dosáhli za léta obětavé a namáhavé práce [...]. Dům, pozemek, peníze a veškerý majetek, ano i o naši milovanou krkonošskou vlast – přišli jsme úplně o všechno a s námi dalších tři a půl milionu sudetských Němců.“¹⁵³*

¹⁵¹ Bericht von Erika Huth-Braun über die Ermordung ihres Vaters Johann Braun (1888-1945) in *Das Riesengebirge*, Beilage zur „Riesengebirgsheimat“. 11. Folge, März 1995, ss. 86-88.

¹⁵² HALLER-DOMMERMUTH, H. a PICHLER, H. *Die alte Heimat Hackelsdorf und Ochsengraben an der oberen hohen Elbe*. 9. (Marktobedorf: Heimatkreis Hohenelbe/Riesengebirge e.V., 2006), s. 320.

¹⁵³ Tamtéž, s. 321.

Proces vysídlení na Klínových Boudách přiblížila v pořadu *Folklorika* paní Edith Eichhorn, která se narodila v chalupě s č.p. 86. Ta byla později známá jako Tesla a dnes nese název Bouda Klínovka. „V roce 1944 nás tady žilo osm. Kromě mě a mé matky ještě prababička [...] prarodiče [...] švagrová mojí matky, tedy moje teta, sestra mojí matky, moje druhá teta a pak můj bratranec, který se narodil v roce 1937. Žili jsme ve velice skromných podmínkách a byli jsme samozásobitelé. Mléko a vejce jsme tu měli vlastní. [...] Tady nahoře nic nerostlo. Nerostly tu brambory ani obilí. To se muselo kupovat. Rostla tu jenom tráva. A proto bylo budní hospodaření tak důležité. [...] Jeden rok mezi lety 1945 a 1946 jsme v domě žily jenom tři. Prababička, které bylo 86 let, moje matka, která špatně chodila a já. Jednou přišla skupina vojáků a ptali se: Kde je otec toho dítěte? Mysleli si, že se otec někde v domě schoval nebo něco takového. A takhle mě chytli a postavili na stůl. Opakovali: Kde je otec toho dítěte? A chtěli mě s sebou vzít jako rukojmí. Mám na to velmi temnou vzpomínku.“¹⁵⁴

Na základě této výpovědi lze tvrdit, že všichni bojeschopní němečtí muži byli již dávno odvedeni do války. Vzhledem k náročným životním podmínkám v této nadmořské výšce zůstaly opuštěné boudy na určitou dobu neobydlené a postupně chátraly, jak potvrzuje paní Edith. „Když sem dnes přijíždím, jsem přijímána velmi přátelsky. Tak to ale nebylo vždycky. Po mnoho let byl dům zavřený a měla jsem strach, že spadne, když se o něj nikdo nestará. Po převratu to tak bylo poměrně dlouho. Proto jsem nadšená, že dnes dům stojí a vnímám ho jako svého druhu dědictví pro moje vnoučata i pravnoučata.“¹⁵⁵

Pan Jan Schröder, který Klínové boudy poprvé navštívil jako dítě v roce 1946, pravidelně na toto místo jezdí od roku 1962 a od roku 1993 má na Klínových boudách trvalé bydliště, k životu německých obyvatel v této oblasti uvedl následující: „Němci byli odsunuti v roce 1946, dokonce od těch bratrů, kteří mě navštívili po roce 1990, tak tady byli pár dní a mimochodem vyprávěli, jak byli odsunuti 16. května v roce 1946, jak tady byl sraz všech lidí, celý louky a tím údolím Klínového potoka jeli dolů do Kunčic, kde byl lágr před odsunem. [...] No myslím, že na mě do dneška dělá dojem, že ty Němci, co tady byli odsud, byli nepředstavitelně pilní a chudí, to jako přežít bez elektriky, bez jakéhokoliv, vlastně oni sem museli všechno přinést. Kravičku měli 1-2, jako oni žili

¹⁵⁴ FOLKLORIKA: Když odešli lidé. [online]. 2020. Etnografický dokument. Dramaturgie: Ladislava Jírová. Vedoucí produkce: Radim Smekal. Česká televize. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1102732990-folklorika/220562260800006/>. [cit. 2025-2-12].

¹⁵⁵ Tamtéž

*s ní, ta kravička jim jako ještě uživila kozu, a to bylo vlastně všechno co měli. To mám nekonečný obdiv.*¹⁵⁶

Tento krok vůči německému obyvatelstvu, které se často nijak neprovinilo, lze považovat za tragický. Ve srovnání se situací na Šumavě, kde lze při turistických túrách nalézt pouze pozůstatky německých domů a vesnic, Krkonoše dopadly relativně lépe. Tato politika však negativně neovlivnila pouze německé obyvatelstvo, ale také krkonošskou přírodu, která se z odchodu milionů trvalých obyvatel vzpamatovává dodnes.

2.2.3 Klínové boudy po odsunu německého obyvatelstva

Po odsunu německého obyvatelstva převzaly provoz Klínovky a bud na enklávě státní organizace, jak bylo v té době obvyklé. Klínová bouda takto fungovala dalších 25 let, než byla zničena požárem.¹⁵⁷ Paní Klema Jelínková ve svých poznámkách o Klínových boudách uvádí: „Klínovky byly obydlené cca do 1947, tj. do odsunu původních německých obyvatel. Některé chalupy si pak noví majitelé koupili (např. č. p. 84 lékař Dr. Danda z Hradce Králové, č. p. 83 rodina Fr. Němce), naši č. p. 85 a čp. 86 zabralo Ministerstvo zemědělství pro vybudování vzorného horského statku. Záměr zkrachoval, větší chalupu pak zabrala Závodní organizace ROH Tesla, a naši Lyžařský oddíl Sokola Střešovice.“¹⁵⁸

Paní Zuzana Rákosníková, která se v enklávě pohybuje od roku 1961, ohledně života na Klínových Boudách v tomto období v rozhovoru sdělila: „Můj táta tam začal jezdit tuším ve 49. [...] V rámci vojny byl na tříměsíčním cvičení na Luční boudě a chodil tam po okolí, všechno si to tam prozkoumal, znal to a ty chalupy byly opuštěné. [...] Každý z těch chlapů si vybral nějakou chalupu čili táta si vybral naši (č.85), protože byl členem lyžařského oddílu sokola Střešovice a začali tam jezdit s tímhle tím oddílem. [...] Tehdy se tam jezdilo jenom v zimě, protože ty boudy byly zdevastovaný jako nekomfortní všechny, že jo, po těch Němcích to nikdo neopravoval, tam vlastně se to pořád jenom vybydlovalo.“¹⁵⁹

Společenské centrum enklávy, Klínová bouda, si do určité míry zachovala svůj původní charakter. Nadále sloužila turistickým účelům a v roce 1963 přešla do vlastnictví státního podniku Interhotely Krkonoše.¹⁶⁰ Pan Jan Schröder k vlastnictví boudy poskytl následující

¹⁵⁶ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

¹⁵⁷ KLIMEŠ, P. Klínové boudy. *Veselý výlet*. 2011, roč. 19, č. 35, s. 16.

¹⁵⁸ JELÍNKOVÁ, Klema. *Poznámky ke Klínovkám*, 21. května 2011 [osobní poznámky]. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

¹⁵⁹ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

¹⁶⁰ BARTOŠ, M. *Historie krkonošských bud* (Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016), s. 83.

komentář: „*Stará Klínovka patřila Krkonošským restauracím, Ráj, všechno to tady bylo Ráj, mělo to zkratku RaJ, byly to hotely a restaurace.*“¹⁶¹

V tomto období sloužily všechny boudy výhradně k rekreačním účelům, přičemž nikdo nenavázal na způsob života původních obyvatel v rámci enklávy. V důsledku toho mnohé objekty chátraly a jejich opravy byly často pouze provizorní, aby splňovaly základní požadavky rekreace. Bylo běžné, že návštěvníci přijížděli ve skupinách, zejména v zimních měsících, kdy hory nabízely ideální podmínky pro lyžování.

2.2.4 Klínovka

Klínová bouda dosáhla vrcholu své popularity ve 20. století. Restaurace se vyznačovala pěkným a útulným prostředím, které poskytovalo komfort jak místním obyvatelům, tak i turistům. Atmosféru podniku často zpříjemňovala živá hudba, která přispívala k zážitku hostů. Součástí správy boudy byla také menší farma, která zahrnovala 4 hektary luk, 3 krávy a 2-3 tažné koně.¹⁶² Stejně jako u většiny turistických objektů v Krkonoších byla její fasáda nejprve obložena dřevěnými prkny a později pokryta eternitovými šablonami. Jednalo se o rozsáhlý podnik s kapacitou 105 lůžek a 140 míst v restauraci. Vzhledem k rostoucím nárokům na provoz se ve 20. století neobešla bez elektrické energie. Jelikož však Klínové Boudy v té době nebyly připojeny k elektrické síti, dodávku energie zajišťoval diesellový agregát.¹⁶³

Pan Jan Schröder na „starou“ Klínovku vzpomíná následovně: „*No to byla taková echt německá bouda, která byla z venku potlučená eternitem stejně, jako všechny ostatní boudy tady. [...] Dole vchod, tam byly nějaký ty provozy, jako stabilák motor na jedné straně, na druhé straně byla lyžárna, na konci byla uhelna a přes to vedly schody a tam byla recepce.*“¹⁶⁴

¹⁶¹ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

¹⁶² ERBEN, P. a ADOLF, H. *Die Riesengebirgsgemeinde Pommerndorf mit ihren Ortsteilen.* (Marktoberdorf: Heimatkreis Hoheneibe/Riesengebirge, 2000), s. 78.

¹⁶³ BAŠTA, J. Památný šrot na hřebenech. *Krkonoše – Jizerské hory*. 2010, roč. 38, č. 10, s. 8.

¹⁶⁴ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

Obrázek 6: Klínová Bouda okolo roku 1960¹⁶⁵

Paní Klema Jelínková popsala objekt v časopisu *Krkonoše – Jizerské hory* tímto způsobem: „Byla to typická horská hospoda, do které bylo odevšud daleko. Patřil k ní i vlek na Zadní Planinu a jezdily tam lyžařské kurzy a školní zájezdy.“¹⁶⁶

Paní Zuzana Rákosníková si vybavuje boudu takto: „Já ji mám dost otisknutou v hlavě, jak se tam chodilo spodem a nahoře byla veranda, taková prosklená veranda, jaký bývaly na těch boudách. Myslím, že tam bylo i piano. Jako kdybych měla pocit, že to bylo rozdělený na dvě části. Tak ona vyhořela, když mi bylo 10 let a jako děti jsme tam nechodili tak často, takže si to moc nepamatuji.“¹⁶⁷

Pan Petr Jelínek, který na enklávu dojíždí od roku 1963, k boudě poskytl následující komentář: „Na starou Klínovku jsme s maminkou chodili, protože ve 4 hodiny v černobílý televizi na Klínovce šel seriál [...], takže jsme tam vždycky jako děti došli na lyžičkách a zhlédli jsme seriál. Pak už byla trošku tma, tak jsme sjeli zpátky a měli jsme zážitek. Civilizace.“

¹⁶⁵ NEZNÁMÝ AUTOR. [Klínová bouda] [fotografie]. cca 1965. Osobní archiv Jiřího Rákosníka.

¹⁶⁶ BAŠTA, J. Památný šrot na hřebenech. *Krkonoše – Jizerské hory*. 2010, roč. 38, č. 10, s. 8. (Výpověď Klemy Jelínkové).

¹⁶⁷ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

[...] Můj táta tam chodíval, jakože tam tady všichni ty dospěláci chodili na pivo, asi, že tam bylo pianino, takže tam všichni zpívali. “¹⁶⁸

Obrázek 7: Restaurace na Klínové boudě¹⁶⁹

Klínovka byla centrem enklávy, kde se scházeli lidé z okolních bud, aby zde trávili čas, dobře se najedli a užili si společnost zdejších hostů. Místní dieselový agregát vyráběl dostatek energie k zásobování několika bud v oblasti. Když však bouda vyhořela, došlo k zániku celého lokálního systému elektrifikace.¹⁷⁰ Klínová bouda zároveň sloužila jako důležitý infrastrukturní uzel, a proto po jejím zániku dne 22. února 1970 došlo v enklávě k výraznému poklesu turistického ruchu.

2.2.5 22. únor 1970

Den 22. února se do historie Klínových bud zapsal jako velmi nešťastný. Lokalita totiž na 30 let přišla o svou turistickou dominantu. Na Klínovce byli v té době ubytováni studenti z Vysokého Mýta, kteří se zde účastnili lyžařského kurzu. Okolo 10. hodiny ranní však došlo k výbuchu diesel agregátu, který boudě dodával elektrickou energii. Oheň se velmi rychle rozšířil

¹⁶⁸ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

¹⁶⁹ NEZNÁMÝ AUTOR. [Restaurace na Klínové boudě] [fotografie]. cca 1955. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

¹⁷⁰ Mgr. Jiří Louda, historik KRNAP, e-mail autorovi, 6. března 2025.

po dřevěných stěnách objektu a veškeré pokusy o jeho záchranu skončily nezdarem. Požár trval přibližně 3 hodiny a po poledni se ohořelé zdi zřítily do plamenů, čímž skončila historie této boudy.¹⁷¹ Paní Zuzana Rákosníková se k této smutné události vyjádřila následovně: „*Táta potom požáru říkal, že se vůbec nediví, že to vyhořelo, protože v té motorárně prostě na zemi byla všude nafta, tam se chodilo po prknech na cihlách [...] moc dobře zorganizovaný to asi nebylo.*“¹⁷²

Pan Petr Jelínek k události uvedl: „*Táta byl párkrát v té kotelně a říkal: tam je všude ta nafta a v tom jsou trámy a oni ty kotelníci chodí přes ty trámy, aby nešlápli do té mokré podlahy v těch kotelnách. Vždycky říkal: to je nebezpečný. No a pak to vyhořelo. [...] My jsme tam pak chodili a sbírali jsme tam starý talíře, který byly prostě ohněm spečený a různý ještě německý artefakty. [...] Pak to srovnali buldozérem, a ještě se tam občas ze strany dá najít nějaký poklad.*“¹⁷³

Obrázek 8: Klínová bouda¹⁷⁴

¹⁷¹ ŠVEC, J. Klínová bouda. *Krkonoše*. 1980, roč. 13, č. 9, s. 15.

¹⁷² RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

¹⁷³ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

¹⁷⁴ HLADÍK, Miroslav. *Klínová Bouda* [fotografie]. 1970. Správa Krkonošského národního parku – Krkonošské muzeum Vrchlabí, inv. č. F 2348.

Místo, kde se dříve nacházela Klínová bouda, bylo srovnáno se zemí pomocí buldozéro. Přes někdejší základy turistického objektu dnes vede modře značená trasa vedoucí na vrchol Stoh. Pro návštěvníky zde byla nainstalována pamětní deska připomínající jeho bohatou historii, doplněná o lavičky, stůl a útulnu, která poskytuje úkryt před nepříznivým počasím a možnost přenocování. Bývalá stavební parcela byla sloučena s okolní loukou, jejíž hospodářské využití zajišťuje Správa KRNAP.¹⁷⁵

2.2.6 Nástup podnikové turistiky

Dosažení Klínových bud nebylo v první polovině 20. století jednoduché. Pokud návštěvník nesl větší množství zásob či vybavení a chtěl se s nákladem vyhnout dlouhé cestě, měl možnost přístupu pouze ze Špindlerova Mlýna, Strážného a z Pece pod Sněžkou. V dané době neexistovaly lanové dráhy, které dnes cestu velmi usnadňují. První lanová dráha byla v Krkonoších vybudována v roce 1928 a vedla z Jánských lázní na Černou horu. Další následovaly až mezi lety 1946-1949, konkrétně z Pece pod Sněžkou na Sněžku a ze Špindlerova Mlýna na Paseky.¹⁷⁶ Lanová dráha na Paseky byla později prodloužena až na Pláně, čímž se cesta ke Klínovým boudám výrazně zjednodušila.

Pan Jan Schröder na cestu ke Klínovým boudám vzpomíná tímto způsobem: „Z toho roku 46. si toho moc nepamatuju, jen takovou nekonečnou cestu sem, protože jsme šli s matkou na sjezdových lyžích a ta stará cesta, teďkon předělaná pochopitelně, tak ta šla od tehdejší stanice lanovky, protože ta se stavěla tuším až v roce 1949, takže tenkrát v roce 1946 nebylo nic, to byl zapomenutej kraj.“¹⁷⁷

¹⁷⁵ BAŠTA, J. Památný šrot na hřebenech. *Krkonoše – Jizerské hory*. 2010, roč. 38, č. 10, s. 8.

¹⁷⁶ LOKVENC, T. *Toulky krkonošskou minulostí*. (Hradec Králové: Kruh, 1978), ss. 195-196.

¹⁷⁷ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

Obrázek 9: Lanová dráha ze Špindlerova Mlýna na Paseky okolo roku 1960¹⁷⁸

Rok 1948 znamenal dočasné ukončení soukromých a spolkových aktivit v oblasti turistiky. Klub československých turistů byl začleněn do velkého ústředního Československého svazu tělesné výchovy (ČSTV) a jeho majetek svěřen pod správu různých institucí, které jej následně přeměnily na rekreační střediska. Turistika v této době prošla zásadní změnou – individuální nahradila z větší části hromadná. Do popředí se dostávaly skupinové rekreační pobyty, které byly zpravidla pořádány odborovými svazy – Revolučním odborovým hnutím (ROH) nebo jednotlivými podniky. Pod heslem „hory patří pracujícím“.¹⁷⁹

Pan Jan Schröder k podnikové turistice poskytl následující komentář: „*Já si pamatuju ty 50., 60. a 70. léta jezdily ty podnikový autobusy. Dneska podnikový autobus je vlastně neznámá věc. [...] Dá se říct, že to ROH sem jako pravidelně dodávalo, celý Špindl byl vlastně Krkonošské hotely a restaurace čili Ráj Krkonoše, tak ty byly navázaný na ty ROH zájezdy, to ROH bylo vlastně strašně bohatý spolek v Čechách. V rámci toho spolku sem jezdili nejvíce*

¹⁷⁸ NEZNÁMÝ AUTOR. [Lanová dráha ze Špindlerova Mlýna na Paseky okolo roku 1960] [fotografie]. cca 1960. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

¹⁷⁹ LINDROVÁ, T. *Turistika v Krkonoších*. (Vrchlabí: Správa KRNP, 2018), s. 37.

no. ¹⁸⁰ Paní Zuzana Rákosníková k turistům v této době dodává: „*Za komunismu to byli Češi a východní Němci, jako hodně.*“¹⁸¹

V tomto období Klínová bouda poskytovala pobyt především lyžařským kurzům a školním zájezdům. V posledních letech své existence hostila a ubytovávala v průměru přibližně 10 000 návštěvníků ročně.¹⁸²

2.3 Klínové boudy mezi lety 1970-2000

Období mezi lety 1970 a 2000 bylo na Klínových boudách charakteristické silným vlivem podnikové turistiky. Bylo běžné, že pracovníci podniků navštěvovali horské objekty zejména o víkendech, svátcích a prázdninách, přičemž dopravu zajišťovaly podnikové autobusy. Po vyhoření Klínové boudy převzala neoficiálně roli společenského centra enklávy podniková bouda známá jako Tesla, kam lidé z okolních bud docházeli trávit čas, pít pivo a účastnit se například promítání fotografií. Tento typ turistiky byl dominantní až do 90. let, kdy po změně politického režimu postupně ustoupil.

Na počátku této éry nebyla žádná z bud trvale obydlená a sloužily výhradně k rekreačním účelům. V průběhu času však došlo k významným změnám v majetkových vztazích některých objektů, a na Klínových boudách se opět začali trvale přihlašovat lidé, zejména v souvislosti se snahou o elektrifikaci enklávy.

¹⁸⁰ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

¹⁸¹ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

¹⁸² BĚLOCHOVÁ, I. Klínová bouda in memoriam. *Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, s. 19.

2.3.1 Majetkové poměry Klínových bud v roce 1968

Tabulka 2: Majetkové poměry Klínových bud v roce 1968¹⁸³¹⁸⁴

Č.p.	Enkláva	Bouda	Majitel
78	Klínové boudy	Petráška	KČT Slavoj Praha
79	Klínové boudy	-	-
80	Klínové boudy	Spisovatel	ČS
81	Klínové boudy	Skočka	KČT Slavoj Praha
82	Klínové boudy	-	-
83	Klínové boudy	-	Sdružení 9. května
84	Klínové boudy	-	MUDr. Jaroslav Danda
85	Klínové boudy	-	Lyžařský oddíl Sokola Střešovice
86	Klínové boudy	Tesla	Tesla Hloubětín
87	Klínové boudy	Klínovka	Interhotely Krkonoše
88	Klínové boudy	Ranč	Interhotely Krkonoše
89	Klínové boudy	-	-
90	Klínové boudy	Kantorka	OSP Vrchlabí

Rozdíly oproti majetkovým poměrům z roku 1946, viz. tabulka 1, jsou patrné. Většina z bud, ležících v enklávě, přešla z původního soukromého vlastnictví německých obyvatel do vlastnictví podnikového. Boudy č.p. 78 a 81 přešly pod zprávu klubu českých turistů Slavoj Praha, přičemž první z nich dostala název Petráška, údajně podle jednoho z vedoucích KČT, a druhá dostala název Skočka. Bouda č.p. 80 byla pojmenována podle svého vlastníka, nakladatelství Československý spisovatel. Boudu č.p. 83, podle pana Jana Schrödera vlastnili tři muži – Kmínek, Rajm a František Němec, kteří si říkali Sdružení 9. května.¹⁸⁵ Po neúspěšném pokusu Ministerstva zemědělství přetvořit boudy č.p. 85 a č.p. 86 na modelové hospodářství přešla první z nich do vlastnictví Lyžařského oddílu Sokola Střešovice, zatímco druhá, větší, připadla podniku Tesla Hloubětín.¹⁸⁶ Klínovka, č.p. 87, patřila podniku Interhotely Krkonoše až do roku 1970, kdy vyhořela. Do vlastnictví podniku pravděpodobně spadala

¹⁸³ JELÍNKOVÁ, Klema. *Poznámky ke Klínovkám*, 21. května 2011 [osobní poznámky]. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

¹⁸⁴ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

¹⁸⁵ Tamtéž

¹⁸⁶ JELÍNKOVÁ, Klema. *Poznámky ke Klínovkám*, 21. května 2011 [osobní poznámky]. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

i bouda č.p. 88, zvaná Ranč, která byla desítky let úzce spjata s Klínovou boudou jako místo pro ustájení hospodářských zvířat. Bouda, č.p. 90, které nikdo neřekne jinak než kantorka, přešla do vlastnictví Odborového svazu pracovníků školství Vrchlabí.¹⁸⁷

2.3.2 Bouda č.p. 86, zvaná Tesla

Po vyhoření Klínové boudy v roce 1970 se bouda č.p. 86, známá jako Tesla, stala největší budovou v rámci celé enklávy. V souladu s ideou podpory turismu organizací ROH získaly významnou roli podniky, organizace či jednotlivci, kteří byli schopni využívat a renovovat své rekreační objekty.¹⁸⁸ Tento trend se projevoval i na Klínových Boudách. Objekt v té době spravoval podnik Tesla Hloubětín, podle kterého byla také pojmenována.

Paní Zuzana Rákosníková majetkové změny okomentovala následujícím způsobem: „*Z Tesly a naší chalupy chtěli udělat jako komunisti hned po odsunu Němců jako vzorové horské hospodářství a ze všech těch chalup tam nahnali dobytek do té jedné chalupy. Ta naše byla ještě pod ministerstvem zemědělství, ale byl nějaký rok, kdy se ty chalupy rozdávaly těm odborovým organizacím.*“¹⁸⁹

Pan Jan Schröder k vlastnictví boudy v tomto období poskytl následující komentář: „*V té nové bydlela tuším rodina Rennerů a po 1946 to dostala Tesla Hloubětín Praha, ty to měli jako rekreační středisko a ty to vlastnili vysoko přes rok 1990.*“¹⁹⁰

Paní Edita Rumlerová, která na Teslu v rámci podnikových zájezdů dojížděla k-boudě, uvedla: „*Tak co moje paměť sahá, tak já jsem tam začala jezdit tak začátkem 70. let, protože táta pracoval v Tesle Hloubětín a rodiče rádi lyžovali, takže jsme tam začali jezdit jako v rámci Tesly. Já jsem tam začala jezdit jako dítě, a to už byly tam takový ustálený pravidla.*“¹⁹¹

¹⁸⁷ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

¹⁸⁸ KRÁTKÁ, L. a MÜCKE, P. *Turistická odysea: Krajinou soudobých dějin cestování a cestovního ruchu v Československu v letech 1945 až 1989*. (Praha: Karolinum, 2019), s. 86.

¹⁸⁹ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

¹⁹⁰ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

¹⁹¹ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

Obrázek 10: Tesla roku 1959¹⁹²

Tesla byla klíčovým objektem pro budoucí vývoj enklávy. Po vyhoření původní Klínové boudy se stala nejen největší boudou v oblasti, ale také z části převzala roli kulturního centra. V novém tisíciletí byla přetransformovaná na turistickou boudu a v současnosti představuje důležitý infrastrukturní uzel lokality.

2.3.3 Chod podnikové rekreační boudy Tesla

Podnikovou rekreaci zajišťovaly závodní a podnikové výbory ROH ve spolupráci s vedením podniků. Během období normalizace se jí každoročně účastnily miliony lidí, neboť představovala jednu z nejběžnějších a cenově nejdostupnějších forem trávení volného času pro české rodiny během dovolených. Zároveň plnila funkci významného nástroje sociální politiky s důrazem na podporu rodin a zaměstnanců.¹⁹³ Na Klínových boudách probíhala obdobným způsobem jako v ostatních částech Československa. Dopravu zajišťovaly podnikové autobusy, jejichž organizaci měl obvykle na starosti některý z členů vedení podniku. Odjezdy se konaly v pátek odpoledne po skončení pracovní doby, přičemž návrat byl plánován

¹⁹² NEZNÁMÝ AUTOR. [Tesla roku 1959] [fotografie]. Duben 1959. Osobní archiv Jiřího Rákosníka.

¹⁹³ KRÁTKÁ, L. a MÜCKE, P. *Turistická odysea: Krajinou soudobých dějin cestování a cestovního ruchu v Československu v letech 1945 až 1989*. (Praha: Karolinum, 2019), ss. 318-319.

na nedělní večer. Rekreační na Klínových boudách probíhala především v zimním období, kdy bylo možné lyžovat. V letních měsících nebyvaly boudy využívány v takové míře.

Paní Edita Rumlerová vzpomíná na provoz boudy v dobách ROH, kdy na ni pravidelně jezdila skupina lidí z Tesly Hloubětín, kteří měli především zájem o lyžování a zároveň se starali o údržbu boudy. Hlavními termíny návštěv byly víkendy, prodloužené víkendy, svátky a jarní prázdniny. Doprava na boudu probíhala tak, že sraz účastníků byl obvykle ve 4 hodiny odpoledne před Teslou, kde se sešlo přibližně 40-50 lidí. Poté cestovali podnikovým autobusem do Špindlerova Mlýna, odkud pokračovali noční lanovkou na Pláně. Lanovka byla na objednání, takže byla spuštěna speciálně pro tuto skupinu. Po příjezdu na Pláně si nasadili lyže, vzali batohy a pokračovali na boudu. V sobotu se pořádaly dlouhé výlety a v neděli se tradičně uklízelo, balilo a následoval návrat autobusem zpět do Prahy. Ti, kteří boudu navštěvovali pravidelně, měli možnost využívat určité výsady, jako například skříňky, ve kterých si nechávali své osobní věci, jako byly lyžačky či konzervy. Srdcem boudy byla prostorná společenská místnost, která sloužila jako místo setkávání a pořádání různých aktivit, včetně promítání fotografií. Pivo, které se čepovalo, se vozilo z Dvorské boudy. Zatímco v zimě byla bouda navštěvována hojně, v letních měsících se zde scházelo výrazně méně lidí. V podzimních měsících pak probíhaly brigády, při nichž se připravovalo uhlí a dřevo na zimní sezonu.¹⁹⁴

Pan Petr Jelínek se k podnikovému provozu boudy vyjádřil následovně: „*Tesla Hloubětín byla podniková chalupa, měl to na starosti Macháček a on vždycky v pátek vypravil autobus, který jel z Hloubětína. Sem se vlastně dojezdilo do Špindlu, jelo se lanovkou a šlo se pěšky nebo na běžkách. Ten autobusák zase v neděli večer čekal dole a celá ta Tesla Hloubětín prostě odjela. Na víkend to bylo skvělé. Nás taky občas, když měli místo, tak jsme zavolali a vzali nás, nevím asi za 20 korun prostě do Špindlu a zpátky. [...] Bylo to provozováno pro ty lidi z Tesly a jejich kamarády. [...] Já jsem to tam měl rád, tam jsme chodili prostě na pivo nebo jenom tak, byla to největší chalupa taková tady nejbliž no [...] vždycky tam byly nějaký muzikanti, kytaristi, kteří tam dělali zábavu, takže to bylo milý.*“¹⁹⁵

Paní Zuzana Rákosníková k Tesle uvedla: „*Vždycky o víkendu tam měli nějaký sudy piva, to vždycky byly akce, že si nechali dovézt na Dvorskou asi rolbou, prostě sudy piva, pak to vezli*

¹⁹⁴ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

¹⁹⁵ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

na kanadských saních, to jsou historky, jak sud piva utekl někam do potoka. [...] Oni pak postavili krb do té velké světnice a hodně se tam hrálo a zpívalo. ¹⁹⁶

Poté, co bouda přešla do vlastnictví podniku Tesla Hloubětín, bylo nutné objekt přizpůsobit potřebám skupinové turistiky. Jednotlivé pokoje byly přestavěny na menší bytové jednotky, aby bylo možné maximálně využít kapacitu ubytování. Paní Edita Rumlerová ke kapacitě boudy a pokojům sdělila: *„Bylo tam 10 pokojů a 54 postelí, někdy tam bylo víc lidí než postelí, že se prostě spalo na nějakých letištích takových a bylo tam jakoby víc lidí. [...] Vařili jsme si každý jako sám, buď na pokoji anebo dole byla společenská místnost, ale spíše se vařilo na těch pokojích, že tam byla kamínka a plynový dvouvařič.* ¹⁹⁷

Paní Zuzana Rákosníková popsala interiér boudy následujícím způsobem: *„Tesla to taky trochu opravovala, protože ten podnik tam jako dával nějaký peníze, ale to byla bouda s 1 záchodem nebo se 2 záchody, mohlo tam přijet 70 lidí, to byla divočina tam, no ale to bylo na všech boudách no. [...] Dole byla ta velikánská světnice, kde byl ten společenský život, co je dneska hospoda, a pak byly různé pokojíčky, největší byla takzvaná pětka [...] tam jako vždycky odsunuli ty mlad'ochy [...] byly tam letiště a proleželé molitany a teď nevím, jestli se spalo ve spacácích nebo jestli tam byly nějaké peřiny. Ostatní pokojíčky, většinou jako nějakýma historickýma nebo po nějaký domluvě, jezdili na ně ty samý rodiny nebo kamarádi a tam bývaly takový ty starý vojenský železný postele, palandy a měli tam nějaký systém skříněk. [...] V každém tom pokojíčku byla kamínka, což teda bylo příšerně nebezpečný a je divný, že to nevyhořelo.* ¹⁹⁸

Bouda byla přizpůsobena výhradně potřebám návštěvníků z podniku Tesla Hloubětín a jejich přátelům. Spravovali ji, opravovali a vybavili tak, aby každý pokoj představoval soběstačnou bytovou jednotku, s výjimkou toaletního zařízení, které bylo společné. V enklávě panovaly dobré vztahy, a tak na Tesle trávili čas i lidé z okolních bud, například Jelínkovi z č. p. 85. Ke společným aktivitám sloužila prostorná společenská místnost, která dnes plní funkci restaurace. Pro turisty však bouda určena nebyla, a tak v tomto období enklávou pouze procházeli.

¹⁹⁶ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

¹⁹⁷ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

¹⁹⁸ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

2.3.4 První bouda s elektrickou energií

První boudou v enklávě, která získávala elektrickou energii přímo ze sítě, nikoli prostřednictvím generátoru nebo jiných alternativních zdrojů, byla Tesla. K elektrifikaci Klínových bud došlo až v novém tisíci letí po dlouholetém úsilí místních, avšak bouda s č.p. 86 představovala výjimku.

Paní Edita Rumlerová k historii připojení boudy na elektrickou síť sdělila: „*Tam nebyla elektrina, takže Tesla měla generátor a pouštěl se až se setměním, takže v podstatě celý den tam, kde nebylo přirozený světlo, tak byla tma, takže jsme museli mít baterky. [...] Velká proměna byla s tou elektrifikací. [...] Byl tam prostě kabel a velká proměna byla ještě s telefonem, protože se tam stalo několik smrtelných nehod. [...] Po jedné té nehodě se udělalo takový masivní osvětlení. Tam byly prostě obří reflektory, protože, když tam padne mlha a člověk není úplně zorientovaný a nebyly mobily s mapou, tak prostě často ty lidi dlouho nemohli tu boudu vůbec najít. [...] Byla to jako jediná bouda, která právě měla na celé té enklávě elektriku, takže když někdo jako z těch okolních bud potřeboval telefonovat, tak přišel právě na Teslu no. Panovala tam taková dobrá jakoby spolupráce i s těma jinýma boudama, že Tesla měla vlastně [...] tu výhodu a tím pádem ty ostatní to občas využily. To světlo způsobovalo větší orientaci prostě na té louce, vždycky se setměním se to pouštělo, myslím, že to svítilo až nevím do 2 v noci, prostě hrozně dlouho, protože i v noci tam lidi bloudí no.*“¹⁹⁹

Paní Zuzana Rákosníková k elektrifikaci Tesly uvedla: „*Tesla byla jediná chalupa, která měla zavedenou elektriku. Z Dvorský si to natáhli, při nějaký brigádě si tam hodili kabel, protože oni byli Tesla, takže rozuměli elektrice. Byla to jediná bouda, která svítila, a proto mohli mít vlek.*“²⁰⁰

V současnosti, kdy jsou mobilní telefony běžnou součástí každodenního života, je obtížné si představit některé problémy, se kterými se lidé na horách museli vyrovnávat. V období podnikové turistiky, kdy turisté přijížděli do cílové destinace, jakou byl Špindlerův mlýn, často až za tmy a následně museli pokračovat od lanovky dalších 5 kilometrů na lyžích na Klínové boudy, bylo snadné se ve tmě ztratit nebo utrpět úraz. Pořadatelé zájezdů, proto vždy vybírali zkušené návštěvníky, avšak i přesto občas k nějaké nehodě došlo. Elektrifikace byla v tomto ohledu velmi důležitá, protože zlepšovala orientaci a výrazně snižovala rizika spojená s cestou.

¹⁹⁹ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²⁰⁰ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

2.3.5 Lyžování na Klínových boudách

Díky poloze lokality ve vyšší nadmořské výšce zde vždy byly vhodné podmínky pro sjezdové lyžování. Počáteční problém však představoval nedostatek elektrická energie, který se podařilo vyřešit využitím motorů z traktorů či automobilů. Po zavedení elektřiny na boudu zvanou Tesla byl v enklávě vybudován kotvový vlek, který byl k dispozici všem obyvatelům i návštěvníkům.

Paní Edita Rumlerová ke sjezdovému lyžování v enklávě poskytla následující komentář: „*Tesla měla motor z traktoru v takovém polosuterénu tam [...]. Pamatuju si to dost živě, protože tam bylo takový kolo a na něj se namotávalo to lano a to lano bylo zakončený takovou možností, kde byly vlastně, my jsme tomu říkali fousy, ale byly to jako do větve udělaný lana s karabinou a každý, kdo šel na svah, tak si vzal takový opasek s ocelovým okem, který si dal do pasu a 1 člověk stáhnul to lano dolů a 1 člověk seděl na tom traktoru, takže de facto to museli obsluhovat minimálně 2 lidi, takže když jeden člověk lyžoval, tak stejně 2 lidi museli jako obsluhovat ten vlek. [...] Dole byla taková poměrně malá plošinka a mírnější svah a tam už stáli ty lyžaři, a když ten člověk stáhnul to lano, tak měli [...] třeba minutu, že si vzali 1 ten konec rozvětvený toho lana, dali si ho za to ocelový oko, protáhli, obtočili a drželi. [...] Když někdo jako spadnul a zejména ty, co stáli jako vlastně nejvýš v tom svahu, tak to smetlo pak všechny. Pak vlastně ten konec se pustil a vás to vyvléklo, a to lano vyjelo nahoru prázdný. Pak se čekalo, jestli znova přijede nebo se muselo šlapat, tak to bylo takový pitoreskní. Pak už v 80. se to předělalo na kotvu, a to už bylo o něco bezpečnější a jednodušší.*“²⁰¹

Pan Petr Jelínek na lyžování v rámci enklávy vzpomíná tímto způsobem: „*My jsme měli jednak vlek tady u nás v chalupě, motor, a dole lano vždycky někdo stáhl, pak se nastartoval motor a všichni měli takový pásky a fousy z lana, zamotali si to před břichem a jeli nahoru. Když někdo spadnul, tak sis to pustil a vyhákli se a nic se nestalo, takže my jsme tady měli motor z Peugeota, tesláci nahoře měli motor Zetor a velký kolo. [...] Pak si Tesla legálně postavila tady vlek, že dokázali přitáhnout z Dvorský kabel a měli tady elektriku, takže tam svítily a měli tam ten vlek, což bylo úžasný tady jo, tak to se mi líbilo.*“²⁰²

²⁰¹ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²⁰² JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

Paní Zuzana Rákosníková k tématu uvedla: „Na Tesle byl motor ze Zetoru a u nás z Peugeotu, z nějaký vojenský sanitky říkali, ale pak se ten traktor z Tesly přestěhoval k nám, když oni měli ten kotvičkovéj vlek, ale u nás už nikdy nejezdil.“²⁰³

Obrázek 11: Lyžování na Klínových boudách²⁰⁴

Na Klínových Boudách se prostřednictvím vleku, který byl postaven za dob Tesly, lyžovalo přibližně až do roku 2016, kdy byl vlek uzavřen kvůli pastvě a špatnému technickému stavu.

2.3.6 Konec éry podnikové turistiky

Většina turistických destinací využívaných pro účely podnikové rekreace, byla tomuto typu turistiky přizpůsobena. Lokality byly připraveny na vysokou návštěvnost, zejména během víkendů a svátků. V Krkonoších se oproti současnosti výrazným rozdílem lišila aktivita v zimních a letních měsících, přičemž v zimním období přijíždělo více návštěvníků. Přizpůsobení lokalit specifickým potřebám podnikové turistiky dokládá i výpověď pana Jana

²⁰³ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²⁰⁴ NEZNÁMÝ AUTOR. [Lyžování na Klínových boudách] [fotografie]. cca 1965. Osobní archiv Edity Rumlerové.

Schrödera: „*V té době se sem auty vůbec nejezdilo, to parkoviště tady dole vůbec nebylo, to bylo parkoviště jen pro autobusy.*“²⁰⁵

V důsledku změny politického režimu v roce 1989 došlo ke změně trendů v oblasti turistiky, včetně ústupu podnikových zájezdů. Na Klínové Boudy se pravděpodobně ještě nějaký čas poté dopravovalo prostřednictvím organizovaných autobusových zájezdů, než jejich frekvence postupně klesala a lidé začali upřednostňovat individuální způsoby dopravy, zejména pomocí automobilů, veřejných autobusů či vlaků. Paní Edita Rumlerová k postupnému úpadku podnikové dopravy uvedla: „*Tuším, že ještě po roce 1989 to mohlo ještě chvíli fungovat, já v té době měla malé děti a na hory jsme se moc nedostali.*“²⁰⁶ Paní Zuzana Rákosníková ke konci éry podnikových autobusů poskytla následující komentář: „*Od toho 90. roku, než to Petr převzal, nevím, jak se dopravovali, jestli jezdil ten autobus, to už asi ne.*“²⁰⁷

Enkláva od roku 1970 postrádala objekt určený pro turistický provoz. Jedinou boudou, která měla dostatečné prostory a mohla být přizpůsobena k těmto účelům, byla odborová bouda Tesla, která však sloužila pouze pro podnikovou rekreaci. Pan Jiří Rákosník na otázku, jestli na Teslu mohli chodit i běžní turisté reagoval tímto způsobem: „*Byla to odborová chata, takže tam nebyla hospoda, že jo, to bylo opravdu jenom pro zaměstnance.*“²⁰⁸ Turisté v této době tedy Klínovými Boudami spíše jen procházeli na cestě ke své destinaci, kterou mohla být například Luční bouda nebo nedaleká Chalupa na Rozcestí.

Paní Edita Rumlerová vzpomíná na turisty v tomto období následovně: „*Ohledně těch turistů, tak mí rodiče se hodně přátelili s Němci z NDR, protože táta tam pracoval, jako přes tu Teslu právě, takže je zval jako, takže tam byli párkrát, to si pamatuju, to bylo ale až v 80. letech. Jinak, že bych jako v Krkonoších zaznamenala nějak hodně německy mluvících [...] to vůbec, někde mohli být, ale jakože by tam jezdili a na Klínovkách už vůbec ne. [...] Hlavně Češi.*“²⁰⁹

Pan Jan Schröder k tomuto tématu sdělil: „*V 90. letech jezdilo hodně Němců [...] protože sem jezdívali potom 90. roce lidi, kteří se tady narodili nebo narodili se v pohraničí, tak ty jezdili. Pak ještě jezdili dlouhá léta až do začátku nového milénia ti, kteří to ukazovali svým potomkům.*“²¹⁰

²⁰⁵ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²⁰⁶ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²⁰⁷ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²⁰⁸ RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²⁰⁹ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²¹⁰ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

Vzhledem k tomu, že v enklávě nebyla bouda určená k turistickému provozu, měla Tesla velmi vysoký potenciál stát se takovým objektem, což však nebylo naplněno až do roku 2000, kdy došlo ke změně v jejím vlastnictví. Bouda s lyžařským vlekem a dostatečným zázemím představovala ideální volbu pro přestavbu a přizpůsobení moderním turistickým požadavkům.

2.4 Klínové boudy mezi lety 2000-2017

Vstup do nového tisíciletí přinesl významné změny. Mezi nejzásadnější patřila elektrifikace, která byla realizována v roce 2007. Dalším klíčovým posunem bylo obnovení hospodaření ve spolupráci s Krkonošským národním parkem. Důležité rozdíly nastaly také ve vlastnictví bud – po pádu bývalého režimu přešla většina z nich do soukromého vlastnictví nebo do majetku skupin vlastníků. V neposlední řadě došlo po 30 letech k nahrazení původní „staré“ Klínovky, a to boudou zvanou Tesla, později nazývanou „Nová Klínovka“, která byla opravená a upravená pro potřeby moderní turistiky.

2.4.1 Majetkové poměry Klínových bud v roce 2000

Tabulka 3: Majetkové poměry Klínových bud v roce 2000²¹¹²¹²

Č.p.	Enkláva	Bouda	Majitel
78	Klínové boudy	Petráška	KČT Slavoj Praha
79	Klínové boudy	-	-
80	Klínové boudy	Spisovatel	skupina vlastníků
81	Klínové boudy	Skočka	Jan a Lukáš Schröder
82	Klínové boudy	-	-
83	Klínové boudy	-	skupina vlastníků
84	Klínové boudy	-	Ladislav Varcl
85	Klínové boudy	-	Ing. Zdeněk Jelínek
86	Klínové boudy	Tesla	Aleš Müller
87	Klínové boudy	Klínovka	-
88	Klínové boudy	Ranč	skupina vlastníků
89	Klínové boudy	-	-
90	Klínové boudy	Kantorka	ZO ČMOS PŠ Vrchlabí

²¹¹ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²¹² SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

Z tabulky lze opět vyčíst významné změny oproti údajům z tabulek 1 a 2. Po pádu komunismu podnikové vlastnictví z enklávy v podstatě vymizelo, zatímco skupinové vlastnictví začalo nabývat na významu a opět se vrátilo vlastnictví soukromé. Bouda Petráška, č.p. 78, představuje jednu z výjimek, neboť zůstala ve správě Klubu českých turistů Slavoje Praha. Bouda Spisovatel, č.p. 80, nadále patří skupině vlastníků. Bouda č.p. 81 přešla do vlastnictví pánů Jana a Lukáše Schröderových, přičemž Jan Schröder má na tomto místě od roku 1993 trvalé bydliště. Bouda č.p. 84 se stala soukromým majetkem pana Ladislava Varcla, který zde rovněž má trvalé bydliště. Bouda č.p. 85 přešla do vlastnictví pana Zdeňka Jelínka, jenž měl na Klínových Boudách také trvalé bydliště, zejména kvůli snahám o elektrifikaci enklávy. Tesla, č.p. 86, se stala majetkem pana Petra Jelínka, jenž ji pořídil prostřednictvím svého dobrého přítele Aleše Mülera. Po vyhoření boudy č.p. 87 v roce 1970, přešla i bouda č.p. 88 do skupinového vlastnictví. Bouda Kantorka, č.p. 90, nadále patřila školským odborům z Vrchlabí. Po pádu režimu však pravděpodobně došlo k reorganizaci odborových organizací a její vlastnictví bylo převedeno na základní organizaci Českomoravského odborového svazu pracovníků školství (ZO ČMOS PŠ).^{213,214}

2.4.2 Poslední Elektrifikované místo České republiky

Lokalita je významná také tím, že je považována za poslední elektrifikované trvale obydlené místo v České republice. Až do počátku 21. století si zdejší obyvatelé museli zajišťovat osvětlení pomocí dieselových agregátů, které obvykle poháněly pouze dvě až tři žárovky, nebo využívali svíčky a petrolejové lampy. Klíčovou úlohu v procesu elektrifikace sehrál pan Zdeněk Jelínek, který se o její realizaci výrazně zasloužil. K samotné elektrifikaci místa však došlo až po jeho úmrtí. Na Klínových Boudách byla na jeho počest slavnostně umístěna pamětní plaketa, připomínající jeho úsilí a zásluhy.

Syn, pan Petr Jelínek k procesu elektrifikace poskytl následující komentář: *„Tady byly petrolejky a v hlavní místnosti byla stará gold mohair indická lampa, která byla s punčoškou, tam si nalil směs benzínu s petrolejem, která se ještě filtrovala tím černým uhlím, natlakoval jsi to a zapálil jsi tam lihový takový kahánek a chytla ta punčoška a svítilo to teda úžasně v té době. [...] Tatínka to mrzelo, že tu není elektrina, tak dal dohromady tady partičku všech těch jedenácti chalup a říkal: Chcete, aby tady byla elektrika? Všichni říkali: Je to dobrý, že jo, mít elektriku. Takže se podařilo vybrat od každý chalupy 10 000, město Špindlerův Mlýn*

²¹³ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²¹⁴ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

nám dalo 100 000, takže bylo 200 000, a za to táta nechal vypracovat projekt kudy dotáhnout z Dvorský ten kabel. Normálně jsme dostali stavební povolení a táta každý rok chodil na ten ČEZ, jestli by to teda mohli zelektrifikovat. ČEZ vždycky řekl: Víte pane Jelínek, vy dáte 5 000 000, my dáme 5 000 000 a zelektrifikujeme to, takže takhle to chodilo a já nevím v roce 2005 byl na jednání v ČEZU v Trutnově a říkal, že je nějaký nový zákon, a že to musí zelektrifikovat za vlastní peníze. [...] Bohužel se toho nedožil. Zemřel 2 měsíce před tím, než se tady rozsvítily žárovničky všude, ale věděl to.“²¹⁵

Pan Jiří Rákosník, který se v oblasti pohybuje přes 40 let, na proces elektrifikace vzpomíná tímto způsobem: „*Tak, když půjdeme do historie, tak já si ještě pamatuju, že se svítilo svíčkami, petrolejkami a pak byly takový ty gold moharky, takový ty lampy, kde se svítilo punčoškou, takže to dávalo trošku víc světla, tak to bylo tak do 97., kdy se koupila Honda. [...] Tuhle tu Hondu malou jsme vždycky nabili a pak dva dni prostě jsme svítili jen na 2 žárovky. [...] Potom teda se do toho pustil Zuzanin táta [...] dlouho se o to snažil, inicioval tam vznik sdružení s těmi ostatními chalupami a už měli připravený projekt, ale vypadalo to, že to bude stát tehdy nějak čtvrt milionu, to byly peníze, který ty chalupáři nebyli schopní dát dohromady, prostě to by bylo dneska 10krát tolik, takže se to dlouho vleklo. Pak se podařilo právě, že udělali jakousi kampaň o tom, že to je poslední enkláva, kde bydlí trvale lidé. [...] No podařilo se to spustit v roce 2007, bohužel Zuzanin táta se toho nedožil, zemřel asi 2 měsíce před tím.“²¹⁶*

V dnešní době je obtížné si představit život bez elektrické energie, na které jsme de facto závislí. Večeře při svíčkách je obecně považována za romantické gesto, zatímco na Klínových Boudách to bylo běžnou praxí, protože jinak na jídlo nebylo vidět. Elektrifikace Klínových bud výrazně usnadnila život zdejším obyvatelům a majitelům, kteří se po zhruba 60 letech mohli přestat spoléhat na dieselové agregáty.

²¹⁵ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²¹⁶ RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

Obrázek 12: Plaketa vytvořená na počest pana Zdeňka Jelínka²¹⁷

2.4.3 Obnova Hospodářství

Hospodaření a pastevectví má v Krkonoších dlouholetou tradici. Němečtí obyvatelé, kteří byli po druhé světové válce nuceni opustit tento region, v omezené míře pokračovali v těchto aktivitách po svých předcích. Většina stavení na Klínových Boudách chovala alespoň jednu krávu nebo kozu a pečovala o své pozemky. Za komunistického režimu došlo k několika pokusům o obnovu hospodaření, avšak všechny byly marné. Lze konstatovat, že po vysídlení německého obyvatelstva hospodářská činnost na enklávě na několik desetiletí utichla. Pan Jan Schröder se k hospodaření v této době vyjádřil následovně: „*Vůbec, vůbec, pokoušeli se to sekat nějakou italskou sekačkou, ale to bylo v 50. a 60. letech, to vlastně vím od chlapíka, který žije dole ve Vrchlabí, který to sem jezdil sekat tou sekačkou.*“²¹⁸ Pan Jiří Rákosník k hospodaření v době komunismu uvedl: „*Pak Němci odešli, že jo, tak tím to skončilo*

²¹⁷ MACEK, Robin. *Plaketa vytvořená na počest pana Zdeňka Jelínka* [fotografie]. 27. ledna 2025. Klínové boudy, vlastní archiv.

²¹⁸ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

*a jak Zuzana zmínila, tak tam zkoušeli dělat nějakou tu horskou farmu, ale to zřejmě taky úplně zkrachovalo, protože to asi neuměli a pak tam opravdu dlouho nic nebylo.*²¹⁹

Paní Edita Rumlerová k hospodaření po roce 1970 uvedla: *„Vůbec si nevybavuju, myslím si, že ne, že tam jenom v létě vždycky se jako vypisovala nějaká taková jako výzva, kdo může ať přijede sekat trávu jako v okolí boudy. Rozmohl se tam nějaký druh rostliny, která byla nežádoucí, takže KRNAP jako tlačil na to, aby se to sekalo, a i jako pro tu boudu nebo pro tu správu to bylo jako lepší, takže to je jediný, co si pamatuju. Sekalo se tam kosami, prostě takový lopuchy nebo něco takového, co tam vlastně jako nepatřilo a co vzniklo tady tímhle tím nehospodařením no, ale jinak, že by tam byla zvířata, výpas, to vůbec ne.*²²⁰

Významná obnova hospodaření na Klínových boudách proběhla až po roce 2000. Podle Paní Andrei Svobodové, zaměstnankyně Krkonošského národního parku, která měla tuto enklávu na starosti od roku 2005, byla oblast dlouhodobě sledována správou KRNAP s cílem obnovit hospodářské aktivity. V počáteční fázi bylo nutné řešit přemnožení invazivního druhu šťovíku alpského, který je na krkonošských loukách nežádoucí. Současně bylo klíčové získat souhlasy soukromých vlastníků, jelikož značná část pozemků enklávy byla v té době v soukromém vlastnictví. Teprve poté bylo možné zahájit jednání s potencionálními zemědělskými subjekty, které by oblast spravovaly. Zpočátku bylo hospodaření na Klínových Boudách zajišťováno Správou KRNAP pouze v omezeném rozsahu, avšak postupně docházelo k rozšiřování aktivit. Uvažovalo se například o volné pastvě ovcí, která v Krkonoších dosud nebyla praktikována. Prvními hospodáři, od počátku snah o obnovu, byli v této oblasti pánové Šimůnek a Maček, kteří zde chovali skot. Chov větších hospodářských zvířat ve vysokohorských podmínkách představoval novinku a přinesl určité komplikace, zejména kvůli logistice. V roce 2011 převzal hospodaření pan Janouch, který se stal nájemcem pozemků a zahájil zde pastvu ovcí. Aktivně spolupracoval se Správou KRNAP na regulaci šťovíku alpského a prováděl sečení mokřadních luk. V roce 2017 hospodářství odkoupili pan Zálešák a pan Varcl, kteří v prvním roce pokračovali v chovu ovcí. O rok později však přešli na chov skotského náhorního skotu, který se na Klínových boudách pase dodnes.²²¹

Pan Jiří Rákosník k obnově hospodaření poskytl následující komentář: *„Pak se tam právě objevil ten Janouch, který na to měl firmu, to nebyly jeho ovce, ale on pásal pro lidi. To bylo docela dobrý, protože to dělal poctivě, opravdu jako přepichoval ty ohradníky.*

²¹⁹ RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²²⁰ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²²¹ SVOBODOVÁ, Andrea. Osobní rozhovor. Vrchlabí, 28. ledna 2025.

*Když ten ohradník sundal, tak to potom vyžíнал, poněvadž to samozřejmě nevypásly až do kraje. Dokonce, když tam nechávaly třeba šťovíky nebo to, tak to taky posekával. Takže to bylo tenkrát velice dobrý. [...] Potom to právě přeprodal tu firmu Varclovi a Zálešákovi, ti to provozovali myslím 2 roky a pak toho nechali a začali koketovat právě s těma krávama.*²²²

Pan Petr Jelínek k hospodaření na Klínové louce řekl: *„Těm loukám pomáhá pastva samozřejmě, jednou za čas to sekání, je to dobrý, že to KRNAP podporuje a ministerstvo zemědělství, jsou na to dotace, takže ty louky jsou daleko hezčí, než bývaly za komunistů, když se o to nikdo nestaral.*²²³

Pro Krkonošské louky je hospodaření pozitivním krokem, který přispívá k jejich prosperitě, podobně jako v předchozích letech. I když dnes hospodaření probíhá jiným způsobem, díky moderním technologiím a dostupným informacím je velmi pravděpodobné, že louky jsou obhospodařovány efektivněji než v minulosti.

2.4.4 „Nová Klínovka“

V roce 2000 přešla bouda č.86, známá jako Tesla, z vlastnictví podniku Tesla Hloubětín do soukromého vlastnictví pana Petra Jelínka. Jeho cílem bylo obnovit tento horský objekt a přizpůsobit jej moderním požadavkům cestovního ruchu. Několik let po pádu komunistického režimu tak došlo k oživení všech forem horského cestovního ruchu na Klínových Boudách a po 30 letech enkláva opět získala turistickou dominantu.

Pan Petr Jelínek k akvizici boudy poskytl následující komentář: *„Já jsem koupil v roce 2000, protože tady furt někdo chodil a říkal: Hele to se bude prodávat ta chalupa, ROH, kterým to patřilo to budou prodávat. [...] Bylo zajímavé, když se to prodalo, tak každý z těch podílníků dostal z toho peníze. [...] Někteří to chtěli zprivatizovat a udělali obálkovou metodu, že se to prostě nabídne, že se to může koupit, tak já jsem tam šel, a protože jsem se i bál, tak jsem tam poslal mého kamaráda, ať to koupí na sebe. Tenkrát jsem to koupil, ale bylo to napsaný na něj, protože jsem nechtěl být s nikým ve sporu.*²²⁴

Pan Jan Schröder na koupi vzpomíná tímto způsobem: *„No to se dlouho nemohlo prodat, protože se to vázalo na fabriku, kterou měli v Praze v Hloubětíně, kterou nikdo nechtěl koupit,*

²²² RÁKOSNÍK, Jirí. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²²³ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²²⁴ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

*se nepodařilo prodat, takže tohle se taky nemohlo prodat. Ta partička lidí, co sem jezdila pod ROH, tak ty se těšili na to, že to budou privatizovat, a to se povedlo až Petrovi Jelínkovi.*²²⁵

Paní Edita Rumlerová ke změně vlastnictví sdělila: „*Tesla udělala výběrový řízení na prodej chalupy, protože Tesla se v podstatě rozpadla a postupně zbyly jenom nějaký dílčí oddělení. Vlastně to ROH nebo potom už po revoluci odbory takzvaně, byly donuceny to prodat a v rámci toho výběrového řízení obálkovou metodou to získal Petr Jelínek, ale přes nějaký s.r.o., nebylo to na něj jako na fyzickou osobu, protože tam panovaly určité animozity, na té louce. [...] Tam bylo takový jádro horalů a ty se toho nechtěli vzdát. Zdaleka ne všichni teda byli tesláci, to je nutno podotknout, že tam jezdili i někteří netesláci. Oni chtěli jako privatizaci s tím, že si tam dávali ještě jako opci na to, aby tam ještě mohli nějaký roky jezdit, a to si myslím, že Petr Jelínek dodržel, že opravdu ta chalupa prostě zůstala pár let ještě v původním stavu [...] ale bylo to nějak zastropované časově a v nějaký moment už prostě to skončilo ta opce.*“²²⁶

Obrázek 13: Tesla roku 2005²²⁷

Na základě opčního ujednání v kupní smlouvě musela být bouda v prvních 5 letech od nabytí vlastnictví provozována v téměř stejné podobě. Lidé, kteří ji navštěvovali za dob podnikové

²²⁵ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²²⁶ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²²⁷ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. [Tesla roku 2005] [fotografie]. 31. prosince 2005. Klínové boudy, osobní archiv.

turistiky, měli přednostní právo na ubytování. Kromě nich zde byli ubytovaní například školáci v rámci lyžařských kursů. K zásadní přestavbě objektu došlo až po uplynutí této lhůty, konkrétně v roce 2005.

K začátku provozování se pan Petr Jelínek vyjádřil následovně: „*Asi 5 nebo 6 let jsme to provozovali v tom originálním statusu. To znamená, tam byla vanička, kterou protékala furt voda, příčka, za kterou se házely odpadky, pak v tom bývalém chlívě byla hromada uhlí, tam se prášilo a ty pokojíčky, tam bylo asi 8 pokojíčků. Každý měl kamna, pak tam měl propan butanový vařič s tou bombou a vařili si tam a topili si tam a sušili každý independent. Dole v té sednici před tím vybourali kamna a tohle všechno starý a udělali ten krb, který vlastně žral vzduch rozumíš, takže tam vlastně nikdy nebylo teplo.*“²²⁸

Paní Zuzana Rákosníková k počátečnímu provozu uvedla: „*No, těch 5 let, kdy on to provozoval, tak alespoň předělal tedy ty sociálky, že na patře udělal, nějak já nevím, jestli 4 záchody a nějakou sprchu a měl tam stálý správce. Nejdřív jednoho, pak druhého, že tam furt někdo byl aspoň, což za tesláků myslím, že tam nebyl jako správce pořad a Petr teda provozoval vlek, a ještě pak postavil jeden vlek dětský, ale pozdějc.*“²²⁹

Nezbytná rekonstrukce boudy probíhala v letech 2005 až 2009. Jakákoliv stavební činnost v horském prostředí je velice náročná, což platí dvojnásobně pro Klínové Boudy, kde je přístup ještě obtížnější, než k většině horských objektů v Krkonoších. Výstavba je možná pouze v letních měsících za ideálních podmínek, neboť v zimním období nelze na místo dopravit stavební materiál. Z těchto důvodů trvala rekonstrukce 5 let, přičemž bouda byla během této doby provozována v omezeném režimu.

Pan Petr Jelínek na přestavbu vzpomíná tímto způsobem: „*Přidávali jsme místnosti, na půdě jsme to zateplili a udělali jsme noclehárnu s matracemi, kde se prostě vešlo víc a víc lidí. Bylo to dělaný, aby se tam vešel autobus. Taky tam jezdily školy, oddíly, takže tam bylo nějakých 35 lůžek. Byl tam i pokoj pro kuchaře. [...] Já jsem vybagroval a udělal jsem tam ještě další podzemní patro, kde je sušárna, kde se dají voskovat lyže a je tam sklad. [...] Celý se to muselo zpevnit ty podlahy, v původních plánech byl klasický kotel na pevný paliva, a když tady můj táta prosadil po letech, že tady mohla být elektrika, tak jsme ještě změnili projekt a stihli jsme, že se tam dá tepelný čerpadlo. To znamená, že ve všech podlahách máš hady s teplou vodou, takže se musely zesílit stropy. [...] Celá chalupa se musela zateplit, všechny okna nový*

²²⁸ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²²⁹ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

a stálo to majlant. [...] Když jsme to otvírali, tak jsme chtěli dát reklamu do Veselého výletu a oni říkali: hele a proč to jako chcete jako Tesla, vždyť je to enkláva 9 chalup, který se jmenují Klínové Boudy, proč tomu nedáte nějaký lepší název? Tak jsme trapně řekli Nová Klínovka.²³⁰

Obrázek 14: Přestavba Tesly²³¹

Pan Jiří Rákosník k přestavbě poskytl následující komentář: „Napřed bylo to krátký období, kdy teda jako to nejnmutnější tam zrekonstruoval. [...] Byla tam elektrika a koupil tam pračku, to bylo v té žluté kachlíčkové provizorní umývárně, co dělal v suterénu. Pak právě se jako rozhodl, že z toho udělá opravdový penzion. Čili to pak jako byla opravdu zásadní rekonstrukce s tím, že do čeho hrábli, zjistili, že se sype. Takže si myslel, že to bude raz dva, ale utopil v tom majlant a byla to hrozná práce.“²³² Paní Zuzana Rákosníková uvedla: „Po těch 5 letech to teda rekonstruoval. Pomáhal mu už s tou rekonstrukcí Kryštof Částka,

²³⁰ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²³¹ JELÍNEK, Petr. [Přestavba Tesly v roce 2008] [fotografie]. 5. listopadu 2008. Klínové boudy, osobní archiv.

²³² RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

*který to pak měl, on to neměl v nájmu, on byl jako zaměstnanec, ale dělal to výborně, úplně skvěle jo, to bylo takový zlatý období tedy té Klínovky.*²³³

Pan Jan Schröder na otázku ohledně procesu přestavby reagoval následovně: *„Od prvního okamžiku mu tady s tím pomáhal Kryštof Částka a ten byl úžasně pilnej a měl i úžasně pilnou ženu Jiřinu a ty mu pomáhali tu boudu otevřít, protože ten Petr byl rozlítanej, sice stavař, takže u té přestavby byl, ale ty stavbyvedoucí se tam tak různě měnili. Ta přestavba musela stát hodně velký peníze. [...] On tam předělal třeba ten starej suterén, to tam nebylo, tady všechny ty boudy jsou vlastně na zemi postavený, nemají podsklepení. Ta nová Klínovka má tady jako jediná, protože to vybagrovali. [...] Nová Klínovka tomu začali říkat, protože se rozhodli, že nějaké jméno tomu museli dát, takže Nová Klínovka no.*²³⁴

Cílem rekonstrukce bylo přizpůsobit boudu požadavkům moderní turistiky, zároveň však zachovat její původní horský ráz. Pan Petr Jelínek k záměru rekonstrukce sdělil: *„Já bych řekl, že je to tady skoro jediná bouda, kterou někdo zrekonstruoval do moderní doby, jinak spousta těch bud tady je opravovaných a je to tam vidět. Tahle ta je z gruntu vysněná a opravená, tak jako má být horská bouda.*²³⁵

Paní Petra Pavlů, návštěvnice Klínových bud, která se v Krkonoších pohybuje od roku 1977 a jezdívala na protější Friesovy Boudy, popsala dnešní charakter boudy tímto způsobem: *„Je to krásně udržovaná asi renovovaná stará chalupa, která si udržela ten starý ráz, což ne každá ta bouda vlastně má tuto devizu v Krkonoších, není jich tam moc vlastně, co si to uvědomuju, že opravdu je zachovaná ta původní jakoby nálada. [...] Myslím si, že vůbec ty boudy, které jsou v okolí Klínovky jsou krásně zapasované do toho přírodního rázu.*²³⁶

Paní Edith Eichhorn k novému vzhledu boudy v pořadu Folklorika uvedla: *„V roce 2018 jsem tu byla se synem a vnoučaty. [...] Vešli jsme a já jsem byla, vůbec nedokážu popsat, jaký krásný pocit to pro mě byl. Vidět můj rodný dům tak hezky opravený s úctou k jeho původní podobě. Byla jsem tak šťastná.*²³⁷

²³³ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²³⁴ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²³⁵ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²³⁶ PAVLŮ, Petra. Osobní rozhovor. Praha, 3. února 2025.

²³⁷ FOLKLORIKA: Když odešli lidé. 2020. [online]. Etnografický dokument. Dramaturgie: Ladislava Jírová. Vedoucí produkce: Radim Smekal. Česká televize. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1102732990-folklorika/220562260800006/>. [cit. 2025-2-12].

Obrázek 15: Nová Klínovka²³⁸

Je zřejmé, že rekonstrukce boudy byla úspěšná. Bouda koresponduje s charakterem krkonošské krajiny a zároveň splňuje moderní požadavky na pohodlí a kvalitu ubytování. Rekonstrukce probíhala s respektem k původní podobě budovy, což umožnilo vytvoření moderního objektu, který si zachoval charakter tradičních krkonošských horských bud.

2.4.5 Ubytování, restaurace a další služby

Pod vedením pana Petra Jelínka bylo možné na Tesle, po roce 2009 přejmenované na Nová Klínovka, využít restauračních služeb, ubytování a během zimních měsíců i vleků, které k boudě náležely. Provoz boudy odpovídal modelu hostelu – každý si zajišťoval dopravu individuálně, pokud se předem nedomluvil na odvozu sněžnou rolbou za příplatek. Pokoje bylo možné rezervovat prostřednictvím webových stránek nebo telefonicky a k ubytování si hosté mohli připlatit snídani.

Pan Petr Jelínek vzpomíná na poskytované služby následujícím způsobem: *„Od toho roku 2000 to fungovalo a pak během roku 2005 až 2009, 5 let se to rekonstruovalo, protože tady můžeš rekonstruovat jenom v létě, když se sem dá dojet nákladákem,*

²³⁸ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. [Nová Klínovka] [fotografie]. 30. prosince 2010. Klínové boudy, osobní archiv.

tak se to vždycky muselo zavřít, takže v té době se to provozovalo jenom v létě nějaký pokoje, pak se to s velkou slávou otevřelo. [...] Ubytování, k tomu se slevou lyžařský vlek, koupili jsme ještě ten dětský lyžařský vlek pro maličké děti. No bylo to vždycky ubytování se snídaní. [...] Restaurace normálně fungovala, hlavně byla vyhlášená restaurace. Dělali jsme císařský trhanec, což byla natrhaná taková placka se šťávou a další hrozně dobrý věci. [...] My jsme to měli jako hostel víceméně stylový takový. Do pokoje jsi mohl dát víc lidí, který se neznali a který se seznámili, takže jsme prali, dali jsme jim polštář, povlečení, že jo. [...] Točili jsme tam Plzeň a Gambrinus a dělali jsme Rádlera. [...] Ti chlapy tady z těch chalup v pátek přijeli, dali si pivo, a ještě si vzali do petky. [...] Oni věděli, že sem musíme to pivo navozit nákladákama, a když dojde, tak rolbou támhle z pivovaru to dovézt, ona jako je to hrozná práce ty horský chalupy, zásobování. [...] Ještě jsme pekli rohlíky a housky. Každý ráno v 6 jeden člověk vstal, uválel těsto a hodil to do stroje a v půl 8 už byly prostě čerstvý housky.“²³⁹

Vyhlášená restaurace, příjemná obsluha, přiměřené ceny a prostředí, které vytvářelo pocit výjimečnosti, byly hlavními turistickými lákadly, které v době provozu pan Petr Jelínek využíval ke zvýšení návštěvnosti. Pan Jiří Rákosník k restauraci dodal: „*Kryštof Částka to tam asi 3 až 4 roky spravoval a vařil a byl vyhlášený kuchař, takže tam chodili lidi z široka daleka.*“²⁴⁰ Bohužel měl pan Jelínek v té době mnoho dalších povinností, což vedlo ke konfliktu ohledně nájemného s vyhlášeným kuchařem a nájemcem Kryštofem Částkou. Po této události se boudě už nikdy nepodařilo dosáhnout stejného úspěchu.

2.4.6 Výzvy spojené s provozem turistické boudy

Největší výzvy při provozu horské boudy si pravděpodobně většina lidí spojuje s náročnou dopravou jídla a materiálů, finančními náklady nebo údržbou objektu. V těchto nadmořských výškách však často představují nejvýznamnější výzvu kvalifikovaní a spolehliví zaměstnanci, protože horský život není pro každého a každodenní dojíždění či docházení do výšky 1227 m n. m. není vždy ideální.

Pan Petr Jelínek k těmto výzvám uvedl: „*Největší výzvou byli zaměstnanci člověče. Abychom měli někoho, kdo bude obsluhovat a prát, protože to je opravdu vysoko v horách a někdy jsme ty pracovníky ráno přivezli a večer odvezli na skútru nebo autem v létě. Byl problém sehnat dobrý lidi na tuhle výšpu, takže výběrový řízení a shánět zaměstnance to byla*

²³⁹ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²⁴⁰ RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

výzva. *To bych řekl, že bylo nejtěžší, jinak všechno dovezeš, těsto, mouku, pivo limonády, všechno se dá no a řídit roľbu umí každý, na to stačí řidičák na auto. [...] Další výzvou byly finance. Zhruba tam bylo [...] že jsme měli ten zisk před zdaněním ročně, že jsme vydělali, ale z toho se platili úvěry třeba [...] takže jsem to musel dotovat z dalších provozoven po Čechách.*²⁴¹

2.4.7 Vývoj návštěvnosti a dopad lanové dráhy na turisty

Mezi lety 2000 a 2016, kdy boudu vlastnil a provozoval pan Petr Jelínek, došlo k určitým změnám v návštěvnosti tohoto zařízení. Bývalí pracovníci podniku Tesla Hloubětín ji po změně vlastnictví nadále navštěvovali, avšak tato situace se změnila v roce 2005, kdy vypršela již zmíněná opce a zároveň došlo k nárůstu cen, což vedlo k poklesu zájmu těchto rekreatů. Paní Zuzana Rákosníková k této změně sdělila: *„Dá se říct, že na Teslu přestaly v roce 2005 jezdit ty skupiny bývalých zaměstnanců, protože se zvedaly ceny, že jo, i když to držel Petr na nejnižší možný, tak ty původní tesláci třeba začali jezdit na ty ostatní boudy tady [...] prostě ty malý partičky, který furt držely pohromadě.*²⁴²

V roce 2005 rovněž započala rozsáhlá rekonstrukce, která omezila provoz boudy pouze na určité části. Po dokončení prací byla v roce 2009 znovu otevřena všem návštěvníkům v celé své kráse. Klínovka se podle mého názoru nenachází na jedné z hlavních turistických tras, jako je například cesta údolím Bílého Labe či okolí Zlatého Návrší, ale je situována v méně exponované oblasti. Hlavní přístupovou trasu k ní představuje přiblížení lanovou dráhou ze Špindlerova Mlýna na Pláně a 5 km pěšky k enklávě, což může do jisté míry komplikovat přilákání potenciálních návštěvníků.

Pan Petr Jelínek k návštěvníkům a změnám v návštěvnosti v tomto období uvedl: *„Co se týče nějakého národnostního složení, tak vlastně hlavně Češi a pak třeba Němci potom ještě Poláci. Kryštof brilantně uměl německy a anglicky [...]. Celý svět sem jezdil, ale samozřejmě nejvíc Češi. [...] Pak začali skialpinisti, to byli jako lidi úspěšný a schopný, neřešili, kolik to stojí, že jo, a pak byli takový ty, který prostě jsme to dávali na Slevomat. Chtěli jsme mít naprosto plno, takže jsme prodávali, co šlo a přišli na Slevomat lidi, který to dostali za půlku no a oni si nedali ani čaj, věděli, že tam je snídaně v ceně, a pak tam seděli. Bylo to pestrý. [...] Ubývalo těch ubytoven, který byly ROH [...] ty, co tam jezdili dřív z té Tesly Hloubětín, tam pak přestali jezdit, že to je drahý. To bylo za 80 korun tehdy jsme to dávali. [...] V zimě*

²⁴¹ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²⁴² RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

bylo víc lidí, ale my jsme byli schopní to naplnit na 80 % i v létě, že tady byli jako sportovci, kteří věděli, že nadmořská výška a lokalita. [...] Všechny jsme brali, všechny. Měli jsme to udělaný tak, že na podzim byl měsíc volno nebo 4 týdny volno a na jaře, protože to období, kdy je bahno, kdy prostě není sníh a lidi na hory moc nejezdí, takže chalupa byla zavřená, správce měli volno a za 3-4 týdny se to zase otevřelo.“²⁴³

Dalším faktorem, který ovlivňuje turismus na Klínových boudách je cena lanovky. V průběhu času prošla cena významnými změnami, které jsou výsledkem různých faktorů, ať už jde o inflaci, nárůst nákladů na provozování, či rostoucí zájem veřejnosti o turistiku. Paní Zuzana Rákosníková k ceně lanovky za komunismu uvedla: „*Za komunistů stála lanovka 2 koruny 50, což samozřejmě inflace, ale já nevím, kolik to dneska stojí.*“²⁴⁴ Paní Edita Rumlerová na cenu lanovky v 70. letech vzpomíná tímto způsobem: „*Do dneška si pamatuju, že stála 4 koruny, tenkrát děti snad za 2.*“²⁴⁵ Podle článku Aleše Vaníčka z roku 2008 stála v této době zpáteční jízdenka pro dospělého 120 korun, pro dítě pak 80 korun.²⁴⁶ Když jsem v únoru 2025 navštívil Klínové Boudy, zaplatil jsem za zpáteční jízdenku ze Svatého Petra na Pláně 450 korun, přičemž jsem využil kartu Gopass, která cenu snížila. Ceny lanovek se v letních měsících obvykle liší, a tak jsem na začátku října 2025 za využití služeb lanovky zaplatil 280 korun, opět s kartou Gopass.

Pan Petr Jelínek k ovlivnění turismu na Klínových boudách cenami lanovky uvedl: „*Tadyhle jedna věc, jak vlastně koupili TMR, mají vlastně teďka ten areál ve Špindlu, tak hrozně zvedli ceny jízdenek za vlek, takže lanovkou dřív sem jezdili lidi, podíval jsi se z okna a viděl jsi prostě mraky lidí, který sem jdou a teďka, když ta rodina má dát, já nevím, 12 stovek za jednu jízdu na horu, tak tohle to jako upadlo, takže těch lidí, který sem přijdou pěšky v létě na téhle té cestě bývalo daleko víc jo, to se snížilo cenovou politikou TMR.*“²⁴⁷

2.5 Klínové boudy mezi lety 2016-2025

Rok 2016 znamenal pro enklávu Klínových bud začátek nové etapy. Bouda Nová Klínovka přešla do vlastnictví pana Norberta Nývlt a v témže roce se na enklávu trvale přistěhovala rodina Zálešákových. V roce 2017 se pan František Zálešák stal správcem nově přejmenované

²⁴³ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²⁴⁴ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²⁴⁵ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²⁴⁶ VANÍČEK, Aleš. Lanovky v Krkonoších: Svatý Petr – Plán. *Krkonošský deník*. Online. 6. srpna 2008. Dostupné z: https://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/lanovky-v-krkonosich-svaty-petr--plane20080806.html. [cit. 25. 2. 2025].

²⁴⁷ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

boudy „Bouda Klínovka“ a obnovil celoroční hospodaření v této lokalitě. Jeho svérázné počínání, odpovídající nehostinnému prostředí krkonošských hor, a odlišné názory na některé záležitosti ve srovnání s ostatními obyvateli enklávy vyvolaly určité kontroverze.

2.5.1 Majetkové poměry Klínových bud v roce 2025

Tabulka 4: Majetkové poměry Klínových bud v roce 2025

Č.p.	Enkláva	Bouda	Majitel
78	Klínové boudy	Petráška	KČT Slavoj Praha
79	Klínové boudy	-	-
80	Klínové boudy	Spisovatel	skupina vlastníků
81	Klínové boudy	Skočka	Jan a Lukáš Schröder
82	Klínové boudy	-	-
83	Klínové boudy	-	Luisa Zálešáková
84	Klínové boudy	-	Ladislav Varcl
85	Klínové boudy	-	skupina vlastníků
86	Klínové boudy	Bouda Klínovka	INFIMED s.r.o.
87	Klínové boudy	„stará“ Klínovka	-
88	Klínové boudy	Ranč	skupina vlastníků
89	Klínové boudy	-	-
90	Klínové boudy	Kantorka	ZO ČMOS PŠ Vrchlabí

Tato tabulka byla vytvořena na základě informací z katastru nemovitostí.²⁴⁸ Z tabulky je zřejmé, že Klínové Boudy v posledních 25 letech neprošly z hlediska majetkového vlastnictví mnoha výraznými změnami. Nejvýznamnější změnou, v porovnání s tabulkou č.3, jsou změny názvů č.p. 86 a č.p. 87. Bouda č.p. 86 byla až do roku 2009 známá jako Tesla, následně na krátkou dobu jako Nová Klínovka a dnes je známá pod názvem Bouda Klínovka.²⁴⁹ Č.p. 87, dnes již pouze památné místo, začalo být kvůli změně názvu Tesly označováno jako „stará“ Klínovka. Dalšími změnami jsou přechod č.p. 83 do soukromého vlastnictví rodiny Zálešákových a č.p. 85 do skupinového vlastnictví, přičemž stále zůstává v rodinách

²⁴⁸ ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Nahlížení do katastru nemovitostí*: Přední Labská, Špindlerův Mlýn, Klínové boudy. Online. Praha: ČÚZK, 2025. Dostupné z: <https://nahlizeni.dokn.cuzk.gov.cz/>. [cit. 2025-02-20].

²⁴⁹ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

Jelínkových a Rákosníkových. Poslední významnou změnou je prodej bývalé Tesly, následně „nové“ Klínovky a dnes boudy Klínovky, do vlastnictví pana Norberta Nývlta, a to pod hlavičkou firmy INFIMED s.r.o.

2.5.2 „Bouda Klínovka“

Pan Petr Jelínek měl k Nové Klínovce velmi silný osobní vztah a vložil do ní kus sebe. Při její přestavbě usiloval o zachování původního rázu boudy a respekt k tradiční architektuře Krkonoš. Pokud by záleželo pouze na něm, nikdy by se boudy nevzdal. K jeho lítosti ji však musel v roce 2016 prodat panu Nývltovi. Nový majitel ji následně přibližně rok pronajímal různým nájemcům, než našel stálého správce, pana Františka Zálešáka.

Pan Jan Schröder k prodeji sdělil: *„No to měl Jelínek, který to pak prodával a prodal to panu Nývltovi, ten tady chlapík šel někdy v říjnu kolem a povídá: Pane vy jste tady starousedlík vidíte? Já mu říkám: pane, starousedlíci tady byli Němci. No a zase odešel, pak jsem se dozvěděl, že koupil Novou Klínovku.“*²⁵⁰

Pan Petr Jelínek se slzou v oku k prodeji uvedl: *„Fungovalo to skoro 2 roky a pak došly finance. Já jsem to neměl to srdce to hned prodat, tak jsem to natahoval a pak jsem to musel prodat no. [...] Furt na to koukám a mrzí mě to, rozumíš, takový osten, ale nemám tu vůli sem přestat jezdit, protože to tady mám rád.“*²⁵¹

Pan Jiří Rákosník vzpomíná na situaci před prodejem a po něm tímto způsobem: *„Pak se teda rozkmořil s tím Částkou a pak už to šlo z kopce, protože se tam střídal personál a pak to prodal tomu Nývltovi. Nývlt tam najímal personál, chtěl tam dostat zpátky toho Částku, ale ten už se mezitím usadil a zpátky do toho nechtěl, takže ta chalupa jako moc neprosperovala no a pak si našel nakonec toho Zálešáka jako nájemce.“*²⁵²

S výjimkou drobných úprav byla bouda v letech 2005 a 2009 přestavěna do podoby, v jaké se nachází dnes. Mezi provedené změny patřilo například vyvěšení cedule se jménem boudy, jejíž návrh nechal zhotovit tehdejší majitel Petr Jelínek. Cedule však nebyla během jeho působení na boudě umístěna, o což se postaral až jeho nástupce Norbert Nývlt.

Pan Petr Jelínek k této změně uvedl: *„Udělalí jsme z těch krásných starých lyžařských informačních cedulí, jsme udělali, použili jsme to K, jako Klínovka a udělali jsme tam tuhle*

²⁵⁰ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²⁵¹ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²⁵² RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

ceduli. Bohužel už jsem neměl energii a finance to tam pověsit, takže jsem ten návrh přeprodal Nývtovi. On to tam přesně použil a myslím, že to je dobrý, že to je dobrý místo, a že ta bouda nemá chybu.“²⁵³

Další významnou změnou bylo přejmenování „Nové Klínovky“ na „Bouda Klínovka“. Nový správce, pan František Zálešák, který na boudě působí od 1. září 2017, se k proměně jejího vzhledu po změně vlastnictví vyjádřil následovně: „*Furt stejně, já můžu říct za sebe, že nevím, že by tady probíhaly nějaký úpravy, za mě teda ne.*“²⁵⁴

Paní Luisa Zálešáková provoz boudy před příchodem její rodiny okomentovala tímto způsobem: „*Ne, tak tady to bylo podle mě skoro celou dobu zavřený, že se tady vystřídali vždycky 2-3 měsíce, ten poslední nájemce, po kterém jsme to převzali, tak ten tady byl, já nevím, taky nějakých 6-7 měsíců, a jezdil sem navíc jenom na víkendy, takže tady ani jako nebydlel. Tady málo lidí chce pracovat a málo lidí tady vydrží, takže to bude trochu ten problém.*“²⁵⁵

²⁵³ JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²⁵⁴ ZÁLEŠÁK, František. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 28. ledna 2025.

²⁵⁵ ZÁLEŠÁKOVÁ, Luisa. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

Obrázek 16: Bouda Klínovka²⁵⁶

V horských podmínkách je obvyklé, že se personál či nájemci často střídají. Lidé si často neuvědomují, jak náročný může být život v izolaci od civilizace – je velmi krásný, ale rozhodně i náročný. Obvyklá doba, po kterou personál, na boudách vydrží, je 1-2 roky, než zjistí, že tento způsob života není pro ně. Rodina Zálešákových je v tomto ohledu výjimkou, protože si boudu pronajímají a provozují již 7 let. I oni se však setkali s odchody personálu.

2.5.3 Provoz a služby Boudy Klínovky

Momentální provoz a nabízené služby odpovídají standartu většiny horských bud, návštěvníci mají možnost ubytování, kvalitního stravování a dalších služeb typických pro turistické boudy v horském prostředí. Klínovka se však v několika ohledech od ostatních liší. Manželé František a Luisa Zálešákoví zde kromě běžného provozu spravují také horský ranč, kde chovají skotský náhorní skot. Maso z vlastního chovu následně zpracovávají a podávají v restauraci. Celkový

²⁵⁶ ZÁLEŠÁK, František. [Klínová bouda] [fotografie]. 17. července 2024. Klínové boudy, osobní archiv autora.

provoz je koncipován s důrazem na propojení s přírodou a respektu k principům národního parku.

Paní Luisa Zálešáková k provozování horské boudy uvedla: „*My žádný znalosti ani s farmařením ani tady s tím provozováním nemáme, takže jsme šli jakoby krok za krokem, co nám přišlo do cesty. [...] Bylo to velký přání mého muže vlastně mít tu Klínovku a jak to tady měl ten předchozí nájemce, tak se mu vůbec nelíbilo, jakým způsobem to dělal a provozoval, přišlo mu, že by to mohl dělat lépe, a hlavně měl tu ochotu to dělat. [...] Udělali jsme vlastně ty webové stránky, nastavilo se to nějak a vlastně bych tak jako řekla, že to není pořád dokončené. [...] Teď je to vlastně ovlivněný tím, že to máme my a nejsme žádní profesionálové i vlastně bych řekla, že to je výjimečné, jak to není udělané na ten byznys, ale je to všechno vlastně uchopovaný na tu momentální příležitost.*“²⁵⁷

Pan František Zálešák k chodu boudy poskytl následující komentář: „*Vlastně tou zásadní věcí, kterou povyšuju nad všechno ostatní, tak je to, že člověk funguje a žije v rámci národního parku, takže všechno to má konání, co se týká i okolo Klínovky, tak primárně je podřízený tomu, že žijeme v tom národním parku. [...] Taková nejviditelnější věc je ta, že neubytovávám nikoho, kdo si sem chce dojet v létě autem [...] myslím si, že ty auta sem nepatří. [...] Díky tomu, že člověk tady hospodaří, tak se snažím těm lidem zprostředkovat ten vizuální zážitek, ale i nějakou chuť na tom, tu jedinečnou chuť na tom talíři. Letos jsme i začali chovat tady včely [...] chci jakoby těm lidem, co sem přijdou za odměnu jim zprostředkovat něco výjimečného, protože to místo já považuju za jedinečný, a když už věnují tu energii tomu, že sem dojdou, zároveň mi dávají takový jako patrony pro to, aby tady člověk mohl žít svůj sen, tak jim to chci vrátit. Chci jim to vrátit ať jsou to ty zvířata, ty včely, tím rodinným jakoby přístupem. Protahuju tady stopy na běžky [...] snažím se tomu místu dávat jakoby smysl, tak aby to ty lidi, co sem zavítají, aby si to tady užili a vzpomínali na to. Oproti těm ostatním boudám jsou to nějaký náklady a energie, kterou člověk jako musí vložit do toho a ta je pak zohledněná v nějakých cenách. Snažím se, abychom byli boudou pro všechny, aby si tady lidi v uvozovkách pochutnali na steaku a zároveň aby mohli využít naši ubytovnu a nabídneme jim tady polopenzi za dobrý peníz, tak aby si tady našel to místo každý no.*“²⁵⁸

Názory návštěvnice, paní Petry Pavlů, dotazované na poskytované služby Boudy Klínovky, byly následující: „*Když jsem ji navštívila, bylo to hrozně příjemné prostředí, bylo mi líto,*

²⁵⁷ ZÁLEŠÁKOVÁ, Luisa. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²⁵⁸ ZÁLEŠÁK, František. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 28. ledna 2025.

že nebylo místo na verandě ten den [...] ta veranda jako úplně lákala k tomu odpočinku, nicméně jsme šli dovnitř a vůbec to nevadilo. Myslím si, že jídlo přišlo fakt rychle, obsluha byla milá, jídlo bylo moc dobrý. Bylo tam strašně příjemné prostředí, takové rodinné, prostě jsem se tam cítila dobře a pochutnala jsem si. [...] Je to obrovský rozdíl oproti ostatním boudám, protože ostatní boudy jsou těžký byznys i za cenu toho, že ty boudaři se spoléhají na to, že ty lidi tam musejí projít a jdou tam davy lidí, takže lidi snesou všechno, od příšerný obsluhy, špatného jídla, drahých cen, prostě si nechají všechno líbit, protože nic moc jiného v té dané trase není. Kdežto tato chalupa je asi trochu mimo trasy hlavní, takže ten zájem je menší podle mě. Je prostě vidět, že se tam musejí trochu snažit a dělat něco pro to, aby si tam udrželi klienty, kteří se k nim budou vracet. Prostě musejí nějakým způsobem vyjít vstříc a udělat něco hezkého, dobrého, což za mě si myslím, že tam funguje dobře. “²⁵⁹

Obrázek 17: Restaurace na Boudě Klínovce²⁶⁰

²⁵⁹ PAVLŮ, Petra. Osobní rozhovor. Praha, 3. února 2025.

²⁶⁰ MACEK, Robin. Restaurace na Boudě Klínovce [fotografie]. 9. října 2024. Klínové boudy, osobní archiv.

Na základě vlastních zkušenostech turisty, po přibližně 7 návštěvách, musím konstatovat, že obsluha byla vždy příjemná, jídlo chutné a prostředí Klínových bud a Boudy Klínovky se mi pokaždé jevilo jako přívětivé. Objekt byl zrekonstruován pečlivě a ve skutečnosti je vzhledově atraktivnější než na fotografiích. Ceny jídel se mohou zdát relativně vyšší, nicméně je provozovatel opodstatňuje tím, že maso pochází z domácího chovu přímo na Klínových Boudách a do cen je zahrnuta také práce spojená s hospodařením. Klínovka je jednou z mála provozoven v Krkonoších, která tuto nabídku jídla poskytuje.

2.5.4 Nejvýše položená farma ve střední Evropě

Horský ranč Klínové Boudy je nejvýše položenou farmou ve střední Evropě. Skotský náhorní skot se zde pase v nadmořské výšce až 1350 m.²⁶¹ Farmu i Boudu Klínovku provozuje stejná osoba, a tak jsou oba podniky úzce propojeny a prakticky fungují jako jeden celek. Ranč představuje návrat k celoročnímu hospodaření, podobně jako v době, kdy v enklávě žili němečtí obyvatelé. Přestože se současné způsoby hospodaření liší od těch historických, stále ho lze vnímat jako návrat k původnímu způsobu života.

Paní Luisa Zálešáková na začátky provozování ranče vzpomíná tímto způsobem: *„Přišli jsme k tomu stejně jako k té Klínovce, takže vlastně úplně náhodou. To jenom, jakože si koupíme 1-2 krávy, no a pak se to rozrostlo. [...] Myslím si, že to bude nějakých 32 krav, protože je ještě něco na Pláních. [...] V podstatě, jak těch krav začalo být víc, že jo, a můj muž je jako zvyklý dělat všechno, jako zaprvé je perfekcionista, jako precizně, když si jako něco vezme, tak to chce dělat na 100 %, prostě nejlíp, jak to dokáže prostě, snaží se v rámci i těch přírodních podmínek nebo jako v těch obtížných to udělat tak, jak je to nastavený, jak on to cítí, jak by se to mělo. No a v podstatě tady nám pak se ten počet krav začal zvětšovat. [...] Každá kráva má mlíko, ale je to vyloženě na to maso.“²⁶²*

Pan František Zálešák se k provozování hospodářství vyjádřil následujícími slovy: *„Vlastně jsme v tom národním parku, to horský hospodaření je specifický, a když můžu porovnat to zemědělství dole třeba i v tom Podkrkonoší a tady nahoře, tak je to o dost náročnější [...]. Já tu ochranu přírody vnímám jako tu nejdůležitější hodnotu, protože když si to tady v uvozovkách znehodnotíme tu přírodu, tak nebudeme mít, co pít, co dýchat a bude všechno jakoby špatně. [...] Jsem ekologický zemědělec, tak jsem to řešil i s tou firmou, která mi sem jezdí na kontrolu, tak aby bylo všechno správně, pro podporu*

²⁶¹ KLÍNOVÉ BOUDY, s. r. o. *Bouda Klínovka – oficiální stránky*. Online. 2017. Dostupné z: <https://klinovka.com/>. [cit. 2025-02-27].

²⁶² ZÁLEŠÁKOVÁ, Luisa. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

jakoby toho zemědělství a strukturu té louky, tak jsem začal i včelařit, aby se ty rostliny opylovaly, protože v tom vidím další posun [...] a každý rok se snažím to své zemědělství nějakým způsobem posunout. [...] Člověk je všechno ochoten podstoupit a zatěžuje se tím, protože ho to baví a naplňuje. Vidím v tom nějaký smysl. Velkou přidanou hodnotu vidím v tom, že vlastně můj syn tady se mnou vlastně hospodaří. Člověk to někomu předává, předává činnost, která mu dává smysl, dává mu naplnění.“²⁶³

Paní Andrea Svobodová poskytla k hospodaření na Klínových boudách následující komentář: „Většinou ty zemědělci vozí ta zvířata na tu vegetační sezónu a pak na zimu je odvázejí do podhůří, kde mají zázemí. [...] Málokde probíhá to, že by na těch enklávách někdo i ten dobytek zimoval, v tom je to na Klínových boudách jakoby jiný, že vlastně ten dobytek tam zůstává na těch horách přes tu zimu, což přináší určité problémy [...] vlastně vždycky jakoby část toho travního porostu je dána za oběť tomu, že tam ta zvířata jsou. [...] Hlavním přínosem vlastně hospodaření a pasení na těch horských enklávách přináší zvýšení druhové pestrosti, vlastně protože díky tomu, že na některých enklávách nebylo obhospodařováno vůbec anebo to bylo obhospodařováno špatně, tak vlastně ta druhová pestrost se snížila, rozšířily se druhy, které jako nejsou úplně v těch travních porostech žádoucí a vlastně díky té pastvě krav dochází k tomu, že ta pestrost se zase zvyšuje.“²⁶⁴

Lidé, kteří by mohli mít obavy, že vysokohorské louky jsou tímto způsobem hospodaření poškozovány, nebo se domnívají, že tento typ dobytka do těchto podmínek nepatří, uklidňuje pan František Zálešák slovy: „Hele to, co žerou během roku, vlastně vypásají, pak jsou nějaké lokality, který se sekají a pak se můžou přepásat, vlastně to doroste ta tráva a některý se jenom sekají. Vlastně to plemeno, který mám, ten skotský náhorní skot, tak se mi vždycky líbil. [...] Když jsem tady začínal, tak jsem vlastně koupil firmu a měli jsme 120 ovcí. Po roce fungování jsem to vlastně překlopil z těch ovcí do toho hovězího. [...] Začátky nebyly jednoduché, ale tohle to plemeno je ideální do těchto podmínek, zároveň není tak těžké, jako jsou ty standartní plemena, takže tady netrpí tolik ty louky tou vahou toho zvířete, takže mi to zase dává vzhledem jakoby k té ochraně přírody smysl.“²⁶⁵

Paní Andrea Svobodová na domněnku, že krávy poškozují horské louky reagovala následujícím způsobem: „Obecně jsou krávy často vnímány jako tím, že jsou velké, tak jsou vnímány nepříliš často, jako dobře a pozitivně. Lidi mají obecně pocit, že jako je tam větší znečištění. Já osobně

²⁶³ ZÁLEŠÁK, František. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 28. ledna 2025.

²⁶⁴ SVOBODOVÁ, Andrea. Osobní rozhovor. Vrchlabí, 28. ledna 2025.

²⁶⁵ ZÁLEŠÁK, František. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 28. ledna 2025.

*si nemyslím, že by tam bylo větší znečištění oproti ovcím, ale samozřejmě tím, že jsou větší, tak mají mnohem větší vliv na ten travní porost, který ale z pohledu ochrany přírody je opravdu jako žádoucí. Ty krávy mají opravdu velmi dobrý vliv a pokavaď se kombinuje pastva krav se sečí, tak je to vůbec ideální stav.*²⁶⁶

Obrázek 18: Skotský náhorní skot v enklávě Klínových bud²⁶⁷

Hospodaření je považováno za nedílnou součást života v horách, ať už se jedná o ovce nebo krávy. Pastva je klíčovou součástí krkonošského ekosystému luk a bez ní se jim nedostává potřebné péče. Samozřejmě záleží na způsobu, jakým je pastva provozována, protože při nevhodném přístupu může ekosystému i uškodit.

2.5.5 Trendy současné turistiky na Klínových Boudách

Turismus se neustále vyvíjí a v Krkonoších již dávno v letních měsících nepředstavuje pouze pěší turistiku, jak by si jej mohl někdo stereotypně představovat. V současnosti se objevují nové trendy, například využívání elektrokol a elektrokoloběžek. Lidé také stále častěji vyrážejí

²⁶⁶ SVOBODOVÁ, Andrea. Osobní rozhovor. Vrchlabí, 28. ledna 2025.

²⁶⁷ ZÁLEŠÁK, František. [Skotský náhorní skot v enklávě Klínových bud] [fotografie]. 22. prosince 2024. Klínové boudy, osobní archiv autora.

na túry se svými psy a dochází ke zvýšení diverzity národností návštěvníků. Změnami prošla i zimní turistika, vedle klasického a sjezdového lyžování získávají na popularitě také skialpinismus a další zimní sporty. Významnou změnou v porovnání s minulým stoletím je také způsob dopravy a délka pobytu návštěvníků hor. V současnosti je běžné, že lidé do Krkonoš přijedou autem pouze na jeden den, aby si zalyžovali nebo absolvovali túru, a následně se odpoledne vracejí domů. Tento trend byl v minulosti méně obvyklý. Na Klínových Boudách vítají turisty různých zaměření, avšak za předpokladu, že dodržují pravidla stanovená správou Krkonošského národního parku.

Pan Jan Schröder k dnešním národnostním poměrům turistů uvedl: „*Dneska těch Němců chodí taky hodně, ale to jsou echt turisti, který už k tomu jako nemají žádný vztah, jako maximálně jako, tady někde se narodil náš dědeček nebo něco takového. [...] No a pak je tady hodně Poláků, hlavně kolem Sněžky a Slezského domu, tam když člověk hodí kamenem, tak musí trefit Poláka.*“²⁶⁸

Paní Zuzana Rákosníková se ke změnám trendů v současné turistice vyjádřila následovně: „*Němce potkáváme, ale já bych řekla, že teďko převažují Češi. Teďko hlavně je i spousta lidí, který chodí a v těch horách přespávají v létě i v zimě, na divoko, na tajňačku, což jako před revolucí nebylo. [...] Dřív sem nikdy nejezdili lidi se psy, což teďko je jako úplně běžný a je to divný. [...] Normálně v sobotu chodí lidi a v neděli už zase ne, protože vědí, že musí odpoledne odjet.*“²⁶⁹

Pan Jiří Rákosník na toto téma poskytl následující komentář: „*Co se změnilo, jsou tedy cyklisti. Elektrokola, ale i horský kola a ta naše enkláva, tam je zákaz vjezdu, od Bufetu je zákaz vjezdu, ale přesto tam jako jezdí. Na tom Bufetu, tam jsou mraky cyklistů. Jeden čas byly koloběžky, ale to už jsem dlouho neviděl, elektrický.*“²⁷⁰

K turistům navštěvujícím Boudu Klínovku se paní Luisa Zálešáková vyjádřila následujícími slovy: „*Z mého pohledu on to asi hodně rozhodil ten Covid. [...] Když se to rozjždělo, tak jsem tady byla hodně, a to sem jako ty Němci v této fázi, to bylo v roce 18-19, tak to bych řekla, že ještě jo. [...] Já, co vidím, tak určitě Češi teď, teď bych řekla, že ty Poláci taky jako, těch Němců z mého pohledu je nejméně a Holanďanů je teď tady jako taky víc. [...] Další skupinu, co já vidím z mého pohledu, tak to jsou lidi právě, co sem jsou zvyklí jezdit,*

²⁶⁸ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²⁶⁹ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²⁷⁰ RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

buďto na nějaký chalupy nebo to je většinou jako další generace rodičů, co sem jezdili. [...] Další skupina je, ale to je spíše v létě, jsou lidé, co sem vyjedou lanovkou. [...] Různě se to liší, to je jakoby taková směs různá no, a pak jsou ty lidi, co opravdu na ty hory chodí, co je mají hodně rádi, co v podstatě chodí v průběhu roku, a to bych řekla, že to jsou taky buď skupiny nebo bych řekla, že to jsou i hodně jako individuální.“²⁷¹

Pan František Zálešák poskytl k otázce ohledně turistů následující komentář: „Z logiky věci jsou tady Češi [...] já jsem rád za každého hosta, který má vztah k horám a umí se chovat. [...] Ten život na těch horách je takový specifický, není to pro každého, a s tím souvisí i nějaké životní postoje. Myslím, že jedna z těch nejpodstatnějších věcí je ta, že se naučíš ten život brát takový, jaký je, a vlastně to, co přijde, tak to vzít tak, jak to přijde. [...] První, co přestaneš počítat, kolik lidí sem přijde, kolik lidí sem nepřijde. Já vždycky říkám, že ten, kdo přijde udělal dobře, a ten kdo nepřijde, udělal chybu. To jsou mé počty.“²⁷²

Při návštěvách Boudy Klínovky v rámci výzkumu k této práci jsem se měl možnost setkat přibližně s 80 návštěvníky tohoto objektu. Největší podíl tvořili Češi, kteří představovali zhruba 62,5 %, následovali Němci s 25 %, Nizozemci s 8,75 % a Poláci s 3,75 %. Ačkoli může výzkumný vzorek nepřesně odrážet skutečné poměry, na základě čtyř návštěv lze vytvořit přibližnou představu o národnostní struktuře návštěvníků boudy.

2.5.6 Výzvy spojené s provozováním ranče a turistické boudy

Současní provozovatelé Boudy Klínovky se potýkají s obdobnými výzvami jako jejich předchůdci. Kromě provozu v náročných horských podmínkách, který zahrnuje dovoz potravin a surovin z údolí, čelí také vysokým provozním nákladům a zejména nedostatku kvalifikovaného personálu, jenž se často obměňuje.

Paní Luisa Zálešáková k výzvám spojeným s provozem horského ranče a turistické boudy uvedla: „Spíš je to, co se týká toho hospodaření, že jo, ten můj muž, jako kdyby převádění těch krav a tohle, že když s tím nemáš žádnou zkušenost, tak z jedné strany je to jakoby špatné, ale z druhé je to dobré, protože tam nemáš natočený všechny ty znalosti a vědomosti, takže prostě některý ty věci ti fungují vlastně jakoby lépe. [...] Výzva je určitě v tom, že je to dřina a tady v těch podmínkách je to náročný, druhá výzva je, že tady nikdo nevydrží, nikdo tady nechce jakoby být [...] a určitě je to výzva v tom, že ty peníze

²⁷¹ ZÁLEŠÁKOVÁ, Luisa. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²⁷² ZÁLEŠÁK, František. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 28. ledna 2025.

pro nás nejsou jako nejdůležitější. [...] Finance, to je velká výzva. [...] Někdo tady přijde a říká: já ty ceny. Když já vím, co všechno se za těmi cenami skrývá, tak to vidím úplně jinak.“²⁷³

Pan František Zálešák se k výzvám vyjádřil následujícími slovy: „*Pro mě asi největší výzvou, ale ona to není ani výzva. Když to své chování vztáhneš k nějakému cíli, výzvě, tak vlastně si vytváříš nepohodu nebo nějaké omezení. Já nic takového nemám, já jsem s tím v míru, pokaždý, když se podívám do zrcadla, tak z toho cítím vděk, radost, nějakým způsobem pýchu, že člověk odskočil z jednoho světa do úplně jiného světa. Takže to není tady jakoby o nějakých těch výzvách, prostě jdu a každý den vstanu a jdu a dělám to, co je potřeba.*“²⁷⁴

2.5.7 Vztahy a konflikty

Při představě, že je enkláva Klínových bud položena v tak vysoké nadmořské výšce a žije zde velmi málo lidí, by si člověk mohl myslet, že mezi vlastníky bud panuje harmonie a společně usilují o celkové blaho života. Podle výpovědí respondentů tomu tak skutečně dlouhou dobu bylo, než do vztahů vstoupil sociální aspekt související s podnikáním, který je ovlivnil. Z výpovědí pana Petra Jelínka, paní Zuzany Rákosníkové a paní Edity Rumlerové, uvedených v předchozích kapitolách, lze říct, že v době podnikové turistiky probíhal život v enklávě v podstatě bezproblémově. Vlastníci okolních chalup navštěvovali podnikovou Teslu, kde trávili večery, hráli karty a užívali si vzájemné společnosti. Paní Edita Rumlerová ke vztahům v tomto období uvedla: „*Myslím si, že jako ty vztahy byly hodně dobrý no.*“²⁷⁵

V období snahy o elektrifikaci enklávy bylo založeno sdružení Klínových bud a Klášterecké louky, které obyvatelé a vlastníky bud ještě více spojilo. Pan Schröder se k činnosti sdružení a vztahům s většinou lidí v enklávě vyjádřil následovně: „*S ostatními lidmi vycházím, to jsou v podstatě všechno můj kamarádi za ty léta. [...] Když jsem se sem přistěhoval na stálo v roce 1993, tak jsme založili ještě s klášterákama sdružení. Občanské sdružení Klínových bud a Klášterecké louky, takže tím pádem jsme mohli mít i konto a takové věci.*“²⁷⁶

Pan Jiří Rákosník se k významu sdružení a vztahům mezi většinou obyvatel enklávy vyjádřil takto: „*Je tam krásně prostě, je to úžasné místo a ty lidi většinou jsou prostě bezvadný, jsme vlastně kamarádi, většinou se známe dobře. [...] To sdružení Klínovek a Klášterecký louky je dobrý. Už jako byly takový úvahy, že vlastně proč? Električka tam je, tak to zrušíme,*

²⁷³ ZÁLEŠÁKOVÁ, Luisa. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²⁷⁴ ZÁLEŠÁK, František. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 28. ledna 2025.

²⁷⁵ RUMLEROVÁ, Edita. Osobní rozhovor [online]. 18. února 2025.

²⁷⁶ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

ale nakonec jsme se shodli, že to má smysl. Tak jednou za rok se udělá schůze, že jo, a kdyby bylo zle, tak přece jenom je to něco jiného, než když každý půjde sám za sebe.“²⁷⁷

Vztahy v enklávě se začaly měnit s příchodem pana Františka Zálešáka, jehož představy a nejlepší přesvědčení o provozování horského ranče se lišily od představ dlouhodobých vlastníků bud. Největším problémem pro vlastníky bylo znečištění vody, které souviselo s pastvou krav na zdejších loukách. Celá situace se postupně vyhrotila natolik, že do sporů byla zapojena i Správa Krkonošského národního parku. Na základě událostí, které následovaly po prvním konfliktu, přistoupila Správa KRNAP k výpovědi pachtovních smluv společnosti Horský ranč Klínové boudy, která skončila soudním řízením. V důsledku toho ranč ztratil značnou část pronajatých pozemků v enklávě, což vedlo k omezení současné pastvy pouze na pozemky náležející k Boudě Klínovce a panu Zálešákovi. Po těchto událostech spory a konflikty nadále pokračovaly a jejich budoucí vývoj zůstává nejistý.

Paní Andrea Svobodová popsala situaci z pohledu Správy KRNAP následovně: *„Tak ono to úplně na začátku začalo tím, že začaly být problémy mezi těmi boudaři, že vlastně nebyl konflikt mezi Správou KRNAP a společností horský ranč, ale začaly být problémy mezi horským rančem a jednotlivými vlastníky těch bud. Těch konfliktů tam bylo povícero. Jeden asi ten nejdůležitější pro ty vlastníky těch chalup bylo právě to, že se tam pásly ty krávy víceméně všude. Ono to vzniklo zase jako historicky, protože, když se tam pásly ovečky, tak se ve své podstatě taky pásly všude, ale pan Janouch byl velmi poctivý v tom, že vlastně oplotil veškeré strouhy, že nepouštěl ty ovečky do všech těch struh, ze kterých tady teče voda a který vlastně používaly ty boudy jako vodní zdroje. [...] Já nechci být žádný soudce, který bude říkat, že to byla nebo nebyla pravda. Každopádně pro mě bylo tehdy velmi nepříjemné to, že mi během jednoho dne byli schopní několikrát volat vlastníci těch bud, že pan Zálešák něco dělá špatně a zároveň mi volal pan Zálešák, že oni dělají něco špatně, ale tam se Správa KRNAP dostala do pozice, kde to nám nepřísluší vlastně nějakým způsobem rozhodovat, nicméně ty vztahy se tam opravdu vyhrocovaly.*“²⁷⁸

Paní Luisa Zálešáková k počátku konfliktů poskytla následující komentář: *„Z mého pohledu je tady ten počátek jakoby všech těch sporů, takže to začal pan Schröder a Jelínkovi, protože tady oni nechtěli ty krávy, takže tam je vlastně počátek toho, že vlastně se ty lidi jakoby, rozdělili a samozřejmě ta skupina těch lidí, co se znají dlouhá léta a drží spolu, mají*

²⁷⁷ RÁKOSNÍK, Jirí. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²⁷⁸ SVOBODOVÁ, Andrea. Osobní rozhovor. Vrchlabí, 28. ledna 2025.

tam ty vazby citový, finanční, veškerý, takže díky tomu jsme vlastně jako by přišli o ty pozemky. [...] To byl takový spouštěč toho, že jim to začalo vadit jako, že tam mají tu špinavou vodu, největší problém jako voda. Já už teď, třeba jako tím, že máme tu vodu vedenou taky po té louce, tak to taky z části chápu, protože ta voda, jako když tam ty krávy chodí, tak je to špinavý. [...] Tenhle ten boj, ale v podstatě začal pan Schröder, že on byl ten spouštěcí mechanismus. ²⁷⁹

Pan František Zálešák k počátku konfliktům uvedl: *„Co mi tady začalo vadit, tak bylo to, že tady ty starousedlíci, včetně pana Schrödera, mi začali vyprávět, jak tady mám pást, jak by se jim to líbilo, jak by se jim to nelíbilo. Znova musím opakovat to, že jsem měl z pohledu národního parku a pohledu mého svědomí a přístupu k primární hodnotě, což je ta ochrana přírody, jsem měl všechno v pořádku, nikdo mi nic nevytkl. Takže jsem si to vyslechl jednou, vyslechl jsem si to podruhé a potřetí už jsem zareagoval. [...] Nikdo z těch lidí tady nemá žádné zemědělské vzdělání ani zkušenosti s hospodařením, tak by si měli nejdříve zamést před vlastním prahem. Když jako řekli: co by měl být ten vlastní práh? Tak vlastní práh je to, že u Kantorky je hromada, ta hromada je skládka. Je v ní linoleum, sklo, stavební materiál, železo, staré kyblíky, to jsou věci, co v mém světě do národního parku nepatří. Tyhle ty lidi, co způsobili tuhle tu skládku, tak mi začali radit a říkat, jak by se jim líbilo, abych pásl ty krávy. Z mého pohledu se to vylučuje.* ²⁸⁰

Na druhé straně stojí lidé, kteří se v enklávě pohybují již přes 50 let. Pan Jiří Rákosník na otázku ohledně těchto problémů reagoval takto: *„Ty ovce nám nevadily, ale mně by ty krávy jako takový taky nevadily, kdyby jich tam byl přiměřený počet no.* ²⁸¹

Pan Petr Jelínek ke konfliktům sdělil: *„My jsme měli problém, že ty krávy máme u studánky, a nakonec jsme se dohodli, že tu studánku máme oplocenou, aby tam ty krávy nechodily. [...] Vztahy jsou takový, jaký jsou no.* ²⁸² Pan Jan Schröder poskytl na toto téma následující komentář: *„Já mám problémy jen s panem Zálešákem, už to došlo opravdu daleko.* ²⁸³

Cílem této podkapitoly není poškodit něčí jméno či reputaci, ale přiblížit současný život v enklávě Klínových bud. Je však skutečností, že počet konfliktů po příchodu pana Františka Zálešáka výrazně vzrostl. Ačkoli se zde odehrálo mnoho dalších sporů, pro účely práce jsem se rozhodl zaměřit pouze na jeden, který považuji za nejvýznamnější. Všechny vztahy

²⁷⁹ ZÁLEŠÁKOVÁ, Luisa. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

²⁸⁰ ZÁLEŠÁK, František. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 28. ledna 2025.

²⁸¹ RÁKOSNÍK, Jiří. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

²⁸² JELÍNEK, Petr. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 1. února 2025.

²⁸³ SCHRÖDER, Jan. Osobní rozhovor. Klínové boudy, 9. října 2024.

v enklávě však nejsou pouze konfliktní. Mnozí lidé spolu nadále tráví čas podobně jako dříve a vzájemné společnosti si váží.

To dokládá i výpověď paní Zuzany Rákosníkové: „*Vztahy jsou důležité, na druhou stranu třeba na některých boudách se dějí úplně úžasný, báječný mejdany teďko nově. U nás na silvestra, chodí se koledovat o Velikonocích, to je hrozně pěkná akce, a to vlastně zavedli naši kluci po revoluci. Teď chodí děti naše, přidají se kluci z Petrášky, tahají sebou basu, nějaké hudební nástroje, jejich malé děti jdou a nejdřív to obejdou na louce, kde se ví, že tam někdo je a jde se až na Bufet. My s holkami prostě blbneme 4 dny s vajíčky, pečeme beránky a těšíme se, jestli někdo přijde, tak to je moc hezký.*“²⁸⁴

²⁸⁴ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. Osobní rozhovor. Praha, 7. února 2025.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé práce, s názvem *Postsocialistická transformace horské boudy v Krkonoších*, bylo prostřednictvím případové studie a polostrukturovaných rozhovorů analyzovat proměny vybraného horského objektu v kontextu turismu v období po roce 1989. Výzkum byl realizován v enklávě Klínových bud, přičemž klíčovým bodem analýzy byla zdejší turistická bouda. V práci jsem se dále zaměřil na identifikaci proměny turistických trendů v dané lokalitě, na vývoj způsobů provozování turistické boudy a na související výzvy. Práce rovněž reflektuje vliv jednotlivých historických etap na vlastnické vztahy a hospodářství v rámci enklávy, stejně jako na metamorfózu dynamiky mezilidských relací v tomto specifickém horském prostředí.

Na základě výpovědí klíčových informátorů – vlastníků horských objektů, provozovatelů turistické boudy, návštěvníků a odborníků ze správy Krkonošského národního parku, jsem strukturoval výzkumnou část do čtyř hlavních vývojových etap moderní historie Klínových bud. Jednotlivé etapy reflektují vývoj turistického centra enklávy, a tak jsem je vymežil následujícím způsobem: 1945-1970, 1970-2000, 2000-2016, 2016-2025.

První z etap se zaměřuje na důsledky konce druhé světové války pro německé obyvatelstvo žijící v Krkonoších a zároveň zachycuje strukturální změny spojené se socialistickou politikou. Tato etapa končí rokem 1970, neboť klíčový infrastrukturní uzel enklávy – Klínová bouda v tomto roce vyhořela. Ve druhé etapě se věnuji období socialismu, přičemž se soustředím na specifika podnikové turistiky a kolektivního vlastnictví horských bud. Období končí rokem 2000, kdy je v enklávě opět obnovena bouda určená turistickému provozu. Následující kapitola je určena provozu turistické boudy mezi lety 2000-2016, v podmínkách rostoucího významu individuální turistiky. Poslední vývojová etapa, od roku 2016 po současnost, je spojena se změnou vlastníka turistické boudy a její další transformací, přičemž se věnuje i novým trendům v oblasti horské turistiky.

Z autentických výpovědí informátorů je patrné, že změna politického režimu měla zásadní vliv na vývoj enklávy. Významnou transformací prošel nejen turismus a turistická bouda, ale i celá lokalita. Jasně rozdíly lze pozorovat zejména v majetkových vztazích objektů situovaných v enklávě. Před rokem 1946 byly jednotlivé boudy v soukromém vlastnictví, avšak v období socialismu došlo k významným změnám a většina přešla do podnikového vlastnictví. V postsocialistické éře lze naopak pozorovat návrat k individuálním formám vlastnictví a zároveň nárůst vlastnictví podílového.

Pravděpodobně nejvýznamnější transformací prošel turistický sektor. Po roce 1948 si lze všimnout patrného vlivu podnikové turistiky, která byla organizována prostřednictvím Revolučního odborového hnutí. Turisté se do enklávy a podnikové boudy Tesla dopravovali hromadně, zejména prostřednictvím podnikových autobusů, a to o víkendech, prodloužených víkendech a prázdninách. Hlavní sezonou byly zimní měsíce spojené s lyžováním. Letní turistika v té době nebyla tak populární.

Po roce 1989 však došlo k dramatické proměně – význam podnikových zájezdů a skupinové turistiky postupně upadl a do popředí se dostal individuální turismus. Návštěvníci stále častěji upřednostňovali individuální způsoby dopravy a podnikové autobusy se staly minulostí. Dnes je běžné, že turisté lokalitou navštíví v rámci jednodenního výletu a večer se vracejí zpět domů. Výraznou změnou je také vyrovnání návštěvnosti v letních a zimních měsících, což souvisí s rostoucí popularitou pěší turistiky. Mimo jiné se u turistů projevíly nové trendy, jako například cyklistika, využívání elektrokol či cestování se psy.

Dalším významným aspektem proměny turismu je změna struktury návštěvníků z hlediska národní diverzity. Zatímco v období socialismu navštěvovali Krkonoše a enklávu Klínových bud zejména Češi a východní Němci, v dnešní době je zde patrná vyšší rozmanitost, zahrnující turisty z Česka, Německa, Polska, Nizozemska a mnoha dalších zemí.

S rostoucím počtem návštěvníků vzrostly i jejich nároky na kvalitu služeb. Původní Klínová bouda nabízela vyhlášenou restauraci a ubytování pro široké spektrum návštěvníků – od lyžařských kurzů a školních zájezdů až po běžné turisty. Po jejím tragickém konci se nejvýznamnějším objektem enklávy stala podniková bouda Tesla, která však nebyla určena pro turisty. Její kapacita byla optimalizována pro maximální počet ubytovaných, přičemž komfort byl až sekundární.

Po roce 2000 se však na Tesle přístup k turistům změnil – pro potřeby hostů došlo k rozšíření hygienických zařízení a mezi lety 2005 a 2009 prošla bouda kompletní rekonstrukcí s cílem uspokojení potřeb moderních turistů. Každý pokoj byl vybaven vlastním hygienickým zařízením, byly instalovány vyhřívané podlahy anebo zavedena síť Wi-Fi. Změnou prošla také klientela – poklesly organizované zájezdy a vzrostl počet individuálních návštěvníků či menších skupin. Klíčové služby zůstaly prakticky identické – hlavními pilíři provozu jsou stále ubytování a restaurace. Neměnné zůstávají také hlavní výzvy, s nimiž se provozovatelé bud potýkají, především v oblasti personálu.

Významnými změnami prošla i samotná enkláva. V roce 2007 se stala pravděpodobně posledním trvale obydleným místem v České republice, které bylo připojeno k elektrické síti. Obyvatelé a vlastníci tak mohli přestat používat tradiční osvětlení pomocí diesellových agregátů, lamp a svíček. Zároveň lze sledovat částečný návrat k původnímu hospodářskému způsobu života, který byl v období socialismu zanedbáván. V současnosti se v enklávě celoročně pase skotský náhorní skot a místní hospodář František Zálešák se zde dokonce pokouší o chov včel.

Pravděpodobně poslední významnou proměnou, která ovlivnila život lidí v enklávě, byla metamorfóza dynamiky vztahů mezi vlastníky bud. Historicky byly vztahy v enklávě relativně nekonfliktní, avšak v roce 2017 došlo k příchodu nového sociálního subjektu, jehož postoje a zájmy se dostaly do rozporu s dosavadní dynamikou komunity a Správou Krkonošského národního parku.

Jak již bylo naznačeno v úvodu této práce, ke Krkonošskému pohoří mám velmi blízký vztah. Musím poznamenat, že jsem byl v srpnu tohoto roku na operaci obou kolen a získávání rozhovorů v tak vysoké nadmořské výšce a sněhu pro mě nebylo úplně nejjednodušší. Jsem ale velice rád, že jsem si zvolil právě toto téma, neboť mi umožnilo vidět Krkonoše nejen z perspektivy návštěvníka, ale i z pohledu provozovatelů turistické boudy a trvale zde žijících obyvatel. Díky této práci jsem si prohloubil znalosti o historii Krkonoš a setkal se s lidmi, jejichž výpovědi obohatily nejen výzkum, ale také mé vnímání tohoto regionu.

V budoucnu by bylo jistě podnětné rozvést výzkum a pokusit se zachytit vývoj a historii více bud, případně porovnat turistickou infrastrukturu v různých horských oblastech České republiky. Srovnání by mohlo přinést nové poznatky o odlišnostech vývoje turismu a turistických bud v rámci různých pohoří.

Při nejbližší příležitosti se do Krkonoš rád vrátím a opět navštívím enklávu Klínových bud, abych pozdravil a poděkoval lidem, kteří mi pomohli s touto prací.

POUŽITÁ LITERATURA

BARTOŠ, Martin. *Historie krkonošských bud*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016. ISBN 978-80-7535-029-9.

BAŠTA, Jiří. Památný šrot na hřebenech. *Krkonoše – Jizerské hory*. 2010, roč. 38, č. 10, s. 8. ISSN 1214-9381.

Bericht von Erika Huth-Braun über die Ermordung ihres Vaters Johann Braun (1888-1945) in *Das Riesengebirge*, Beilage zur „Riesengebirgsheimat“. 11. Folge, März 1995.

BĚLOCHOVÁ, Irena. Klínová bouda in memoriam. *Krkonoše*. 1970, roč. 3, č. 1, ss. 18-19. ISSN 0323-0694.

BŘEZINA, Stanislav; HÁJKOVÁ, Olga; JANATA, Tomáš a POHLODKOVÁ, Klára. *Putování po krkonošských loukách*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2010.

COGANOVÁ, Vladimíra. *Lidová architektura Pojizeří a Krkonoš*. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší, 1984.

DOSTÁL, Josef. *Krkonoše*. Praha: Orbis, 1954.

DUŠEK, Libor. *Krkonošští rodáci vzpomínají*. Líbeznice: Víkend, 2017. ISBN 978-80-7433-193-0.

ERBER, Aleš. *Péče o lesy Krkonošského národního parku*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2022. ISBN 978-80-7535-154-8.

ERBEN, Pepi a ADOLF, Hans. *Die Riesengebirgsgemeinde Pommerndorf mit ihren Ortsteilen*. Marktobendorf: Heimatkreis Hohenelbe/Riesengebirge, 2000.

FLOUSEK, Jiří (ed.). *Zásady péče o Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2023-2038)*. Vrchlabí: správa KRNAP, 2023. ISBN 978-80-7535-166-1.

HALLER-DOMMERMUTH, Helga a PICHLER, Hans. *Die alte Heimat Hackelsdorf und Ochsengraben an der oberen hohen Elbe*. 9. Marktobendorf: Heimatkreis Hohenelbe/Riesengebirge e.V., 2006.

HAVEL, Jiří; MACOUREK, Miloš; MOHYLA, Otakar a PŘEUČIL, František. *Krkonoše*. 2. Praha: Olympia, 1977.

HORÁK, Václav; LUDVÍK, Marcel; PILOUS, Vlastimil; STANĚK, Josef; ŠVEC, Jiří et al. *Krkonoše, turistický průvodce ČSSR*. Praha: Olympia, 1980.

JELÍNEK, František. *Nedoceněné bohatství*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 1999. ISBN 80-7212-113-8.

KLIMEŠ, Pavel. Klínové boudy. *Veselý výlet*. 2011, roč. 19, č. 35, s. 16.

- KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov: studentské vydání*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1415-2.
- KRÁTKÁ, Lenka a MÜCKE, Pavel. *Turistická odysea: Krajinou soudobých dějin cestování a cestovního ruchu v Československu v letech 1945 až 1989*. Praha: Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4265-9.
- LINDROVÁ, Tereza. *Turistika v Krkonoších*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2018. ISBN: 978-80-7535-085-5.
- LOKVENC, Theodor. *Krkonošské hřebeny*. Hradec Králové: Krajský dům osvěty, 1960.
- LOKVENC, Theodor. *Toulky krkonošskou minulostí*. Hradec Králové: Kruh, 1978.
- Ministerstvo vnitra a Státní úřad statistický. *Statistický lexikon obcí v zemi České*. Praha: Orbis, 1934.
- NOVÁKOVÁ, Marcela. *Krkonoše*. Praha: Olympia, 2003. ISBN 80-7033-810-5.
- NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií, 2020. ISBN 978-80-7571-025-3.
- PILOUS, Vlastimil. *Atlas neživé přírody Krkonoš*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2023. ISBN 978-80-7535-161-6.
- PILOUS, Vlastimil. *Vrcholy krkonošské tundry*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2016. ISBN 978-80-7535-040-4.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
- RAPAŁA, Roman. *Zvířata Krkonoš*. Jelenia Góra: Karkonoski Park Narodowy, 2020. ISBN 978-83-64528-56-9.
- SLAVÍK, Josef a SLAVÍK, Stanislav. *Naše skokanské můstky*. Jilemnice: Gentiana, 2003. ISBN 80-86527-13-1.
- SMRČKA, Aleš. *Tradiční horský transport*. Brno: Masarykova univerzita, 2021. ISBN 978-80-210-9929-6.
- SPRÁVA KRNAP. *Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2020*. Připravil kolektiv autorů Správy KRNAP. Redaktor: Radek Drahný. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2021.
- STANĚK, Josef. *Krkonoše a Podkrkonoší*. Praha: Olympia, 1975.
- STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945-1947*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-200-0328-2.
- ŠIMURDA, Jakub. *Příběh lesa – devět století krkonošských hvozďů*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2022. ISBN 978-80-7535-144-9.

ŠKABRADA, Jiří. *Lidové stavby: architektura českého venkova*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-082-5.

ŠTURSA, Jan. *Krkonoše a lidé*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2020. ISBN 978-80-7535-117-3.

ŠVEC, Jiří. Klínová bouda. *Krkonoše*. 1980, roč. 13, č. 9, s. 14-15. ISSN 0323-0694.

VANĚK, Miroslav a MÜCKE, Pavel. *Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1.

VLČEK, Radovan a SKALKA, Michal. *Životopis Krkonoš*. Vrchlabí: Správa KRNAP, 2022. ISBN 978-80-7535-148-7.

Internetové zdroje:

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČR. *Natura 2000 - Soustava chráněných území evropského významu*. [online]. Dostupné z: <https://nature.cz/natura-2000>. [cit. 2024-12-06].

ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Nahlížení do katastru nemovitostí: Přední Labská, Špindlerův Mlýn, Klínové boudy*. [online]. Praha: ČÚZK, 2025. Dostupné z: <https://nahliznidokn.cuzk.gov.cz/>. [cit. 2025-02-20].

ELEKTRONICKÁ SBÍRKA ZÁKONŮ A MEZINÁRODNÍCH SMLUV. *Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Hlava 2, díl 1, § 15*. [online]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/114?zalozka=text>. [cit. 2024-12-05].

ELEKTRONICKÁ SBÍRKA ZÁKONŮ A MEZINÁRODNÍCH SMLUV. *Příloha č. 2 k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo*. [online]. Dostupné z: https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/114?zalozka=text#pril_2. [cit. 2024-12-05].

FOLKLORIKA: Když odešli lidé. [online]. 2020. Etnografický dokument. Dramaturgie: Ladislava Jírová. Vedoucí produkce: Radim Smekal. Česká televize. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1102732990-folklorika/220562260800006/>. [cit. 2025-2-12].

KLÍNOVÉ BOUDY, s. r. o. *Bouda Klínovka – oficiální stránky*. [online]. 2017. Dostupné z: <https://klinovka.com/>. [cit. 2025-02-27].

MAPY.CZ. *Klínové Boudy*. [online]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?source=area&id=20117&ds=1&x=15.6664399&y=50.6992523&z=13>. [cit. 2025-03-06].

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Ramsarská úmluva o mokřadech*. [online]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/ramsarska_umluva_o_mokradech. [cit. 2024-12-05].

- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Analýza návštěvnosti Krkonošského národního parku (KRNAP) v roce 2022*. [online]. 2023. Dostupné z: https://www.krnep.cz/media/migd2min/analyza_navstevnosti_krkonos_rok_2022_31_3_2023-upraveno.pdf. [cit. 2025-03-07].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Klidová území*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/ochrana/klidova-uzemi/>. [cit. 2024-12-06].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Krkonošský národní park a jeho historie*. [online]. Dostupné z: <https://old.krnep.cz/krnap-a-jeho-historie/>. [cit. 2024-12-05].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Květena*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/kvetena/>. [cit. 2025-01-15].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Květnaté horské louky*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/kvetnate-horske-louky/>. [cit. 2025-01-15].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Lesy Krkonoš*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/lesy-krkonos/>. [cit. 2025-01-25].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Maloplošná zvláště chráněná území Krkonoš*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/ochrana/prirodni-pamatky/>. [cit. 2025-01-15].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Nová managementová zonace KRNAP platná od 1. 7. 2020*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/ochrana/zonace/>. [cit. 2025-03-03].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Rašeliniště a mokřady*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/raseliniste-a-mokrady/>. [cit. 2025-01-15].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vlivy člověka*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vlivy-cloveka/>. [cit. 2024-12-07].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vodopis*. [online]. Dostupné z: <https://old.krnep.cz/vodopis/>. [cit. 2025-01-25].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Vývoj přírody*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/prirodni-pomery/vyvoj-prirody/>. [cit. 2025-01-26].
- SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU. *Zvířena*. [online]. Dostupné z: <https://www.krnep.cz/priroda/fenomeny/zvirena/>. [cit. 2025-01-15].
- VANÍČEK, Aleš. Lanovky v Krkonoších: Svatý Petr – Pláň. *Krkonošský deník*. [online]. 6. srpna 2008. Dostupné z: https://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/lanovky-v-krkonosich-svaty-petr--plane20080806.html. [cit. 25. 2. 2025].

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A <i>Otázky použité v polostrukturovaných rozhovorech</i>	96
Příloha B <i>Seznam informátorů</i>	98
Příloha C <i>Mapa okolí rozcestí</i>	101
Příloha D <i>Mapa okolí Klínových Bud</i>	102
Příloha E <i>Klínové Boudy kolem roku 1915</i>	103
Příloha F <i>Klínová bouda kolem roku 1950</i>	103
Příloha G <i>Klínové Boudy kolem roku 1950</i>	104
Příloha H <i>Klínová bouda kolem roku 1960</i>	104
Příloha CH <i>Klínová bouda kolem roku 1965</i>	105
Příloha I <i>Požár Klínové boudy roku 1970</i>	105
Příloha J <i>Tesla kolem roku 1960</i>	106
Příloha K <i>Lyžování na Klínových Boudách</i>	106
Příloha L <i>Postele na Tesle</i>	107
Příloha M <i>Klínové Boudy</i>	107
Příloha N <i>Tesla v roce 2005</i>	108
Příloha O <i>Tesla v roce 2007</i>	108
Příloha P <i>Tesla v roce 2008</i>	109
Příloha Q <i>Enkláva Klínových bud v roce 2007</i>	109
Příloha R <i>Nová Klínovka 2010</i>	110
Příloha S <i>Klínové Boudy podzim 2024</i>	110
Příloha T <i>Klínové Boudy zima 2025</i>	111
Příloha U <i>Skotský náhorní skot</i>	111

PŘÍLOHA A: *Otázky použité v polostrukturovaných rozhovorech*

Otázky použité v každém z rozhovorů:

1. Jak dlouho se pohybujete v oblasti Klínových bud a jaké zkušenosti s touto lokalitou máte?
2. Jaké jsou vaše vzpomínky na Klínové boudy z dob, kdy jste je poprvé navštívil/a?
3. Jakým způsobem vnímáte hospodaření na Klínových boudách a jaké máte vzpomínky na tuto činnost v průběhu let?

Otázky použité pouze v některých rozhovorech:

1. Vzpomínáte si na původní Klínovou boudu, která byla zničena požárem? Můžete ji blíže popsat? (Použito v 5 rozhovorech)
2. Jakým způsobem fungoval provoz původní Klínové boudy a kdo byl jejím vlastníkem? (Použito v 5 rozhovorech)
3. Můžete popsat okolnosti požáru původní Klínové boudy? (Použito ve 4 rozhovorech)
4. Jaké byly majetkové poměry v enklávě v roce 1968? (Použito ve 2 rozhovorech)
5. Můžete blíže popsat boudu zvanou Tesla? (Použito v 5 rozhovorech)
6. Jakým způsobem fungovala podniková bouda Tesla v kontextu podnikové turistiky? (Použito v 5 rozhovorech)
7. Jakým způsobem probíhala doprava na podnikovou boudu Tesla? (Použito v 5 rozhovorech)
8. Jakým způsobem probíhal přechod podnikové boudy Tesla do soukromého vlastnictví? (Použito v 5 rozhovorech)
9. Jaké změny nastaly v interiéru a exteriéru Tesly po jejím přechodu do soukromého vlastnictví? (Použito ve 4 rozhovorech)
10. Jak probíhal provoz boudy mezi lety 2000 a 2016? (Použito ve 4 rozhovorech)
11. Jak probíhala přestavba boudy Tesla na Novou Klínovku? (Použito ve 4 rozhovorech)
12. Z jakého důvodu byl zvolen název Nová Klínovka? (Použito ve 4 rozhovorech)
13. Jaké služby nabízela bouda Tesla, později Nová Klínovka, turistům? (Použito ve 4 rozhovorech)
14. Jaký typ návštěvníků navštěvoval boudu mezi lety 2000-2016? (Použito pouze v rozhovoru s panem Jelínkem)
15. Jakým způsobem probíhal prodej Nové Klínovky? (Použito v 5 rozhovorech)
16. Jaké byly majetkové poměry v enklávě v roce 2000? (Použito ve 2 rozhovorech)

17. Můžete mi přiblížit proces elektrifikace Klínových bud? (Použito v 5 rozhovorech)
18. Můžete blíže popsat Boudu Klínovku? (Použito v 7 rozhovorech)
19. Prošla bouda mezi lety 2016-2025 nějakými změnami v interiéru a exteriéru?
(Použito ve 3 rozhovorech)
20. Jaký typ turistů navštěvuje Boudu Klínovku? (použito ve 2 rozhovorech)
21. V jakém národnostním složení boudu navštěvují? (použito ve 2 rozhovorech)
22. Jaké služby jsou poskytovány na Boudě Klínovce? (použito ve 2 rozhovorech)
23. Co obnáší provoz horského ranče a s jakými překážkami se při něm setkáváte?
(použito ve 2 rozhovorech)
24. Jakým způsobem byste porovнала Klínovou boudu s ostatními boudami v Krkonoších?
(Použito v 1 rozhovoru)
25. Můžete popsat, jak se měnily turistické trendy v Krkonoších v průběhu času?
(Použito v 7 rozhovorech)
26. Jakým způsobem se měnily turistické trendy na Klínových boudách v průběhu času?
(Použito v 7 rozhovorech)
27. Jakým způsobem se měnilo národnostní složení turistů v průběhu let?
(Použito v 7 rozhovorech)
28. Jaké jsou hlavní rozdíly mezi současnou turistikou v Krkonoších a turistikou za dob socialismu? (Použito v 5 rozhovorech)
29. Jaké hlavní výzvy jste vnímali či vnímáte při provozování turistické boudy?
(Použito ve 2 rozhovorech)
30. Jak probíhal proces obnovy hospodářství na Klínových boudách?
(Použito v 1 rozhovoru)
31. Čím je současné hospodaření na Klínových boudách specifické?
(Použito v 1 rozhovoru)
32. Jaké benefity přináší pastva skotu na horských loukách? (Použito v 1 rozhovoru)
33. Jakým způsobem funguje spolupráce mezi správou KRNP a lidmi žijícími na Klínových boudách? (Použito v 7 rozhovorech)
34. Jaké vztahy panují mezi lidmi v enklávě a jakým způsobem si je pamatujete v historickém kontextu? (Použito v 8 rozhovorech)
35. Proč jsou současné vztahy v enklávě konfliktní a jaký je jejich historický původ?
(Použito v 7 rozhovorech)

PŘÍLOHA B: *Seznam Informátorů*

Jelínek, Petr

- **Věk:** okolo 65
- Původem z Prahy, pravidelně navštěvuje zkoumanou lokalitu.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** v roce 1963, Klínové boudy poprvé navštívil, když mu byly 2-3 roky; je spoluvlastníkem boudy č. p. 85; od roku 2000 do roku 2016 byl vlastníkem a provozovatelem boudy č. p. 86 známé jako Tesla a později Nová Klínovka; jeho tatínek se významně zasloužil o elektrifikaci enklávy Klínových bud; bratr paní Zuzany Rákosníkové.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky, vyčtené z literatury.

Datum a místo rozhovoru: 1. února 2025, 11:00, Klínové boudy.

Pavlů, Petra

- **Věk:** okolo 50
- Původem z Prahy, pravidelně navštěvuje zkoumanou lokalitu.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** v roce 2017, ale v Krkonoších se pohybuje od roku 1977; od malička jezdila na boudu nacházející se na protějším svahu, konkrétně Friesovy boudy.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky.

Datum a místo rozhovoru: 3. února 2025, 11:00, Praha.

Rákosník, Jiří

- **Věk:** okolo 65
- Původem z Prahy, pravidelně navštěvuje zkoumanou lokalitu.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** okolo roku 1977, Klínové boudy poprvé navštívil po seznámení se Zuzanou Rákosníkovou; je spoluvlastníkem boudy č. p. 85; manžel paní Zuzany Rákosníkové.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky, vyčtené z literatury.

Datum a místo rozhovoru: 7. února, 16:00, Praha.

Rákosníková, Zuzana

- **Věk:** okolo 65
- Původem z Prahy, pravidelně navštěvuje zkoumanou lokalitu.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** v roce 1961, Klínové boudy poprvé navštívila, když jí byly 2-3 roky; je spoluvlastníkem boudy č. p. 85 a její tatínek se významně zasloužil o elektrifikaci enklávy Klínových bud; sestra pana Petra Jelínka; manželka pana Jiřího Rákosníka.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky, vyčtené z literatury.

Datum a místo rozhovoru: 7. února, 16:00, Praha.

Rumlerová, Edita

- **Věk:** okolo 65
- Původem z Prahy, zkoumanou lokalitu pravidelně navštěvovala odhadem do roku 2000.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** enklávu poprvé navštívila začátkem 70 let, jako dítě, protože její tatínek pracoval v podniku Tesla Hloubětín, která zde vlastnila podnikovou boudu č. p. 86.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky.

Datum a místo rozhovoru: 18. února, 14:00, online.

Schröder, Jan

- **Věk:** okolo 80
- Původem z Prahy, zkoumanou lokalitu pravidelně navštěvuje od roku 1962.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** v roce 1946, jako malé dítě; skutečně si pamatuje až návštěvu z roku 1954; spoluvlastník boudy č. p. 81; od roku 1993 má na Klínových boudách trvalé bydliště; významně se podílel na založení sdružení Klínových bud a Klášterecké louky a na elektrifikaci enklávy.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky.

Datum a místo rozhovoru: 9. října 2024, 10:00, Klínové boudy.

Svobodová, Andrea

- **Věk:** okolo 40
- Původem z Vrchlabí, zkoumanou lokalitu pravidelně navštěvovala od roku 2004.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** v roce 2004 s kolegy ze správy KRNAP navštívila Klínové boudy poprvé; od roku 2005 měla Klínové boudy na starosti v rámci snah správy KRNAP obnovit v enklávě hospodaření.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky, vyčtené z literatury.

Datum a místo rozhovoru: 28. ledna, 9:00, Vrchlabí – Centrum KRNAP.

Zálešák, František

- **Věk:** okolo 50
- Původem z okolí Prahy/Slap, na Klínových boudách žije od roku 2017.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** v roce 2016; v roce 2017 se sem přestěhoval společně se svou rodinou a má zde trvalé bydliště; provozuje horský ranč Klínové boudy; provozuje a je správcem Boudy Klínovka; manžel paní Luisi Zálešákové.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky.

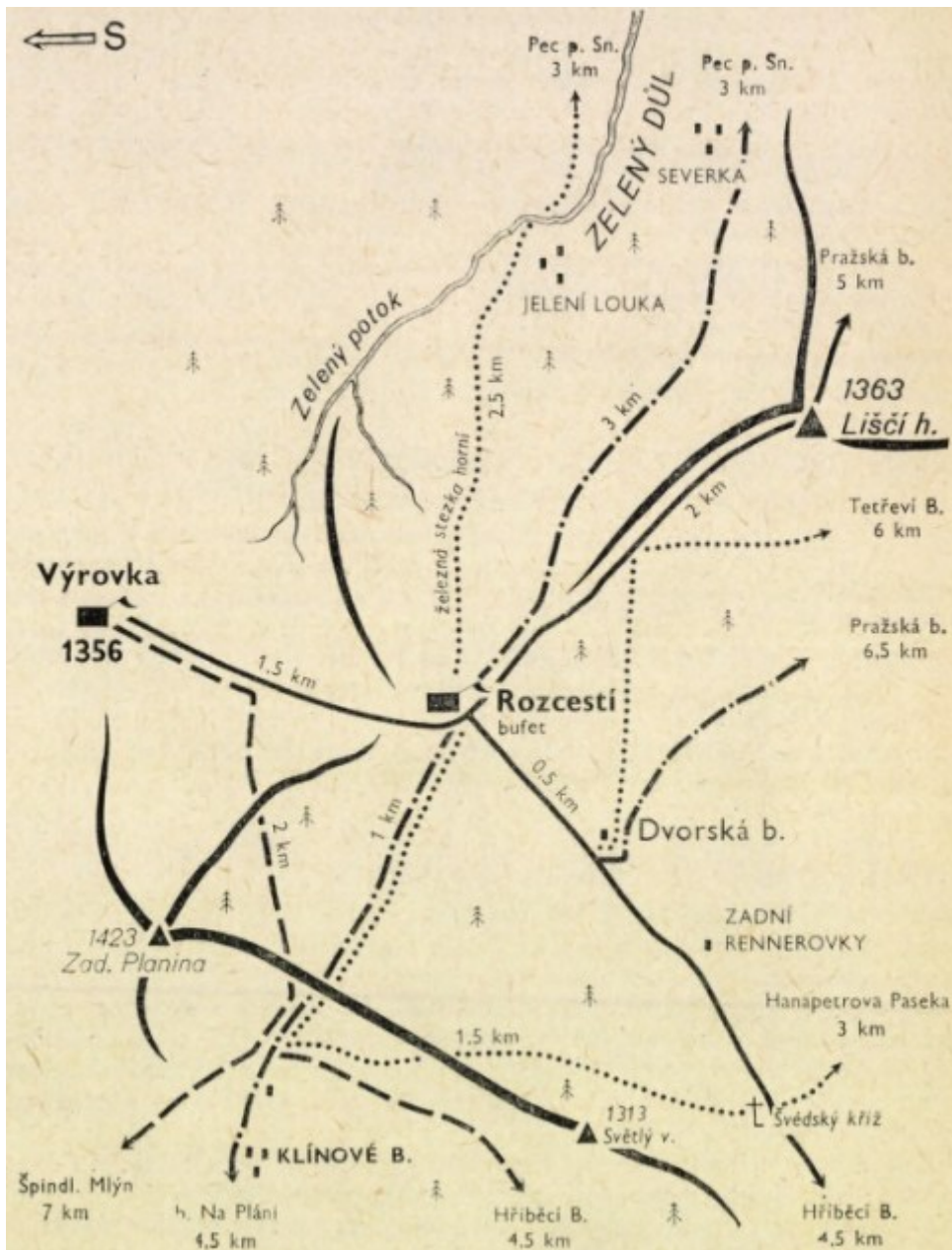
Datum a místo rozhovoru: 28. ledna 2025, 12:30, Klínové boudy – Bouda Klínovka.

Zálešáková, Luisa

- **Věk:** okolo 45
- Původem z okolí Prahy/Slap, na Klínových boudách žije od roku 2017.
- **První kontakt s Klínovými boudami:** v roce 2017; vlastní boudy č. p. 83; spolu provozovatelka horského ranče a Boudy Klínovka; manželka pana Františka Zálešáka.
- **Zdroj informací:** vlastní prožitky, setkání s pamětníky.

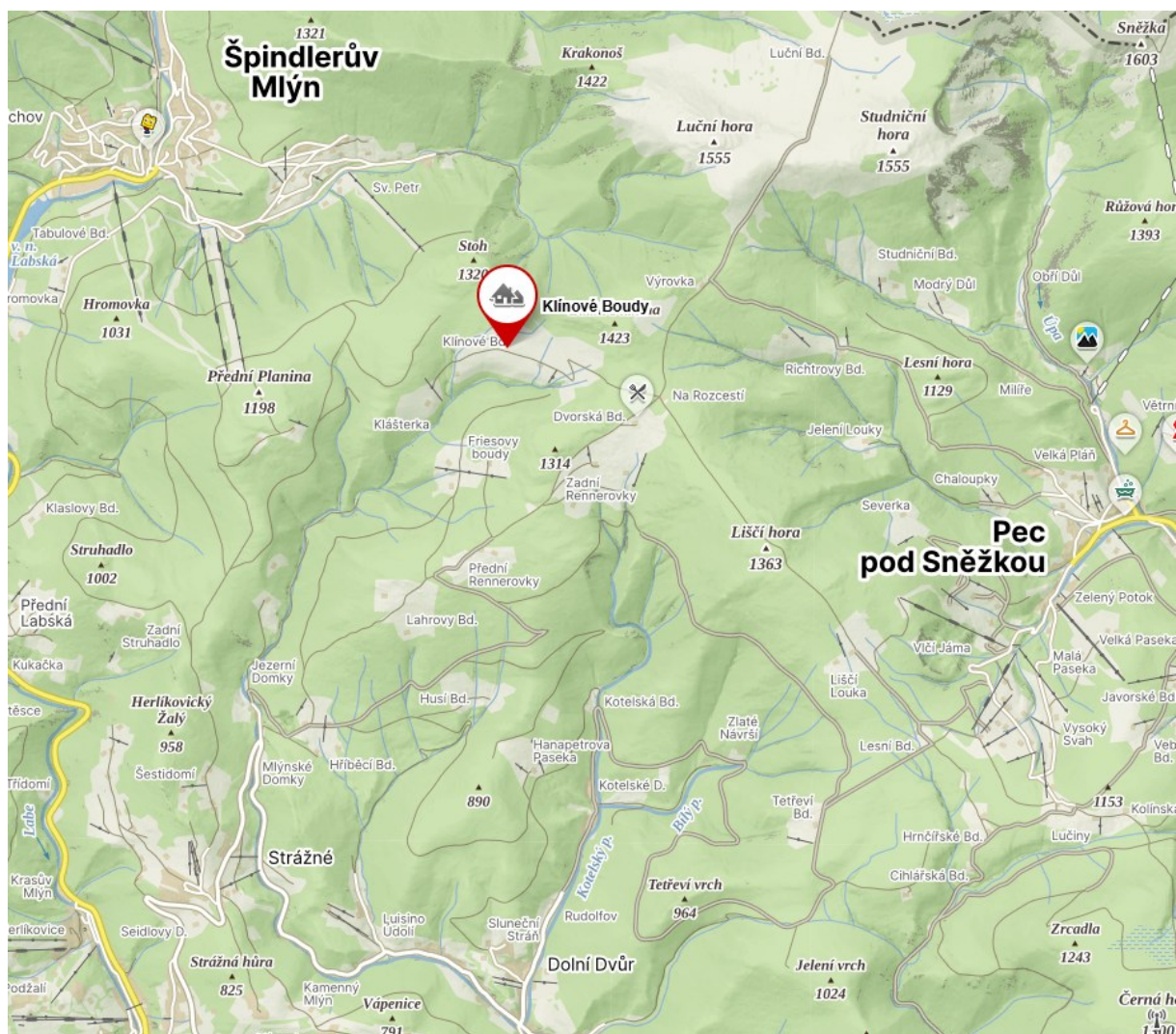
Datum a místo rozhovoru: 9. října, 12:00, Klínové boudy – Bouda Klínovka.

PŘÍLOHA C: Mapa okolí Rozcestí²⁸⁵

²⁸⁵ STANĚK, J. *Krkonoše a Podkrkonoší*. (Praha: Olympia, 1975), s. 51.

PŘÍLOHA D: Mapa okolí Klinových bud²⁸⁶

²⁸⁶ MAPY.CZ. *Klinové Boudy*. [online]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?source=area&id=20117&ds=1&x=15.6664399&y=50.6992523&z=13>. [cit. 2025-03-06].

PŘÍLOHA E: *Klínové Boudy kolem roku 1915*²⁸⁷

PŘÍLOHA F: *Klínová bouda kolem roku 1950*²⁸⁸

²⁸⁷ NEZNÁMÝ AUTOR. *Klínové Boudy* [fotografie]. cca. 1915. Správa Krkonošského národního parku – Krkonošské muzeum Vrchlabí, inv. č. F 4372.

²⁸⁸ NEZNÁMÝ AUTOR. *Klínová bouda* [fotografie]. cca 1950. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

PŘÍLOHA G: *Klínové Boudy kolem roku 1950*²⁸⁹

PŘÍLOHA H: *Klínová bouda kolem roku 1960*²⁹⁰

²⁸⁹ NEZNÁMÝ AUTOR. [*Klínové Boudy*] [fotografie]. cca 1950. Osobní archiv Jiřího Rákosníka.

²⁹⁰ NEZNÁMÝ AUTOR. [*Klínová bouda*] [fotografie]. cca 1960. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

PŘÍLOHA CH: *Klínová bouda kolem roku 1965*²⁹¹

PŘÍLOHA I: *Požár Klínové boudy roku 1970*²⁹²

²⁹¹ NEZNÁMÝ AUTOR. [*Klínová bouda*] [fotografie]. cca 1960. Osobní archiv Zuzany Rákosníkové.

²⁹² PILOUS, Vlastimil. [*Požár Klínové boudy*] [fotografie]. Krkonoše. 1970, roč. 3, č. 1, s. 19. ISSN 0323-0694.

PŘÍLOHA J: *Tesla kolem roku 1960*²⁹³

PŘÍLOHA K: *Lyžování na Klínových Boudách*²⁹⁴

²⁹³ NEZNÁMÝ AUTOR. [Tesla] [fotografie], cca 1960. Osobní archiv Jiřího Rákosníka.

²⁹⁴ NEZNÁMÝ AUTOR. [Lyžování na Klínových boudách] [fotografie], cca 1965. Osobní archiv Edity Rumlerové.

PŘÍLOHA L: *Postele na Tesle*²⁹⁵

PŘÍLOHA M: *Klínové Boudy*²⁹⁶

²⁹⁵ NEZNÁMÝ AUTOR. [*Postele na Tesle*] [fotografie]. cca 1960. Osobní archiv Jiřího Rákosníka.

²⁹⁶ NEZNÁMÝ AUTOR. [*Klínové boudy*] [fotografie]. cca 1960. Osobní archiv Jiřího Rákosníka.

PŘÍLOHA N: *Tesla v roce 2005*²⁹⁷

PŘÍLOHA O: *Tesla v roce 2007*²⁹⁸

²⁹⁷ JELÍNEK, Petr. [*Tesla 2005*] [fotografie]. 2005. Klínové boudy, osobní archiv.

²⁹⁸ JELÍNEK, Petr. [*Tesla 2007*] [fotografie]. 6. října 2007. Klínové boudy, osobní archiv.

PŘÍLOHA P: *Tesla v roce 2008*²⁹⁹

PŘÍLOHA Q: *Enkláva Klínových bud v roce 2007*³⁰⁰

²⁹⁹ JELÍNEK, Petr. [*Tesla 2008*] [fotografie]. 9. července 2008. Klínové boudy, osobní archiv.

³⁰⁰ JELÍNEK, Petr. [*Klínové boudy*] [fotografie]. 24. června 2007. Klínové boudy, osobní archiv.

PŘÍLOHA R: *Nová Klínovka 2010*³⁰¹

PŘÍLOHA S: *Klínové Boudy podzim 2024*³⁰²

³⁰¹ RÁKOSNÍKOVÁ, Zuzana. [Nová Klínovka] [fotografie]. 15. července 2010. Klínové boudy, osobní archiv.

³⁰² MACEK, Robin. Klínové boudy podzim 2024 [fotografie]. 9. října 2024. Krkonoše, vlastní archiv.

PŘÍLOHA T: *Klínové Boudy zima 2025*³⁰³

PŘÍLOHA U: *Skotský náhorní skot*³⁰⁴

³⁰³ MACEK, Robin. *Klínové boudy zima 2025* [fotografie]. 27. ledna 2025. Krkonoše, vlastní archiv.

³⁰⁴ MACEK, Robin. *Skotský náhorní skot* [fotografie]. 9. října 2024. Krkonoše, vlastní archiv.